

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: << Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ –ΘΡΑΚΗΣ ΑΠΟ ΤΟ 1995-2005>>**

**ΦΟΙΤΗΤΗΣ : ΓΑΛΑΝΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ**

ΠΑΤΡΑ 2010

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1</u>	
1.ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	5
1.1 Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	5
1.2 ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ	7
1.3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ	9
1.3.1 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	9
1.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	21
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2</u>	
2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	24
2.1 ΦΥΣΙΚΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	24
2.2 ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	26
2.3 ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	34
2.3.1 ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ	34
2.3.2 ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ, ΗΘΗ, ΕΘΙΜΑ, ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ	39
2.4 ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	46
2.4.1 ΟΔΙΚΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ	46
2.4.2 ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ	49
2.4.3 ΘΑΛΑΣΙΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗ	50
2.4.4 ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ	54
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3</u>	
3 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ-ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	55
3.1 ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ	57
3.2 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ	58
3.3 ΠΕΠ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ	62
3.4 LEADER I ΚΑΙ II	64
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4</u>	
4. ΕΠΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	67
4.1 ΕΠΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	67
4.2 ΕΠΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	69
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ- ΠΗΓΕΣ	75
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	76

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο αυτής της εργασίας είναι να καταγραφούν οι προοπτικές που υπάρχουν για την τουριστική ανάπτυξη των περιφερειών της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, τόσο όσο αφορά τα γεωγραφικά κριτήρια της κάθε περιοχής, τις κλιματικές συνθήκες που επικρατούν με την ιδιαιτερότητα της κάθε περιοχής αλλά και τις κοινωνικές συνθήκες που υπάρχουν στην κάθε περιοχή,

Παρουσιάζεται μια ενδελεχή έρευνα πάνω στην οικονομική ανάπτυξη και πόσο βοήθησε αυτή η ανάπτυξη στην απασχόληση του εργατικού δυναμικού της περιοχής. Επίσης θα δούμε τους πόρους που διαθέτει η συγκεκριμένη περιφέρεια τόσο σε φυσικό επίπεδο αλλά και σε ηθικό, έθιμα που υπάρχουν σε κάθε διαφορετική πολιτιστική περιοχή. Αναφέρονται εν συντομία διαφοροποιημένα σημαντικά γεγονότα που αφορούν το περιβάλλον και γενικά το οικοσύστημα που μπορεί να προσφέρει προστασία σε αρκετά σπάνια είδη χλωρίδας και πανίδας. Ακόμα αναφέρονται συνοπτικά οι Διεθνείς Συμβάσεις που έχουν υπογραφεί για την προστασία της περιοχής.

Τέλος θα αναφέρουμε τις εν δυνάμει επενδύσεις που μπορούν να πραγματοποιηθούν στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης με την οποία ασχολούμαστε στην εργασία αυτή και τις επιπτώσεις θετικές ή αρνητικές τόσο στην οικονομία της περιφέρειας όσο και σε άλλους σημαντικούς τομείς ανάπτυξης της περιοχής.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία αυτή αναφέρεται στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Η περιφέρεια έχει πληθυσμό 610.254 κατοίκους και έκταση 14.157,5 τ.χλμ και αποτελεί μια από τις πιο ακριτικές περιφέρειες της χώρας που έχει εντωμεταξύ μετατραπεί σε σημαντικό συγκοινωνιακό και ενεργειακό κόμβο της χώρας. Η Περιφέρεια παρουσιάζει τα τυπικά χαρακτηριστικά μιας αγροτικής περιοχής. Είναι ιδιαίτερα πλούσια σε χλωρίδα και πανίδα, υδροβιότοπους και άλλες περιοχές ειδικής προστασίας. Αποτελεί μεγάλο και σημαντικό συγκοινωνιακό κόμβο για το πέρασμα από την Ελλάδα προς την Τουρκία και την Μέση Ανατολή. Αποτελεί την γέφυρα επαφής της Ευρώπης με τα Βαλκάνια και την Μαύρη Θάλασσα. Ο πληθυσμός κατα κύριο λόγο ασχολείται με τον τουρισμό και την γεωργία λόγω της μορφολογίας της Περιφέρειας. Η ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή της Περιφέρειας και πιο συγκεκριμένα στο Δέλτα του Νέστου έχει σημαντικές και αρνητικές επιπτώσεις. Υπάρχουν επίσης πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα από την τουριστική ανάπτυξη. Παρουσιάζονται όμως και κάποιες ευκαιρίες από την ανάπτυξη της Περιφέρειας (π.χ βελτιώση συνθηκών πρόσβασης, βελτιώση σημαντικών θεσμικών ρυθμίσεων.) Είναι πλούσια σε κοιτάσματα ορυκτών και πετρελαίων (Καρβάλη Ν.Καβάλας) δίνοντας έτσι την δυνατότητα για εκμετάλλευση και αποκόμιση σημαντικών κερδών. Επίσης οι κάτοικοι δείχνουν ιδιαίτερη έμφαση σε νέες μορφές αλιείας. Έτσι φτάνουμε στο συμπέρασμα ότι η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης είναι μια Περιφέρεια με μεγάλα περιθώρια τουριστικής ανάπτυξης και ευμερίας από όλες τις πλευρές, σε συνδυασμό πάντοτε με την καλύτερη εκμετάλλευση των προσφερόμενων αγαθών της Περιφέρειας με στόχο το όσο το δυνατόν μεγαλύτερο ποσοστό κέρδους αλλά και ανάπτυξης συνολικά της Περιφέρειας στα επόμενα χρόνια. Ακόμα θα μπορούσαμε να επισημανουμε την οικονομική σημασία του τουρισμου τοσο σε γενικα οσο και σε ιδιαιτερα πλαισια καθως εχει αναγνωριστει απο πολλες πλευρες η σημαντικοτητα του στην οικονομικη και κοινωνικη αναπτυξη της καθε περιοχης.

1 Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

1.1 Η θέση της Γεωγραφικής Ενότητας στην Ευρύτερη Περιοχή

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της χώρας μας, καταλαμβάνει έκταση 14.157,5 χιλιάδων στρεμμάτων και έχει πληθυσμό, σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος για το 2001, 610.254 κατοίκους (Βλέπε χάρτη 1)

Η βόρεια πλευρά των συνόρων της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης αποτελούν τμήμα των εθνικών μας συνόρων με τη Βουλγαρία. Δυτικά συνορεύει με την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και συγκεκριμένα με τον νομό Σερρών. Βρέχεται από το Αιγαίο και το Θρακικό πέλαγος στα νοτιοδυτικά και τα νοτιοανατολικά της σύνορα αντίστοιχα.

Αποτελείται από τους Νομούς Έβρου, Ροδόπης, Ξάνθης, Δράμας και Καβάλας(Βλέπε χάρτη 2) Έδρα της Περιφέρειας είναι η Κομοτηνή.

Στο βορειοδυτικό τμήμα της Περιφέρειας, απλώνεται ο Ν.Δράμας, με οκτώ δήμους (Δράμας, Κάτω Νευροκοπίου, Προσοτσάνης, Παρανεστίου, Δοξάτου, Καλαμπακίου, Σιταγρών) και μια κοινότητα (Σιδηρονέρου). Στο ανατολικό τμήμα της εκτείνεται ο Νομός Έβρου με δεκατρείς δήμους Αλεξανδρούπολης, Σαμοθράκης, Τραϊανούπολης, Φερών, Τυχερού, Σουφλίου, Ορφέα, Διδυμοτείχου, Μεταξάδων, Ορεστιάδας, Βύσσης, Κυπρίνου και Τριγώνου) (Βλέπε Χάρτη 2)

Νότια και στο άκρο της Ανατολικής Μακεδονίας βρίσκεται ο Νομός Καβάλας, διαιρεμένος σε έντεκα δήμους (Καβάλας, Ελευθερούπολης, Ελευθερών, Θάσου, Κεραμωτής, Ορεινού, Ορφανού, Παγγαίου, Πιερέων, Φιλίππων και Χρυσούπολης) (Βλέπε Χάρτη 2)

Στο κέντρο της Περιφέρειας, οι Νομοί Ξάνθης και Ροδόπης, με έξι δήμους(Ξάνθης, Αβδήρων, Βιστωνίδος, Μύκης, Σταυρούπολης και Τοπείρου) και τρεις ανεξάρτητες κοινότητες (Θερμών, Κοτύλης και Σατρών) στον Νομό Ξάνθης και εννέα δήμους (Κομοτηνής, Σαπών, Αρριανών, Αιγείρου, Ιάσμου, Μαρώνειας, Νέου Σιδηροχωρίου, Σώστη και Φιλλύρας) και τρεις ανεξάρτητες κοινότητες (Αμαξιάδων, Κέχρου και Οργάνης) στον Νομό Ροδόπης(Βλέπε Χάρτη 2)

Γεωγραφικά, η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης αποτελεί την ανατολική πύλη της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την Τουρκία και τη Μέση Ανατολή, αποτελεί την γέφυρα επαφής της Ευρώπης με τα Βαλκάνια και τη Μαύρη Θάλασσα(Βλέπε Χάρτη 2)

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης εξελίσσεται σε πολύ σημαντικό κόμβο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης καθώς θα συνδέει την Κεντρική-Δυτική Ευρώπη με την μέση Ανατολή και Ασία, μέσω της Εγνατίας Οδού και την ενδοχώρα των Βαλκανίων με την Μεσόγειο Θάλασσα μέσω των υπό κατασκευή 5 κάθετων αξόνων της Εγνατίας Οδού(Καβάλα-Προμαχώνας, Καβάλα-Εξοχή,Ξάνθη-Εχινός,Κομοτηνή-Νυμφαία και Αλεξανδρούπολη-Ορμένιο), των υπό εκσυγχρονισμό δύο λιμανιών και αεροδρομίων(Καβάλας,Αλεξανδρούπολης) της Περιφέρειας(Βλέπε Χάρτη 4)

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, προβλέπεται επίσης να μετατραπεί σε σημαντικό ενεργειακό κέντρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης καθώς σχεδιάζεται η κατασκευή του πετρελαιαγωγού Μπούργκας-Αλεξανδρούπολης,αλλά και προωθείται το σχέδιο μεταφοράς φυσικού αερίου από το Ιράν μέσω Τουρκίας στην Ευρώπη.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειωθεί ότι βρίσκεται υπό κατασκευή η επέκταση του αγωγού φυσικού αερίου από τον Προμαχώνα μέχρι την Κομοτηνή όπου θα κατασκευαστεί μεγάλη μονάδα παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας από την καύση φυσικού αερίου. Τμήμα της παραγόμενης Ηλεκτρικής Ενέργειας προβλέπεται να διατεθεί για την κάλυψη των αναγκών της Βουλγαρίας μετά το κλείσιμο του Πυρηνικού Εργοστασίου στο Κοσλοντούι.

Η Ελλάδα επίσης, ως η μόνη χώρα της Νοτιοανατολικής Ευρώπης που είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει έναν πρωτεύοντα ρόλο στο θέμα της ανασυγκρότησης της παραπάνω περιοχής. Ειδικότερα η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης πρόκειται να πρωταγωνιστήσει στην ανασυγκρότηση των Βαλκανίων και της Ν.Α.Ευρώπης διότι συνορεύει με την παραπάνω περιοχή και αποτελεί δίοδο επικοινωνίας και συνεργασίας.

Η νευραλγική, στρατηγική και γεωπολιτική θέση της Περιφέρειας σύνεγγυς των βαλκανικών χωρών, έχει μια ευρύτερη σημασία σήμερα, με τα τεκταινόμενα αυτή τη στιγμή στην Βαλκανική Χερσόνησο. Οι προσδοκίες των χωρών αυτών σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση και την προσχώρησή τους είναι γνωστές και ως εκ τούτου η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης αποτελεί ένα σημαντικότερο πόλο

αναφοράς για τις χώρες της Ανατολικής Βαλκανικής και της δυτικής παρευξείνιας ζώνης μέχρι και την Ρωσία.

1.2 Κλιματολογικές Συνθήκες

Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, το κλίμα χαρακτηρίζεται στην παράκτια λωρίδα του ως Μεσογειακό και στην υπόλοιπη περιοχή ως Μεσευρωπαϊκό.

Το μεγάλο ετήσιο θερμομετρικό εύρος του (άνω των 200C), οι πολύ χαμηλές θερμοκρασίες της ψυχρής εποχής, οι συχνοί παγετοί, οι συχνές χιονοπτώσεις και η ομοιόμορφη κατανομή της βροχής καθ'όλη την διάρκεια του έτους, είναι μερικά από τα βασικά χαρακτηριστικά του Μεσευρωπαϊκού κλίματος.

Η μέση ετήσια θερμοκρασία, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Μ.Υ. του πίνακα 1.2^α, κυμαίνεται μεταξύ 14°C και 16°C, η μέση ετήσια θερμοκρασία των ψυχρότερων μηνών (Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου) μεταξύ 4°C και 6°C και εκείνη των θερμότερων μηνών (Ιουλίου-Αυγούστου) μεταξύ 24°C και 26°C.

Πίνακας 1.2α.: Μέσες Θερμοκρασίες Αέρα

Μ.Σ.	Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ	Περίοδος Μετρήσεων
Δράμα	4,4	6,3	10,1	14,8	20,0	24,6	26,6	25,6	22,3	16,1	9,7	5,6	1975-91
Χρυσοίπολη	5,4	6,0	8,7	13,8	18,0	22,8	25,7	24,9	20,8	14,8	10,2	6,4	1984-91
Ξάνθη	5,4	6,6	9,7	14,3	19,4	23,7	26,4	25,7	22,2	16,3	10,9	6,8	1975-91
Κομοτηνή	4,8	6,2	8,6	13,1	18,4	23,0	25,5	25,0	20,6	15,2	10,8	7,0	1975-93
Αλιέ/πολη	5,0	5,0	8,3	13,1	18,2	23,0	25,8	25,4	21,1	15,6	10,9	7,1	1951-91
Σουφλί	3,7	5,0	8,5	13,6	18,4	22,8	25,0	24,1	20,6	14,7	9,2	5,4	1973-91
Ορεσιτιάδα	2,9	5,0	9,3	13,5	18,3	23,3	25,0	23,7	20,2	15,2	9,4	5,0	1975-82

Πηγή: Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία Βάση Κλιματολογικών Δεδομένων

Οι θερμοκρασιακές διαφορές μεταξύ των πέντε Νομών της Περιφέρειας είναι μικρές. Παρουσιάζεται μια θερμοκρασιακή ομοιομορφία στην κατανομή των μηνιαίων θερμοκρασιών, με την περιοχή της Δράμας να εμφανίζει σχετικά θερμότερο καιρό από τις άλλες εφ' όσον κατά τους περισσότερους μήνες η θερμοκρασία είναι κατά τι αυξημένη συγκριτικά με αυτές των άλλων περιοχών. Ο χειμώνας είναι δριμύτερος στους Νομούς Έβρου, Ξάνθης και Ροδόπης σε σχέση με τους Νομούς Δράμας και Καβάλας.

Στην παράκτια περιοχή της Περιφέρειας όπου το κλίμα χαρακτηρίζεται ως Μεσογειακό, οι αίθριες μέρες κυμαίνονται περίπου στις 120, ενώ στην υπόλοιπη χώρα, όπου επικρατεί το Μεσευρωπαϊκό κλίμα, δεν ξεπερνούν τις 100 μέρες.

Οι βροχοπτώσεις στις παράκτιες και νότιες περιοχές της Περιφέρειας εμφανίζουν μέσο ετήσιο ύψος μεταξύ 400-600 mm, ενώ στα ορεινά το μέσο ετήσιο ύψος βροχής ξεπερνάει τα 1000mm, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Μ.Υ. όπως αυτά παρουσιάζονται στον πίνακα 1.2β που ακολουθεί. Συγκεκριμένα, η περιοχή της Χρυσούπολης στον Νομό Καβάλας εμφανίζει πολύ μικρές τιμές σε σύγκριση με άλλες περιοχές, ενώ της Ξάνθης πολύ μεγαλύτερες.

Πίνακας 1.2β: Μέσες Μηνιαίες και Ετήσιες Τιμές Ύψους Βροχοπτώσεων

Μ.Σ.	Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ	Σύνολο
Δράμα	43,0	48,2	38,6	47,1	56,9	52,1	49,8	30,2	28,0	61,5	63,9	62,5	522,9
Χρυσούπολη	23,2	47,0	32,7	36,2	19,8	27,8	14,1	13,4	18,0	28,0	55,8	52,1	367,6
Ξάνθη	167,9	142,1	111,8	132,4	118,2	106,8	78,6	42,7	58,0	106,7	168,0	182,0	1361,3
Κομοτηνή	81,0	57,9	49,9	45,9	51,9	50,0	30,4	22,6	40,0	62,7	74,0	100,2	648,8
Σουφλί	77,4	69,3	63,0	55,1	46,8	44,0	30,2	19,0	39,0	67,9	93,8	115,8	689,7

Πηγή: Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία Βάση Κλιματολογικών Δεδομένων

Ειδικότερα το κλίμα στους βιότοπους και τις λιμνοθάλασσες της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, παρουσιάζεται αναλυτικά για κάθε υποπεριοχή παρακάτω. Σε αυτές τις περιοχές κοινό χαρακτηριστικό αποτελεί η εμφάνιση ελώδους περιβάλλοντος. Τα βαλτώδη εδάφη και η υγρατοπική βλάστηση δημιουργούν συνθήκες για συγκέντρωση κουνουπιών καθ'όλη την διάρκεια του έτους.

Δέλτα του Έβρου

Ο ψυχρότερος μήνας στο Δέλτα του Έβρου είναι ο Ιανουάριος, με μέση θερμοκρασία +1,4°C και ο θερμότερος ο Αύγουστος, με μέση θερμοκρασία +30,6°C. Η μέση ετήσια θερμοκρασία του αέρα είναι +15,30°C ενώ το μέσο ύψος βροχής φθάνει το Δεκέμβριο τα 95,2 χιλιοστά και τον Αύγουστο τα 12,9 χιλιοστά. Το ετήσιο ύψος βροχής(μέσος όρος) είναι 580 χιλιοστά.

Λίμνη Μητρικού

Στην περιοχή της λίμνης Μητρικού το κλίμα, είναι ενδιάμεσο, μεταξύ Μεσογειακού και Μεσευρωπαϊκού. Η μεγαλύτερη θερμοκρασία του αέρα εμφανίζεται τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο και βρίσκεται γύρω στους 23°C, ενώ η χαμηλότερη το Δεκέμβριο και Μάιο. Χιόνι πέφτει συχνά, το Δεκέμβριο και τον Ιανουάριο, ενώ παγετοί αρχίζουν τον Οκτώβριο και τελειώνουν το Μάρτιο.

Λίμνη Βιστωνίδα

Το κλίμα στην λίμνη Βιστωνίδα μπορεί να χαρακτηριστεί σαν μέσο-μεσογειακό. Η μέση ετήσια θερμοκρασία κυμαίνεται στους 15°C . Η μέση μέγιστη είναι 20°C, ενώ η

μέση ελάχιστη 10°C. Οι άνεμοι που επικρατούν στην περιοχή είναι βόρειοι ασθενείς ως μέτριοι

Δέλτα Νέστου

Το κλίμα της περιοχής χαρακτηρίζεται από βροχερό και ήπιο χειμώνα και από θερμό και ξηρό καλοκαίρι. Το μέσο ετήσιο ύψος βροχοπτώσεων ανέρχεται σε 580 χιλιοστά. Οι μέσες μηνιαίες θερμοκρασίες παραμένουν πάνω από το μηδέν. Αλλά δεν συμβαίνει το ίδιο και με τις μέσες ημερήσιες θερμοκρασίες. Από το τέλος Νοεμβρίου μέχρι τις αρχές Απριλίου, υπάρχουν ημέρες που η θερμοκρασία πέφτει κάτω από το μηδέν.

1.3 Κοινωνικοοικονομικά Δεδομένα

1.3.1 Στοιχεία Απασχόλησης-Ανεργίας

Από το σύνολο του εργατικού δυναμικού της Περιφέρειας το 2001(σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 1.6.1^α και του γραφήματος 1.6.1^α), απασχολούνται τα 244.700 άτομα, δηλαδή το 46,3% του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας, έναντι 233.543 ατόμων το 1994, τα οποία αντιπροσώπευαν το 51% του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας το συγκεκριμένο έτος. Παρατηρείται δηλαδή μια μείωση του ποσοστού απασχόλησης κατά 4,7 μονάδες και του αριθμού των απασχολούμενων σε απόλυτους αριθμούς, στην περίοδο 1994-2001.

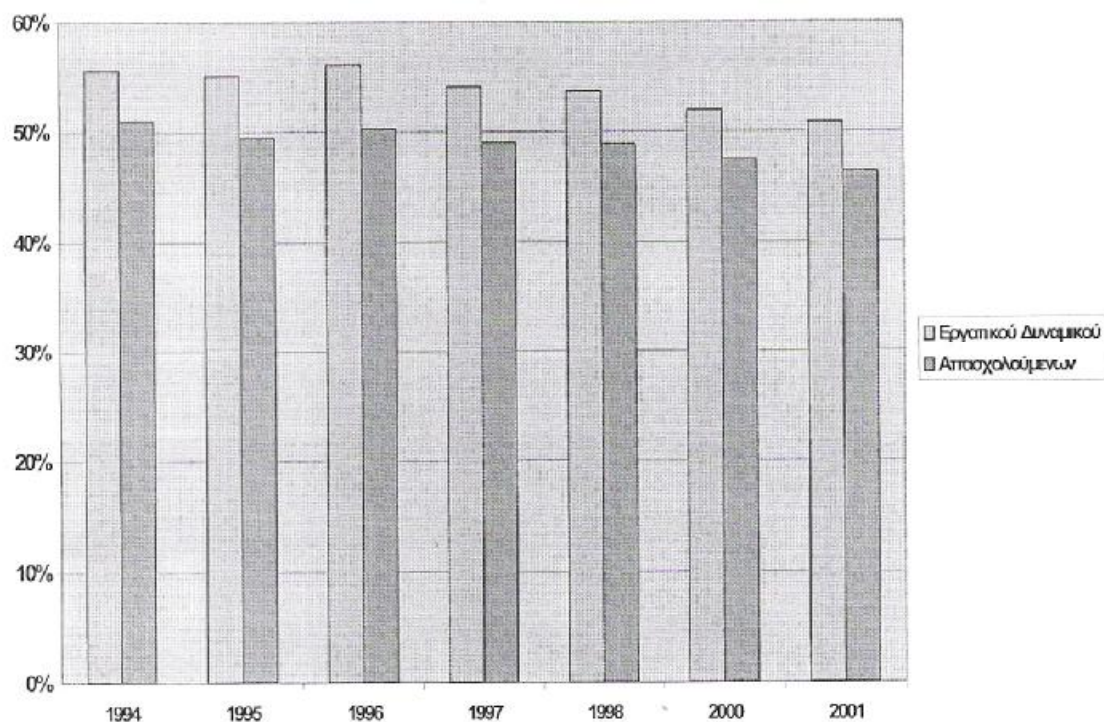
Πίνακας 1.6.1α.: Πληθυσμός Εργάσιμης Ηλικίας, Εργατικό Δυναμικό και Απασχολούμενοι στην Περιφέρεια τα έτη 1994 - 2001

	1994	1995	1996	1997	1998	2000	2001
Πληθυσμός Εργάσιμης Ηλικίας	457.837	469.949	479.435	470.752	452.458	471.880	481.250
Εργατικό Δυναμικό	254.494	258.724	268.825	254.501	242.521	244.962	244.700
Απασχολούμενοι	233.543	232.170	240.606	230.505	220.763	223.856	222.708
Ποσοστά Συμμετοχής							
Εργατικού Δυναμικού	55,6%	55,1%	56,1%	54,1%	53,6%	51,9%	50,8%
Απασχολούμενων	51,0%	49,4%	50,2%	49,0%	48,8%	47,4%	46,3%

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ

Γράφημα 1.6.1α.

Ποσοστά Συμμετοχής Εργατικό Δυναμικό και Απασχολούμενοι στην Περιφέρεια τα έτη 1994 - 2001

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ

Από το σύνολο των απασχολούμενων το έτος 2001 οι 134.853 είναι άνδρες(το 60,6%) και αντιπροσωπεύουν το 59,5% του ανδρικού πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας, έναντι 148.628 απασχολούμενων ανδρών το έτος 1996(το 61,8% του συνόλου των απασχολούμενων) οι οποίοι αντιπροσώπευαν το 64,9% του ανδρικού πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας κατά το έτος αυτό (πίνακας 1.6.1β). Διαπιστώνεται δηλαδή μια μικρή μείωση της απασχόλησης των ανδρών κατά την περίοδο 1996-2001, τόσο στο σύνολο της απασχόλησης, όσο και στον ανδρικό πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας.

Πίνακας 1.6.1β: Πληθυσμός Εργάσιμης Ηλικίας, Εργατικό Δυναμικό και Απασχολούμενοι κατά φύλο στην Περιφέρεια τα έτη 1996 - 2001

	1996	1997	2000	2001
Πληθυσμός Εργάσιμης Ηλικίας	479.435	470.752	471.880	481.250
Εργατικό Δυναμικό	268.825	254.501	244.962	244.700
Απασχολούμενοι	240.606	230.505	223.856	222.708
Ποσοστά Συμμετοχής				
Εργατικού Δυναμικού	56,1%	54,1%	51,9%	50,8%
Απασχολούμενων	50,2%	49,0%	47,4%	46,3%
Άνδρες				
Πληθυσμός Εργάσιμης Ηλικίας	228.949	224.130	221.778	226.503
Εργατικό Δυναμικό	157.869	149.993	142.275	142.890
Απασχολούμενοι	148.628	140.968	133.198	134.853
Ποσοστά Συμμετοχής				
Εργατικού Δυναμικού	69,0%	66,9%	64,2%	63,1%
Απασχολούμενων	64,9%	62,9%	60,1%	59,5%
Γυναίκες				
Πληθυσμός Εργάσιμης Ηλικίας	250.486	246.622	250.102	254.747
Εργατικό Δυναμικό	110.956	104.508	102.687	101.809
Απασχολούμενοι	91.978	89.538	90.658	87.855
Ποσοστά Συμμετοχής				
Εργατικού Δυναμικού	44,3%	42,4%	41,1%	40,0%
Απασχολούμενων	36,7%	36,3%	36,2%	34,5%

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ

Όσον αφορά στην απασχόληση των γυναικών κατά την ίδια περίοδο, παρατηρείται ότι το 39,4% των απασχολούμενων στην Περιφέρεια το 2001 είναι γυναίκες (87.855 γυναίκες), αντιπροσωπεύοντας το 34,5% του γυναικείου πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας, έναντι 91.978 απασχολούμενων γυναικών το έτος 1996 (το 38,2% του συνόλου των απασχολούμενων) οι οποίες αντιπροσώπευαν το 36,7% του

γυναικείου πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας κατά το έτος αυτό. Όπως φαίνεται από τα παραπάνω στοιχεία και την εξέλιξή τους, τα ποσοστά συμμετοχής των απασχολούμενων γυναικών στο σύνολο των απασχολούμενων και στο γυναικείο εργατικό δυναμικό παραμένουν αρκετά χαμηλά έναντι των αντίστοιχων για τους άνδρες.

Πίνακας 1.6.1γ. Πληθυσμός Εργάσιμης Ηλικίας, Εργατικό Δυναμικό και Απασχολούμενοι κατά φύλο στην Επικράτεια τα έτη 1996 - 2001

	1991	1994	1995	1996	1997	1998	1999	Ποσοστιαία Μεταβολή	
								1994-99	1991-99
Σύνολο									
Πληθυσμός Εργάσιμης Ηλικίας	6.637.900	6.769.303	6.774.633	6.796.079	6.791.517	6.932.938	6.922.557	2,3%	4,3%
Εργατικό Δυναμικό	3.927.577	4.193.390	4.248.528	4.318.302	4.294.405	4.445.702	4.463.166	6,4%	13,6%
Απασχολούμενοι	3.628.273	3.789.609	3.823.809	3.871.923	3.854.055	3.967.167	3.939.791	4,0%	8,6%
Ποσοστά									
Συμμετοχής	59,2%	61,9%	62,7%	63,5%	63,2%	64,1%	64,5%		
Απασχόλησης	54,7%	56,0%	56,4%	57,0%	56,7%	57,2%	56,9%		
Άνδρες									
Πληθυσμός Εργάσιμης Ηλικίας	3.220.900	3.267.990	3.262.746	3.269.939	3.260.956	3.387.134	3.371.309	3,2%	4,7%
Εργατικό Δυναμικό	2.522.937	2.622.613	2.628.313	2.637.390	2.612.004	2.692.946	2.668.267	1,7%	5,8%
Απασχολούμενοι	2.403.553	2.452.205	2.452.223	2.470.278	2.438.980	2.504.168	2.466.482	0,6%	2,6%
Ποσοστά									
Συμμετοχής	78,3%	80,3%	80,6%	80,7%	80,1%	79,5%	79,1%		
Απασχόλησης	74,6%	75,0%	75,2%	75,5%	74,8%	73,9%	73,2%		
Γυναίκες									
Πληθυσμός Εργάσιμης Ηλικίας	3.417.000	3.501.311	3.511.888	3.526.140	3.530.561	3.545.805	3.551.249	1,4%	3,9%
Εργατικό Δυναμικό	1.404.604	1.570.777	1.620.215	1.680.912	1.682.402	1.752.756	1.794.898	14,3%	27,8%
Απασχολούμενοι	1.224.720	1.337.404	1.371.586	1.401.646	1.415.076	1.462.999	1.473.310	10,2%	20,3%
Ποσοστά									
Συμμετοχής	41,1%	44,9%	46,1%	47,7%	47,7%	49,4%	50,5%		
Απασχόλησης	35,8%	38,2%	39,1%	39,8%	40,1%	41,3%	41,5%		

Πηγή: ΕΣΥΕ, Ε.

Κατά το χρονικό διάστημα (1991-1999), το εργατικό δυναμικό της Επικράτειας αυξάνεται κατά 13,6% (από 3.927.577 άτομα το 1991 σε 4.463.166 το 1999), με πολύ έντονους ρυθμούς αύξησης το γυναικείο εργατικό δυναμικό, παρουσιάζοντας μία μεταβολή της τάξης του 27,8%, ενώ η μεταβολή (αύξηση) του ανδρικού εργατικού

δυναμικού, κατά την ίδια χρονική περίοδο, φθάνει στο 5,8%. Παρά την αύξηση όμως αυτή το γυναικείο εργατικό δυναμικό παραμένει σε σχετικά χαμηλά επίπεδα, αντιπροσωπεύοντας το 40,2% του συνολικού εργατικού δυναμικού της Χώρας το 1999, έναντι 35,8% το έτος 1991.

Το ποσοστό συμμετοχής του εργατικού δυναμικού στον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας, παρουσιάζει αύξηση κατά τη διάρκεια των ετών 1991-1999(59,2% το έτος 1991 και 64,5% το έτος 1999), με μικρές τάσεις αύξησης κατά τα έτη 1994-1996 και μεγαλύτερη το έτος 1999.

Μεγάλη διαφοροποίηση του ποσοστού συμμετοχής του εργατικού δυναμικού στον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας παρατηρείται μεταξύ ανδρών και γυναικών, όπως επίσης παρατηρείται αύξηση του ποσοστού συμμετοχής του γυναικείου εργατικού δυναμικού στον αντίστοιχο πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας, παραμένοντας όμως σε σημαντικά χαμηλότερα επίπεδα από εκείνα των ανδρών.

Από το σύνολο του εργατικού δυναμικού της Επικράτειας το 1999 (σύμφωνα με τα στοιχεία του ίδιου πίνακα), απασχολούνται τα 3.939.791 άτομα, ήτοι το 56,9% του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας, έναντι 3.628.273 ατόμων το 1991, τα οποία αντιπροσώπευαν το 54,7% του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας το συγκεκριμένο έτος. Παρατηρείται δηλαδή μια αύξηση του ποσοστού απασχόλησης και του αριθμού των απασχολούμενων σε απόλυτους αριθμούς (κατά 9%), στην περίοδο 1991-1999.

Από το σύνολο των απασχολούμενων το έτος 1999 οι 2.466.482 είναι άνδρες (το 62,6%) και αντιπροσωπεύουν το 73,2% του ανδρικού πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας έναντι 2.403.553 απασχολούμενων ανδρών το έτος 1991 (το 66,3% του συνόλου των απασχολούμενων) οι οποίοι αντιπροσώπευαν το 74,6% του ανδρικού πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας κατά το έτος αυτό. Διαπιστώνεται δηλαδή μια μικρή αύξηση της απασχόλησης των ανδρών κατά την περίοδο 1991-1999(2,6%) με παράλληλη όμως μείωση του ποσοστού της, τόσο στο σύνολο της απασχόλησης, όσο και στον ανδρικό πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας.

Όσον αφορά στην απασχόληση των γυναικών κατά την περίοδο 1991-1999, παρατηρείται μια σημαντική αύξηση σε απόλυτους αριθμούς (20,3%), ενώ παράλληλα παρατηρείται αύξηση του ποσοστού, στο σύνολο των απασχολούμενων (από 33,7% το 1991 σε 37,4% το 1999), με παράλληλη αύξηση του ποσοστού των απασχολούμενων γυναικών στο γυναικείο πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας (από 35,8% το 1991 σε 41,5% το 1999). Όπως φαίνεται από τα παραπάνω στοιχεία και την εξέλιξη τους, τα ποσοστά συμμετοχής των απασχολούμενων γυναικών στο σύνολο των απασχολούμενων και στο

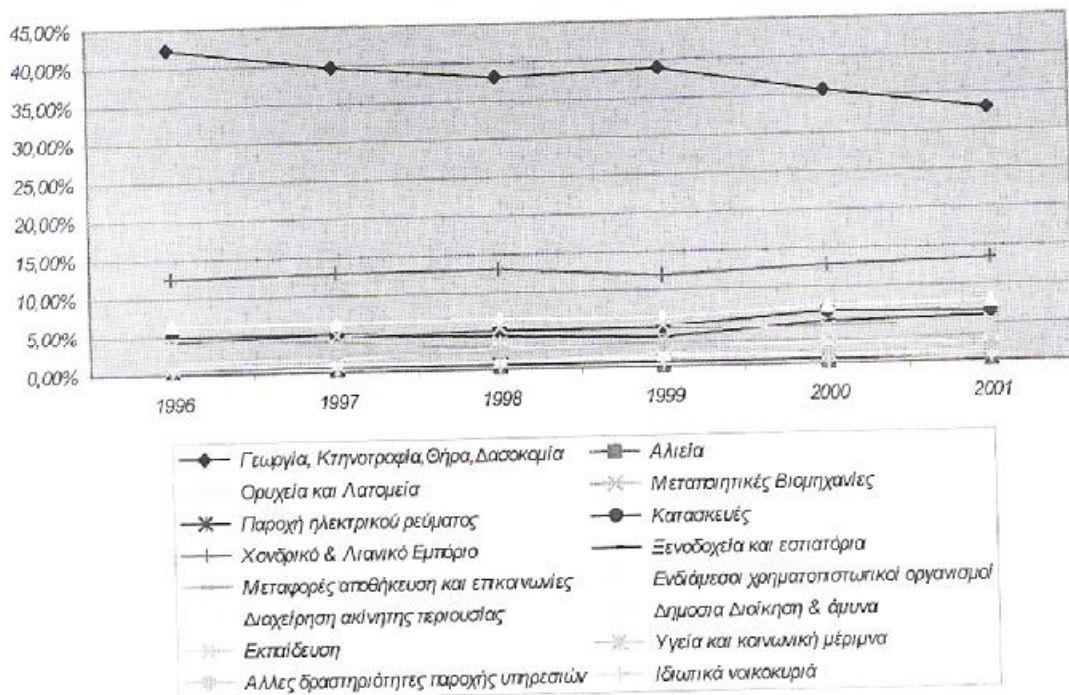
γυναικείο εργατικό δυναμικό παραμένουν αρκετά χαμηλά έναντι των αντίστοιχων για τους άνδρες, ενώ ακόμη χαμηλότερα είναι τα ποσοστά της γυναικείας απασχόλησης έναντι του γυναικείου πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας, με σημαντική όμως βελτίωση του δείκτη αυτού κατά το έτος 1998, έναντι όλων των προηγούμενων ετών.

Πίνακας 1.6.1δ.: Απασχόληση κατά Βασικούς Τομείς Οικονομικής Δραστηριότητας

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
ΣΥΝΟΛΟ	240.607	230.504	220.765	213.981	223.900	222.708
Πρωτογενής Τομέας	102.640	92.331	84.697	83.275	80.200	73.902
Δευτερογενής Τομέας	43.003	41.186	42.667	42.281	46.600	49.565
Τριτογενής Τομέας	94.964	96.987	93.401	88.425	97.100	99.241
Ποσοστά Συμμετοχής						
Πρωτογενής Τομέας	42,66%	40,06%	38,37%	38,92%	35,82%	33,18%
Δευτερογενής Τομέας	17,87%	17,87%	19,33%	19,76%	20,81%	22,26%
Τριτογενής Τομέας	39,47%	42,08%	42,31%	41,32%	43,37%	44,56%

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ

Γράφημα 1.6.1β.: Διαχρονική Εξέλιξη Κλάδων Οικονομικής Δραστηριότητας

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ

Όσον αφορά τη διάθρωση της απασχόλησης μεταξύ των τριών βασικών παραγωγικών τομέων, κατά την περίοδο 1996-2001 (σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 1.6.1δ και του γραφήματος 1.6.1β) εξελίχθηκε ως εξής :

Η απασχόληση σε δραστηριότητες του τριτογενή τομέα αυξήθηκε σημαντικά κατά 5,09% με συνέπεια στον τομέα αυτό να απασχολείται το 44,56% του συνόλου των απασχολούμενων κατά το έτος 2001, έναντι 39,47% κατά το έτος 1996.

Στον δευτερογενή τομέα η απασχόληση αυξήθηκε κατά 4,38% και αντιπροσωπεύει το 22,26% του συνόλου κατά το 2001, σε σχέση με 17,87% κατά το 1996.

Τέλος η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα (Γεωργία, Κτηνοτροφία, Θήρα, Δασοκομία και Αλιεία) μειώθηκε δραματικά κατά 9,48% την ίδια περίοδο, με αποτέλεσμα το έτος 2001 να απασχολείται στον τομέα το 33,18% του συνόλου των απασχολούμενων έναντι του 42,66% κατά το έτος 1996.

Εκτός όμως από τις προαναφερόμενες εξελίξεις της απασχόλησης στους τρεις βασικούς παραγωγικούς / οικονομικούς τομείς, ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι εξελίξεις στους επιμέρους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας (κατά την περίοδο 1996-2001), οι οποίες επηρεάζουν ή / και προδιαγράφουν τις προοπτικές εξέλιξης της απασχόλησης για ένα μεσοβραχυπρόθεσμο, τουλάχιστον, χρονικό διάστημα (πίνακας 1.6.1δ και γράφημα 1.6.1^α).

Συγκεκριμένα και σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 1.6.1^ε, η εξέλιξη της απασχόλησης στους επί μέρους κλάδους του τριτογενή τομέα παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αφού εμφανίζονται ορισμένοι κλάδοι με πτώση της απασχόλησης, ενώ άλλοι έστω και με μικρή συμμετοχή στο σύνολο της απασχόλησης παρουσιάζουν αυξητικές τάσεις συμμετοχής στην απασχόληση, οι οποίες φαίνεται ότι θα μπορούσαν να ισορροπήσουν στο μέλλον τις πτωτικές τάσεις άλλων κλάδων ή / και τομέων. Οι κλάδοι με πτωτικές τάσεις της απασχόλησης, είναι εκείνοι των μεταφορών/ αποθηκείσεων / επικοινωνιών, αντίθετα κλάδοι με αυξητικές τάσεις κατά την περίοδο 1996-2001 είναι η εκπαίδευση, η δημόσια διοίκηση / άμυνα και τα ξενοδοχεία / εστιατόρια και οι λοιπές δραστηριότητες παροχής τουριστικών υπηρεσιών (τουριστικά γραφεία, γραφεία ενοικίασης αυτοκινήτων, τουριστικά καταστήματα και τουριστικές επιχειρήσεις οδικών μεταφορών).

Οι κλάδοι με την μεγαλύτερη αύξηση της απασχόλησης είναι ο κλάδος των Ορυχείων-Λατομείων(90%), του Τουρισμού(26%) και των Κατασκευών(21%).

Πίνακας 1.6.1ε.: Απασχόληση επί Μέρους Κλάδων Οικονομικής Δραστηριότητας

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
ΣΥΝΟΛΟ	240.606	230.505	220.763	213.982	223.900	222.708
<i>Γεωργία, Κτηνοτροφία, Θήρα, Δασοκομία</i>	101.787	91.543	84.060	83.168	79.800	73.455
<i>Αλιεία</i>	853	788	637	107	400	447
<i>Ορυχεία και Λατομεία</i>	2.061	1.719	2.335	3.434	2.300	3.907
<i>Μεταποιητικές Βιομηχανίες</i>	27.721	26.646	27.595	26.399	27.300	30.364
<i>Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος</i>	1.137	1.289	1.274	1.180	1.500	670
<i>Κατασκευές</i>	12.084	11.532	11.463	11.268	15.500	14.624
<i>Χονδρικό & Λιανικό Εμπόριο</i>	30.209	29.941	28.975	25.540	28.900	29.918
<i>Ξενοδοχεία και εστιατόρια</i>	10.449	11.318	9.871	8.370	12.500	13.173
<i>Μεταφορές αποθήκευση και επικοινωνίες</i>	11.160	9.312	5.944	7.083	7.100	7.703

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
<i>Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί</i>	2.203	2.507	2.123	2.576	3.000	2.121
<i>Διαχείριση ακίνητης περιουσίας</i>	4.194	3.940	6.262	5.580	6.500	5.693
<i>Δημόσια Διοίκηση & άμυνα</i>	15.638	14.827	14.647	13.843	17.100	17.638
<i>Εκπαίδευση</i>	9.454	11.103	12.206	11.697	10.400	11.498
<i>Υγεία και κοινωνική μέριμνα</i>	6.255	7.664	7.854	7.297	8.000	6.251
<i>Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών</i>	4.336	5.444	4.882	5.902	3.100	4.130
<i>Ιδιωτικά νοικοκυριά</i>	1.066	931	637	537	500	1.116

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ

Συνοψίζοντας μπορούμε να πούμε ότι η εξέλιξη της απασχόλησης στην Περιφέρεια μπορεί να χαρακτηριστεί φθίνουσα με σταθεροποιητικές τάσεις την τελευταία οκταετία. Εμφανίζονται επίσης έντονες μετακινήσεις απασχολούμενων από τον Πρωτογενή τομέα, τον κλάδο μεταφορών/ επικοινωνιών / αποθηκείσεων, προς τον Δευτερογενή τομέα, τον τουριστικό κλάδο και τους κλάδους διαχείρισης ακίνητης περιουσίας, δημόσιας διοίκησης και εκπαίδευσης.

Ειδικότερα, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, η απασχόληση στον τουριστικό κλάδο εξελίσσεται με αύξουσα πορεία, η οποία προβλέπεται να συνεχιστεί, με την προϋπόθεση ότι θα συνεχίζει να αυξάνεται το τουριστικό πεύμα προς την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και ότι θα συνεχίζει να βελτιώνονται τουριστικές υποδομές της περιοχής και οι παρεχόμενες υπηρεσίες.

Όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα, η απασχόληση στον τουριστικό κλάδο της περιφέρειας επικεντρώνεται σχεδόν αποκλειστικά στα ξενοδοχεία και εστιατόρια (90%)

Πίνακας 1.6.1στ.: Σύνθεση της απασχόλησης του Τουριστικού κλάδου στην Περιφέρεια για το έτος 2001.

Υποκλάδος	Απασχολούμενοι	Ποσοστό κλάδου
<i>Ξενοδοχεία και εστιατόρια</i>	13.173	90%
<i>Τουριστικά Γραφεία,</i>	318	2%
<i>Γραφεία Ενοικίασης Αυτοκινήτων</i>	174	1%
<i>Τουριστικά Καταστήματα</i>	816	6%
<i>Τουριστικές Επιχειρήσεις Οδικών Μεταφορών</i>	155	1%
ΣΥΝΟΛΟ ΚΛΑΔΟΥ	14.636	100%

Όσον αφορά στην ανεργία, σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 1.6.1ζ και του γραφήματος 1.6.1γ κατά την περίοδο 1996-2001 ο αριθμός των ανέργων μειώθηκε κατά 22%, φθάνοντας έτσι σε ποσοστό 9% επί του εργατικού δυναμικού το 2001, έναντι 10,5% το έτος 1996.

Από το σύνολο των ανέργων το έτος 2001 οι 8.038 είναι άνδρες (το 36,5%) και αντιπροσωπεύουν το 5,6% του ανδρικού εργατικού δυναμικού της περιφέρειας, έναντι 9.240 ανέργων ανδρών το έτος 1996 (το 32,75% του συνόλου των ανέργων) οι οποίοι αντιπροσώπευαν το 5,9% του ανδρικού εργατικού δυναμικού κατά το έτος αυτό.

Διαπιστώνεται δηλαδή μια μικρή μείωση του ποσοστού της ανεργίας των ανδρών κατά την περίοδο 1996-2001.

Όσον αφορά στην ανεργία των γυναικών κατά την ίδια περίοδο, παρατηρείται ότι το 63,45% των ανέργων στην περιφέρεια το 2001 είναι γυναίκες (13.954 γυναίκες), αντιπροσωπεύοντας το 13,7% του γυναικείου εργατικού δυναμικού, έναντι 18.978 ανέργων γυναικών το έτος 1996 (το 67,25% του συνόλου των ανέργων) οι οποίες αντιπροσώπευαν το 17,1% του γυναικείου εργατικού δυναμικού κατά το έτος αυτό.

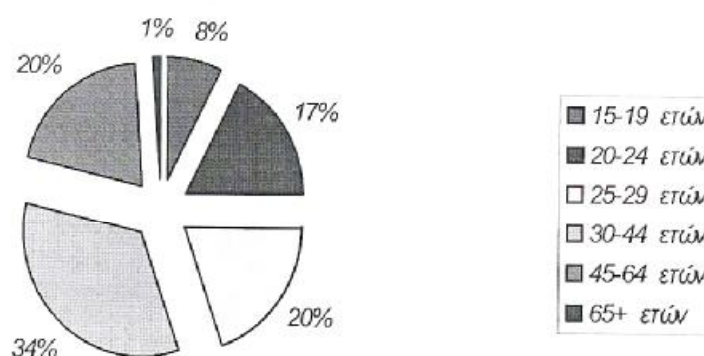
Πίνακας 1.6.1ζ.: Εξέλιξη ανέργων κατά φύλο στην Περιφέρεια τα έτη 1996-2001

	1996	1997	2000	2001
Πληθυσμός Εργάσιμης Ηλικίας	479.435	470.752	471.880	481.250
Εργατικό Δυναμικό	268.825	254.501	244.962	244.700
Άνεργοι	28.219	23.996	21.106	21.992
Ποσοστά Συμμετοχής				
Ανεργίας στο Εργατικό Δυναμικό	10,5%	9,4%	8,6%	9,0%
άνδρες				
Πληθυσμός Εργάσιμης Ηλικίας	228.949	224.130	221.778	226.503
Εργατικό Δυναμικό	157.869	149.993	142.275	142.890
Άνεργοι	9.240	9.025	9.077	8.038
Ποσοστά Συμμετοχής				
Ανεργίας στο Εργατικό Δυναμικό	5,9%	6,0%	6,4%	5,6%
γυναίκες				
Πληθυσμός Εργάσιμης Ηλικίας	250.486	246.622	250.102	254.747
Εργατικό Δυναμικό	110.956	104.508	102.687	101.809
Άνεργοι	18.978	14.971	12.029	13.954
Ποσοστά Συμμετοχής				
Ανεργίας στο Εργατικό Δυναμικό	17,1%	14,3%	11,7%	13,7%

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ

Όσον αφορά την ηλικιακή σύνθεση των ανέργων στην περιφέρεια, όπως διαπιστώνεται από το γράφημα 1.6.1γ που ακολουθεί, το μεγαλύτερο ποσοστό των ανέργων (34%) είναι οι άνεργοι ηλικίας 30-44 ετών, ακολουθούν οι κλάσεις ηλικιών 45-64 ετών και οι νέοι 25-29 ετών και 20-24 ετών, με ποσοστά 20,3%, 19,8% και 17,3% αντίστοιχα.

Γράφημα 1.6.1γ.: Ηλικιακή Σύνθεση Ανέργων (2001)

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ

Για τον ίδιο χρόνο, (2001) σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στον πίνακα 1.6.1^η που ακολουθεί, διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ανέργων αφορά γυναίκες ηλικιών από 30-34 ετών, τόσο σε επίπεδο περιφέρειας όσο και σε επίπεδο ελληνικής επικράτειας(23,9% και 21,6% αντίστοιχα).

Πίνακας 1.6.1η.: Άνεργοι κατά φύλο και ηλικία στην Περιφέρεια και την Επικράτεια

Άνεργοι	Επικράτεια	Περιφέρεια	Επικράτεια	Περιφέρεια
<i>Σύνολο</i>	444.712	21.992		
15-19 ετών	28.907	1.674	6,5%	7,6%
20-24 ετών	106.665	3.796	24,0%	17,3%
25-29 ετών	91.690	4.354	20,6%	19,8%
30-44 ετών	143.162	7.479	32,2%	34,0%
45-64 ετών	73.023	4.465	16,4%	20,3%
65+ ετών	1.265	223	0,3%	1,0%
<i>άνδρες</i>				
Σύνολο	175.203	8.038	39,4%	36,5%
15-19 ετών	12.270	781	2,8%	3,6%
20-24 ετών	40.754	1.898	9,2%	8,6%
25-29 ετών	38.039	1.005	8,6%	4,6%
30-44 ετών	47.037	2.233	10,6%	10,2%
45-64 ετών	35.839	1.898	8,1%	8,6%
65+ ετών	1.265	223	0,3%	1,0%
<i>γυναίκες</i>				
Σύνολο	269.509	13.954	60,6%	63,5%
15-19 ετών	16.637	893	3,7%	4,1%
20-24 ετών	65.911	1.898	14,8%	8,6%
25-29 ετών	53.651	3.349	12,1%	15,2%
30-44 ετών	96.125	5.247	21,6%	23,9%
45-64 ετών	37.184	2.568	8,4%	11,7%
65+ ετών	0	0	0,0%	0,0%

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ

Υψηλό είναι και το ποσοστό των άνεργων γυναικών των ηλικιών από 25-29 ετών (15,2% σε επίπεδο περιφέρειας, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην επικράτεια ανέρχεται σε (12,1%) και το ποσοστό των ανέργων ανδρών ηλικίας από 30 μέχρι 34 ετών (10,2%) στην περιφέρεια, με αντίστοιχο ποσοστό επικράτειας 10,6%.

Όσον αφορά τον χρόνο που ζητούσαν εργασία οι άνεργοι της περιφέρειας το έτος 2001, η πλειοψηφία των ανέργων αναζητούσαν εργασία περισσότερο από ένα χρόνο, σε ποσοστό 43,7% εκ των οποίων ποσοστό 29,9% ήταν γυναίκες και 13,7% άνδρες (πίνακας 1.6.10).

Πίνακας 1.6.10.: Άνεργοι κατά φύλο και χρόνος που ζητούν εργασία

	Σύνολο	Ποσοστό	άνδρες	Ποσοστό	γυναίκες	Ποσοστό
Σύνολο	21.992	100,0%	8.038	36,5%	13.954	63,5%
Τώρα θα αρχίσει να αναζητά εργασία	335	1,5%	335	1,5%	0	0,0%
Λιγότερο από 1 μήνα	2.344	10,7%	1.340	6,1%	1.005	4,6%
1 - 2 μήνες	3.126	14,2%	1.116	5,1%	2.009	9,1%
3 - 5 μήνες	3.461	15,7%	1.005	4,6%	2.456	11,2%
6 - 11 μήνες	3.126	14,2%	1.228	5,6%	1.898	8,6%
>12	9.600	43,7%	3.014	13,7%	6.586	29,9%
Νέοι	7.926	36,0%	2.456	11,2%	5.470	24,9%

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ

1.4 Οικονομική Φυσιογνωμία της Περιοχής

Το ΑΕΠ της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (πίνακας 1.6.2^α) ανήλθε από το 55,8% του κοινοτικού μέσου όρου το 1986 σε 64,2% το 1999, κατατάσσοντας την Περιφέρεια στην 6^η θέση μεταξύ των 13 Περιφερειών της Ελληνικής Επικράτειας.

Στους πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζεται Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν (ΑΠΠ) ανά βασικούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας της Περιφέρειας :

Πίνακας 1.6.2α.: ΑΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ως Ποσοστό του Μέσου Κοινοτικού Όρου (EUR15=100)

ΕΤΟΣ	ΑΕΠ
1986	55,8
1988	52,0
1989	53,0
1990	52,0
1991	53,0
1992	55,0
1993	57,0
1994	59,0
1995	60,0
1996	61,1
1997	62,7
1999	64,2

Πηγή: Περιφέρεια Α.Μ.-Θ.

Πίνακας 1.6.2β.: ΑΠΠ ανά Βασικούς Τομείς Οικονομικής Δραστηριότητας (σε εκ. δρχ.)

Τομείς Οικονομικής Δραστηριότητας	1995	%	1996	%	1997	%	1998	%
Πρωτογενής	286.615	21,50	282.742	18,90	314.197	21,99	312.391	20,37
Δευτερογενής	307.616	23,07	369.255	24,69	294.226	20,59	339.393	22,13
Τριτογενής	739.154	55,43	843.739	56,41	820.214	57,41	882.061	57,51
Σύνολο	1.333.385	100	1.495.736	100	1.428.637	100	1.533.845	100

Πηγή: AllMedia

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης είναι μια αγροτική περιοχή. Τα κύρια γεωργικά προϊόντα που παράγονται είναι το βαμβάκι, ο καπνός το καλαμπόκι και τα ζαχαρότευτλα. Ο ρόλος της κτηνοτροφίας είναι συμπληρωματικός στην απασχόληση του αγροτικού πληθυσμού και στην ενίσχυση του γεωργικού εισοδήματος που στηρίζεται στην φυτική παραγωγή. Όσον αφορά τα παραγωγικά δάση θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο Νομός Δράμας βρίσκεται στην πρώτη θέση σε δασοκάλυψη και παραγωγικά δάση σε επίπεδο χώρας, ενώ γενικότερα στην Περιφέρεια υπάρχουν σημαντικές δυνατότητες αύξησης της παραγωγής ξύλου. Σημαντική θέση στον πρωτογενή τομέα επίσης η αλιεία, παραδοσιακά κέντρα της οποίας αποτελούν η Καβάλα και η Αλεξανδρούπολη στα οποία εντάσσονται οι αλιευτικές δραστηριότητες της Θάσου και της Σαμοθράκης αντίστοιχα και τα οποία διαθέτουν ιχθυόσκαλα για την εξυπηρέτηση αναγκών διακίνησης εμπορευμάτων και λιμενικούς χώρους για τα αλιευτικά σκάφη. Οι υδατοκαλλιέργειες αποτελούν μια νέα μορφή οικονομικής δραστηριότητας η οποία περιλαμβάνει τις ιχθυοκαλλιέργειες και τις οστρακοκαλλιέργειες. Οι μονάδες που λειτουργούν στην Περιφέρεια βρίσκονται κυρίως στις παραλιακές περιοχές, ενώ λίγες είναι οι μονάδες που λειτουργούν στο ηπειρωτικό τμήμα. Μια ακόμη μορφή οικονομικής δραστηριότητας του πρωτογενούς τομέα είναι η σηροτροφία με την οποία ασχολούνται οι κάτοικοι στον νομό Έβρου και ειδικότερα στην περιοχή Σουφλίου. Η συμμετοχή του πρωτογενή τομέα στο ακαθάριστο περιφερειακό προϊόν υπολογίζεται για το 1995 σε 21,5%, ενώ το 1998 σημειώθηκε μείωση και ανήλθε σε 20,37%.

Ο Δευτερογενής τομέας το 1998 παράγει το 22,13% του ακαθάριστου περιφερειακού προϊόντος παρόλο που απασχολεί περίπου το 12% του εργατικού δυναμικού, στοιχείο ενδεικτικό της υψηλής παραγωγικότητας της βιομηχανικής εργασίας.

Συγκεκριμένα και με βάση τα στοιχεία του επιχειρησιακού προγράμματος 2000-2006 της Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, ενώ κατά την τετραετία 1994-97 ιδρύθηκε στην Ανατολική Μακεδονία-Θράκη το 5,4% των βιομηχανικών και βιοτεχνικών καταστημάτων που απαιτούν άδεια λειτουργίας(δηλαδή με ισχύ κινητήρων από 15 HP και άνω) σε επίπεδο χώρας, η περιφερειακή αναλογία επί του συνόλου της χώρας της συνολικής ισχύς των νέων παραγωγικών μονάδων ανήρθε στο 21% Η ίδια τάση επικρατεί και στις επεκτάσεις της δυναμικότητας υφιστάμενων μονάδων, όπου η περιφέρεια με το 6,1% του εθνικού πλήθους των επεκτάσεων αναλογεί στο 15% της αποκτηθείσας συνολικής ισχύς σε επίπεδο χώρας. Στον αντίποδα των παραπάνω

θετικών εξελίξεων στον δευτερογενή τομέα καταγράφεται η φθίνουσα εξέλιξη της μεταποιητικής δραστηριότητας στον Ν.Δράμας εξαιτίας κυρίως της μετεγκατάστασης στην Βουλγαρία μεταποιητικών μονάδων χαμηλού εργασιακού κόστους. Τέλος σημαντική είναι η συμμετοχή των εκμεταλλεύσεων ορυκτού πλούτου, όπου ξεχωρίζουν οι εκμεταλλεύσεις πετρελαίου στην Θάσο και τα λατομεία μαρμάρων στην Καβάλα και τη Δράμα.

Η συμμετοχή του τριτογενή τομέα στο ακαθάριστο περιφερειακό προϊόν παρουσιάζει αύξηση κατά την εξεταζόμενη τετραετία και το 1998 ανήλθε σε 57,1%. Η διάρθρωσή του στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης χαρακτηρίζεται πολυκλαδική με πολλές όμως αδυναμίες σε όλους τους κλάδους. Η θέση του εμπορίου στην περιφέρεια είναι σημαντική δεδομένου ότι καταλαμβάνει περίπου το 10% της απασχόλησης. Σε επίπεδο περιφέρειας οι εξαγωγές υπερκαλύπτουν τις εισαγωγές από το 1982-1995. Είναι ιδιαίτερα αυξημένες κατά τα έτη 1987 και 1992, που περιλαμβάνουν και τις εξαγωγές προς τις χώρες της Ε.Ε. με ποσοστά περίπου στο 7% στο σύνολο της χώρας για τα αντίστοιχα έτη. Αυτή η υπεροχή των εξαγωγών έναντι των εισαγωγών δείχνει την ιδιαίτερη συμβολή της περιφέρειας στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας. Μάλιστα κατά το 1995 παρατηρείται ότι η αξία των προϊόντων που εξάγονται είναι περίπου τριπλάσια από την αντίστοιχη των εισαγόμενων προϊόντων στο σύνολο της περιφέρειας. Προβάδισμα στις εξαγωγές έχει ο Ν.Δράμας με δείκτη αποστολών/αφίξεων 231,8% και ακολουθούν οι νομοί Ροδόπης, Καβάλας και Ξάνθης με αντίστοιχα ποσοστά 197,5%, 145% και 88%. Μόνο στον Ν.Έβρου εμφανίζεται υπεροχή των εισαγωγών σε ποσοστό μεγαλύτερο από τον μέσο όρο της χώρας. Οι υπόλοιποι κλάδοι του τριτογενή τομέα περιγράφονται ως έξης : στις δημόσιες υπηρεσίες παρατηρούνται περιορισμένες αρμοδιότητες και ανεπαρκής στελέχωση, από τον τουρισμό δεν παρατηρούνται ιδιαίτερα σημαντικά οικονομικά οφέλη, η παρουσία της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορεί να χαρακτηριστεί δειλή και ανοργάνωτη, ενώ η πολιτιστική κίνηση παρουσιάζει αξιολογες προσπάθειες τοπικής ή εθνικής σημασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

2.1 Φυσικοί τουριστικοί πόροι

Οι ορεινές εκτάσεις της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης καλύπτουν το 39,6% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας και περιλαμβάνουν δήμους, κοινότητες και οικισμούς του ορεινού όγκου της Ροδόπης τόσο στην Ξάνθη όσο και στον Νομό Ροδόπης, αλλά και τα άλλα βουνά που υπάρχουν τόσο στην ηπειρωτική Θράκη και Ανατολική Μακεδονία, όσο και στα δύο νησιά της Περιφέρειας την Θάσο και την Σαμοθράκη.

Τμήμα του ορεινού συγκροτήματος της Ροδόπης, με χαμηλές κορυφές, γνωστού σαν (Βουνά του Έβρου), αποτελεί το δάσος της Δαδίας, με πεύκα (θασίτικα και μαυρόπευκα), βελανιδιές και οξυές γνωστό παγκοσμίως για τα αρπακτικά πουλιά που ζουν σε αυτό.

Στην Σαμοθράκη παρουσιάζεται έντονη ορεινή μορφολογία εδάφους, με πλούσια πλατανοδάση γεμάτα φτέρες, πικροδάφνες, λυγαριές και μέντες. Το βουνό Φεγγάρι ή Σάος της Σαμοθράκης έχει κορυφή στα 1.650 μ. Σε υψηλότερα υψόμετρα κυριαρχούν καστανιές και θαμνόκερδα.

Στο βόρειο τμήμα του Νομού Ροδόπης, σημαντικότερο όρος στην περιοχή αποτελεί εκείνο του Παπίκιου. Περιέχει αρπακτικά πτηνά και απειλείται από την υλοτόμηση.

Ο ορεινός όγκος του Νομού Ξάνθης, διατηρεί άθικτη την αρχιτεκτονική του και αυθεντικά τα παραδοσιακά γεφύρια που αριθμητικά είναι περίπου 50. Τα ορεινά χωριά στην περιοχή της Σταυρούπολης και του Εχίνου έχουν την δική τους φυσιογνωμία η οποία δεν έχει δεχθεί παρά λίγες μικρές παρεμβάσεις από τον άνθρωπο. Η ορεινή ζώνη του Νομού αποτελείται από 80 οικισμούς και θεωρείται η πλέον κατοικημένη ορεινή περιοχή στην Ελληνική Επικράτεια, με περισσότερους από 20.000 κατοίκους.

Ο Νομός Δράμας είναι προικισμένος με πλούσια δασική έκταση. Στην οροσειρά της κεντρικής Ροδόπης με ψηλότερη κορυφή αυτήν του παρθένου δάσους με 1.953 μ (η ψηλότερη της Ροδόπης είναι η Μουσάλα με υψόμετρο 2.925 μ σε βουλγαρικό έδαφος), διακρίνονται τα δάση της Ελατιάς ή Καρά Ντερέ, στην περιοχή Σιδηρονέρου-Σκαλωτές. Η περιοχή βρίσκεται στο κεντρικό και βόρειο τμήμα του νομού και εκτείνεται κατά μήκος της ελληνοβουλγαρικής μεθορίου. Χαρακτηρίζεται από τα συμπαγή δάση που την καλύπτουν σε ποσοστό 90% και την ύπαρξη του δασικού χωριού Ελατιάς. Στη θέση (κούτρα) και σε απόσταση 72 χλμ από τη Δράμα υπάρχει το

δασικό χωριό Ελατιάς, ιδιοκτησία της δασικής υπηρεσίας, που είναι το διοικητικό και λειτουργικό κέντρο των δασών της Ελατιάς.

Το φαλακρό Όρος, ορθώνεται επιβλητικό στο κέντρο του νομού Δράμας και συγκαταλέγεται στα ψηλότερα βουνά της χώρας. Το βουνό συγκροτείται από ένα σύμπλεγμα τριών όγκων : το βορειοδυτικό με ψηλότερη κορυφή τον (Άγιο Παύλο) στα 1768 μ και το ανατολικό με ψηλότερη κορυφή του (Προφήτη Ηλία) στα 2232 μ, που περιβάλλεται και από τις κορυφές (Βάρδενα) και (Χιονότρυπα). Το γεωλογικό υπόστρωμα αποτελείται από γρανίτες, αλλά κυρίως από μάρμαρα (κρυσταλλικούς ασβεστόλιθους) με την ιδιαιτερότητα της παρουσίας καρστικών φαινομένων (ύπαρξη υπόγειων αγωγών και άμεση απομάκρυνση του νερού της βροχής). Ως συνέπεια των καρστικών φαινομένων έχουμε αφενός την τροφοδοσία των πηγών Μυλοπόταμου και Δράμας και αφετέρου την αδυναμία δημιουργίας εδάφους και ψηλής βλάστησης για αυτό και η ονομασία (Φαλακρό). Σήμερα η κάλυψη του φαλακρού είναι κατά 45% με λιβάδια, 35% με δάση και 20% με θάμνους, φρύγανα, βράχους και γυμνά εδάφη. Η πανίδα είναι και αυτή ανάλογη με το βοτανικό ενδιαφέρον. Εκτός των κοινών θηλαστικών και πτηνών της ευρύτερης περιοχής, συναντώνται σπάνια ασπόνδυλα που χαρακτηρίζουν την αξία της πανίδας. Η σημασία της χλωρίδας και της πανίδας του φαλακρού επέβαλαν την ένταξη και προστασία του στο δίκτυο «ΦΥΣΗ 2000», με το όνομα «Κορυφές Όρους Φαλακρού».

Το Μενοίκιο Όρος, οριοθετεί το δυτικό όριο του νομού Δράμας και αποτελεί την προς νότο συνέχεια του φαλακρού. Η ψηλότερη κορυφή του Μενοικίου είναι η «Μαυρομάτα» στο νομό Σερρών με υψόμετρο 1.963μ.ενώ η ψηλότερη κορυφή του στο νομό Δράμας το «θαμνοτόπι» με υψόμετρο 1.952 μ. Το βουνό χαρακτηρίζεται από το έντονο ανάγλυφο, από τα ορεινά και υποαλπικά λιβάδια με πλούσια χλωρίδα, τα δάση οξιάς και οξιάς- υβρυδογενούς ελάτης, το δάσος υπεραιώνόβιων δένδρων καστανιάς και την πλούσια ορνιθοπανίδα που φιλοξενεί. Η χλωρίδα που συνθέτει την υψηλή βλάστηση του βουνού αποτελείται από οξιά, καστανιά, υβρυδογενή ελάτη, μαύρη πεύκη, κέδρα, δρυς, γάυρο, ιτιές, σκλήθρα, σορβιές, σφενδάμια, φράξο, κρυνιά, αγριοτριανταφυλλιές, μύρτιλλο κ.α. Ενδιαφέρουσα όμως είναι η ποώδης βλάστηση εξαιτίας της σπανιότητας και του μεγάλου αριθμού των ειδών. Κρίνος ο μαρταγός, σαξιφράγες, τσάι του βουνού (σιδηρίτης), αγριογαρύφαλα, ίριδες, παιώνια, κενταυρέες, καμπανούλες, αγριοπανσές, θυμάρι, ορχιδέες, δακτυλιόριζες κ.α, καθώς και πολλά αγρωστώδη και ψυχανθή φυτά

Η πανίδα της περιοχής περιλαμβάνει τα θηλαστικά αγριογούρουνο, ζαρκάδι, λαγό, λύκο, ασβό, πετροκούναβο κ.α, ενώ η орνιθοπανίδα είναι εξαιρετικά ενδιαφέρουσα (φιδαιτός, χρυσαετός, σταυραετός, ασπροπάρης, κικινέζι, σφηκοβαρβακίνα, πετρίτης, ξεφτέρι, σαΐνι, μπούφος, αγριόκουρκος, σταχτοτσικλιτάρα, μαυροτσικλιτάρα, αετομάχος, βλάχος, βουνοσταχτάρα, τσαλαπετεινός, δενδροφυλλοσκόπος, σπίνος, μελισσοφάγος κ.α.

Τέλος στον νομό, υπάρχουν κυνηγότοποι στις περιοχές Παρανεστίου και Νευροκοπίου.

Στον νομό Καβάλας τα δάση εντοπίζονται στις πλαγιές του Παγγαίου, στα όρη της λεκάνης αλλά και στο νοτιανατολικό τμήμα στις εκβολές του Νέστου. Οι πλαγιές των βουνών της Θάσου καλύπτονται κυρίως από πεύκα, έλατα, βελανίδια και από πλήθος ειδών της άγριας χλωρίδας.

Το Παγγαίο όρος διακρίνεται από τα εκτεταμένα ορεινά βοσκοτόπια, εσωτερικούς απόκρημνους γκρεμούς, χείμαρρους και δάση. Τα κυριότερα προβλήματα είναι η εντατική δασοπονία και τα λατομεία μαρμάρου. Σε τμήμα της περιοχής απαγορεύεται το κυνήγι.

Στα αναπαραγόμενα είδη περιλαμβάνονται ο πελαργός *ciconia ciconia*, ο φιδαιτός, ο χρυσαετός, ο σταυραετός, ο πετρίτης, η πετροπέρδικα, ο μπούφος, η χαλκοκουρούνα, η σταχτοτσικλητάρα, η μαυροτσικλητάρα, η μεσοτσικλητάρα, το κουφαηδόνη, η λιοστριτσίδα.

Το όρος σύμβολο, αποτελεί απροστάτευτη περιοχή με μεγάλα αρπακτικά πτηνά και ιδιαίτερου αισθητικού ενδιαφέροντος δάσος.

Τα αισθητικά δάση αμυγδαλεώνος και στενών Νέστου.

Το δάσος Ιψαρίου στη Θάσο. Το κύριο χαρακτηριστικό της περιοχής είναι η παρουσία ενός αρκετά μεγάλου βουνού για τα δεδομένα των Μεσογειακών νησιών. Αποτελεί μία περιοχή με σπάνια χλωρίδα και σπάνιας ομορφιάς δάσος, τα οποία είναι εντελώς απροστάτευτα. Η μεγαλύτερη απειλή προέρχεται από το οδικό δίκτυο, τις φωτιές και την υλοτόμηση.

2.2 Περιοχές Ειδικής Προστασίας

Οι περιοχές που βρίσκονται κάτω από κάποιο καθεστώς προστασίας διακρίνονται ανάλογα με το αν προστατεύονται από διεθνείς συμβάσεις ή το εθνικό καθεστώς προστασίας.

Οι Διεθνείς Συμβάσεις Προστασίας είναι :

- Σύμβαση Ramsar για τους υγροτόπους διεθνούς σημασίας, ειδικά ως βιότοπους αγρίων πουλιών.
- Σύμβαση της Βόννης για τη διατήρηση μεταναστευτικών ειδών αγρίων ζώων.
- Σύμβαση για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς.
- Σύμβαση της Βέρνης για τη διατήρηση της Ευρωπαϊκής άγριας ζωής και των φυσικών βιοτόπων.
- Οδηγία 79/409 και απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διατήρηση των αγρίων πουλιών.
- Οδηγία 92/43 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, της άγριας πανίδας και αυτοφυούς χλωρίδας.
- Σύμβαση της Βαρκελώνης για την προστασία της Μεσογείου από τη ρύπανση.
- Πρόγραμμα της UNESCO για τον άνθρωπο και τη βίοςφαιρα Ευρωπαϊκό δίκτυο βιογενετικών πάρκων.

Το Εθνικό Καθεστώς προστασίας διακρίνει τις περιοχές προστασίας στις εξής κατηγορίες.

- Εθνικοί Δρυμοί
- Αισθητικά Δάση
- Διατηρητέα Μνημεία της φύσης
- Καταφύγια Θηραμάτων και ελεγχόμενες κυνηγετικές περιοχές
- Θαλάσσια πάρκα

Η **Σύμβαση Ramsar** για τους υγροτόπους διεθνούς σημασίας, ειδικά ως βιότοπος αγρίων πουλιών, τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 1975 και ήταν η πρώτη σύμβαση που ασχολήθηκε αποκλειστικά με την προστασία βιοτόπων.

Περιλαμβάνει 24 ευρωπαϊκά συμβαλλόμενα μέρη και 278 ευρωπαϊκές περιοχές (συμπεριλαμβανομένης και της Γροιλανδίας) συμβάλλοντας σημαντικά στην διατήρηση πολλών ευρωπαϊκών υγροτόπων.

Η Ελλάδα ήταν η 7^η ώρα που υπέγραψε και ενεργοποίησε την Σύμβαση Ramsar με το Ν.Δ 191/74, ανακηρύσσοντας 11 υγροτοπικές περιοχές (Αμβρακικός, Κερκίνη, Μεσολόγγι, Κοτύχι, Πρέσπα, Νέστος, Ισμαρίδα, Βιστωνίδα, Αξιός-Λουδίας-Αλιάκμονας, Έβρος και Βόλβη-Κορώνεια), που περιλαμβάνονται στον κατάλογο Υγροτόπων Διεθνούς Σημασίας. Για τις περιοχές αυτές υπάρχουν προτάσεις για την

οριοθέτηση ζωνών προστασίας ήδη από το 1986, ενώ έχουν αρχίσει ενέργειες από την Δ/νση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ για την εφαρμογή των προτάσεων.

Η **Σύμβαση της Βόννης** για τη διατήρηση μεταναστευτικών ειδών αγρίων ζώων, τέθηκε σε ισχύ τον Νοέμβριο του 1983 με στόχο την προστασία των μεταναστευτικών ειδών (όχι μόνο πουλιών αλλά και θηλαστικών, ψαριών και ασπόνδυλων) αναγνωρίζοντας το γεγονός ότι τα είδη αυτά χρειάζονται προστασία σε όλο το εύρος της μεταναστευτικής διαδρομής τους και ότι η προστασία αυτή απαιτεί διεθνή συνεργασία και δράση.

Η **Σύμβαση για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς**, γνωστή ως Σύμβαση για την παγκόσμια κληρονομία, τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 1975 με στόχο την προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς. Ως φυσική κληρονομία θεωρούνται τα ακόλουθα.

1.Φυσικά μνημεία που αποτελούνται από φυσικούς πόρους ή βιολογικούς σχηματισμούς ή ομάδες τέτοιων σχηματισμών, που έχουν εξαιρετική παγκόσμια αξία από αισθητική ή επιστημονική άποψη.

2.Γεωλογικοί και φυσιογραφικοί σχηματισμοί και ακριβώς οριοθετημένες περιοχές που αποτελούν βιοτόπους απειλούμενων ζωικών και φυτικών ειδών παγκοσμίου αξίας από την άποψη της επιστήμης ή της ανάγκης διατήρησής τους (των ειδών).

3.Φυσικά τοπία ή επακριβώς οριοθετημένες περιοχές εξαιρετικής παγκόσμιας αξίας από την άποψη της επιστήμης, της ανάγκης διατήρησης ή του φυσικού κάλλους.

Η **Σύμβαση της Βέρνης** για τη διατήρηση της Ευρωπαϊκής άγριας ζωής και των φυσικών βιοτόπων, που υπογράφηκε το 1979 και τέθηκε σε ισχύ το 1982, υποχρεώνει τα συμβαλλόμενα μέρη να προστατεύουν τους πληθυσμούς της άγριας χλωρίδας και πανίδας και να δίνουν ιδιαίτερο βάρος στα ευάλωτα είδη και σε όσα κινδυνεύουν με εξαφάνιση, συμπεριλαμβανομένων και των μεταναστευτικών ειδών. Συγκεκριμένα, η προστασία αφορά.

1.Την λήψη νομοθετικών ή διοικητικών μέτρων, που θα διασφαλίσουν την διατήρηση των βιοτόπων της άγριας χλωρίδας και πανίδας καθώς και την διατήρηση και την προστασία των φυσικών βιοτόπων που απειλούνται.

2.Την λήψη μέτρων που θα διασφαλίζουν την προστασία περιοχών σημαντικών για τα μεταναστευτικά είδη και οι οποίες βρίσκονται στην κατάλληλη θέση σε σχέση με

τις μεταναστευτικές οδούς για να χρησιμοποιούνται για ξεχειμώνιασμα, στάση, εύρεση τροφής, αναπαραγωγή ή αλλαγή φτερώματος.

3. Την απαγόρευση της εκ προθέσεως βλάβης ή καταστροφής των τόπων αναπαραγωγής ή περιοχών ανάπαυσης των μεταναστευτικών ειδών.

Η **Οδηγία 79/409** και απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διατήρηση των αγρίων πουλιών, που υιοθετήθηκε το 1979 και τέθηκε σε ισχύ το 1981, απαιτεί από τα κράτη- μέλη να διατηρήσουν όχι μόνο τους πληθυσμούς αγρίων πουλιών που ζουν εκ φύσεως σε άγρια κατάσταση, αλλά και επαρκή έκταση και ποικιλία βιοτόπων για να επιτευχθεί η προστασία τους. Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με σχετική απόφαση, ένα έτος μετά την υιοθέτηση της οδηγίας 79/409, οριοθετεί τις περιοχές ειδικής προστασίας.

Η μείωση της βιοποικιλότητας σε παγκόσμιο επίπεδο, οδήγησαν στη διακήρυξη της διάσκεψης του Ρίο το 1992 και στην έκδοση της **οδηγίας 92/43** από μέρος της επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, της άγριας πανίδας και αυτοφυούς χλωρίδας. Σκοπός της έκδοσης της οδηγίας αυτής είναι τόσο η διατήρηση της βιοποικιλότητας, μέσω της προστασίας ορισμένων φυσικών τύπων οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος, όσο και ορισμένων ειδών φυτών και ζώων, επίσης κοινοτικού ενδιαφέροντος. Βασικό όργανο για την επίτευξη αυτού του σκοπού αποτελεί η δημιουργία ενός δικτύου προστατευμένων περιοχών γνωστού ως (ΦΥΣΗ 2000). Το δίκτυο αυτό, συμπεριλαμβάνει και τις περιοχές ειδικής προστασίας που έχουν καθοριστεί βάσει της οδηγίας 79/409 για την διατήρηση των αγρίων πουλιών.

Το 1976, οι κυβερνήσεις των χωρών που βρίσκονται στα παράλια της Μεσογείου υπέγραψαν την **Σύμβαση της Βαρκελώνης**, για την προστασία της Μεσογείου από τη ρύπανση. Ένα σημαντικό πρωτόκολλο, που σχετίζεται με την σύμβαση, υιοθετήθηκε το 1982 και ονομάζεται πρωτόκολλο περί των ειδικά προστατευόμενων μεσογειακών περιοχών, το οποίο υιοθετήθηκε για να προσφέρει ειδική προστασία στα μεσογειακά είδη που βρίσκονται σε κίνδυνο καθώς και στους βιοτόπους που θεωρούνται ζωτικοί για τη διατήρησή τους.

Το 1976, η επιτροπή των υπουργών του συμβουλίου της Ευρώπης υιοθέτησε μία απόφαση περί του **Ευρωπαϊκού Δικτύου Βιογενετικών Πάρκων** με σκοπό την διατήρηση αντιπροσωπευτικών δειγμάτων της χλωρίδας, της πανίδας και των φυσικών περιοχών της Ευρώπης. Με τον όρο βιογενετικό πάρκο εννοείται μια νομικά καθιερωμένη περιοχή προστασίας που χαρακτηρίζεται από έναν ή περισσότερους

χαρακτηριστικούς, μοναδικούς, απειλούμενους ή σπάνιους βιότοπους, βιοκοινωνίες ή οικοσυστήματα.

Σύμφωνα με τον νόμο, οι **Εθνικοί Δρυμοί** αποτελούν την κύρια κατηγορία των εθνικά προστατευόμενων περιοχών, οι οποίες έχουν ανακηρυχθεί και υφίστανται διαχείριση στα πλαίσια της δασικής νομοθεσίας. Περιλαμβάνουν δασικές περιοχές οι οποίες παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον από άποψη διατήρησης της αυτοφυούς χλωρίδας και της άγριας πανίδας, των γεωμορφολογικών σχηματισμών, του υπεδάφους, της ατμόσφαιρας, των νερών και γενικά του φυσικού περιβάλλοντος. Αποτελούνται, συνήθως από μια περιοχή απόλυτης προστασίας, τον πυρήνα και από μία προστατευτική περιφερειακή ζώνη. Ορισμένες από τις δραστηριότητες που απαγορεύονται στους πυρήνες Εθνικών Δρυμών είναι η βιομηχανία, η εγκατάσταση οικισμών, οικιών, αγροικιών και παραπηγμάτων, η βόσκηση, η υλοτομία, η θήρα, η κοπή, το ξερίζωμα, η συλλογή φυτών κα

Ως **Αισθητικά Δάση** καθορίζονται περιοχές (δάση ή φυσικά τοπία) που έχουν ιδιαίτερη αισθητική, υγιεινή και τουριστική σημασία, ώστε να επιβάλλεται η προστασία της πανίδας, της χλωρίδας και του ιδιαίτερου φυσικού κάλλους τους.

Ως **Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης** αναφέρονται οι περιοχές που παρουσιάζουν ιδιαίτερη παλαιοντολογική, γεωμορφολογική και ιστορική σημασία, αλλά δεν μπορούν να χαρακτηριστούν Εθνικοί Δρυμοί ή αισθητικά δάση σύμφωνα με τις διατάξεις του ΝΔ 996/1971. Διατηρητέα μνημεία της φύσης μπορούν να χαρακτηριστούν και δέντρα ή συστάδες δέντρων, υγρότοποι ή ακόμα και σπάνια είδη φυτών με ιδιαίτερη βοτανική, φυτογεωγραφική, αισθητική και ιστορική σημασία.

Καταφύγια Θηραμάτων τοπικές απαγορεύσεις κυνηγιού, εκτροφεία θηραμάτων και ελεγχόμενες κυνηγετικές περιοχές μπορούν να ιδρύονται σύμφωνα με τον νόμο 177/75, με στόχο την προστασία και διάσωση του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας και την διατήρηση, ανάπτυξη και εκμετάλλευση του θηραματικού πλούτου της χώρας. Οι περιοχές αυτές συγκροτούν σήμερα ένα δίκτυο προστατευόμενων περιοχών όπου οι διατάξεις περί θήρας παίζουν έναν σημαντικό ρόλο στην διατήρηση της πανίδας.

-Οι περιοχές της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης που βρίσκονται κάτω από το καθεστώς προστασίας της Διεθνούς Σύμβασης Ramsar είναι :

Το Δέλτα του Νέστου

Το Δέλτα του Νέστου καταλαμβάνει έκταση 500τ. χλμ και υπάγεται διοικητικά στο Νομό Καβάλας και στο Νομό Ξάνθης. Ο ποταμός πηγάζει από την Βουλγαρική Ροδόπη και αφού διασχίσει κοιλάδες και φαράγγια, στα βουνά μεταξύ Όρβηλου και Ροδόπης, μπαίνει στο ελληνικό έδαφος. Χύνεται απέναντι από το νησί της Θάσου και το μήκος του, στο ελληνικό έδαφος, είναι 130 χλμ. Δυτικά από τις εκβολές του ποταμού υπάρχει η λιμνοθάλασσα του Αγιάσματος(Γκουμπουρνου), σημαντικός βιότοπος για πολλά είδη υδροβίων πουλιών και μια σειρά από πολλές λιμνοθάλασσες όπως της Βάσοβας,Ερατεινού,Κοκάλας,Κεραμωτής,Γεφυρακίου κ.α

Στη περίοδο της Τουρκοκρατίας, το παρθένο δάσος του Δέλτα του Νέστου ονομάστηκε (Κοτζά Ορμάν) που θα πεί Μέγα Δάσος, λόγω της έκτασης και της πυκνότητάς του. Το δάσος αυτό επιβίωσε ως τη δεκαετία 1940-50, οπότε κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, κάηκε μεγάλο μέρος του. Μέχρι το 1942 είχε έκταση 72.000 στρ μάκρος 27 χλμ και πλάτος 3-7 χλμ. Μετά το τέλος του εμφυλίου αποψιλώθηκε ότι είχε απομείνει από το δάσος, για να καλλιεργήσουν στην περιοχή του Δέλτα υβρίδια λεύκας και αργότερα υβρίδια καλαμποκιού. Από τότε μέχρι σήμερα έγιναν πολλές επεμβάσεις σε αυτό το μοναδικό δάσος, με αποτέλεσμα να έχει συρρικνωθεί στα 1.500 μόνο στρέμματα. Μετά από πολλές προσπάθειες της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της φύσης 700 στρέμματα από αυτό το δάσος έχουν τεθεί σήμερα υπό καθεστώς προστασίας.

Δέλτα του Έβρου

Το Δέλτα του Έβρου είναι το τμήμα του ποταμού με την μεγάλη οικολογική αξία. Τόπος αναπαραγωγής και ξεχειμωνιάσματος για χιλιάδες υδρόβια πουλιά. Οι πρώτες προτάσεις για την προστασία της περιοχής του Δέλτα έγιναν από την Ελληνική Εταιρία Προστασίας της φύσης το 1962. Παρά τις αλλοιώσεις που έχει υποστεί από τότε, το Δέλτα του Έβρου παραμένει και σήμερα ένας από τους σημαντικότερους βιότοπους της Ευρώπης. Ο Έβρος χωρίζεται στην περιοχή του Δέλτα σε δύο κύριους βραχίονες. Ο ένας η λεγόμενη ευθυγράμμιση, δέχεται το μεγαλύτερο όγκο των νερών του ποταμού. Ο άλλος είναι η παλιά κοίτη, που αποτελεί το σύνορο με την Τουρκία.

Στο Δέλτα του Έβρου συναντάμε μια αρκετά μεγάλη ποικιλία βιοτόπων, όπως γυμνά αλίπεδα, υφάλμυρα έλη, χορτολείβαδα, καλλιέργειες σταριού και καλαμποκιού

περιοχές με αρμυρίκια , μικρά παραποτάμια δάση, υπολείμματα των αρχαίων δασών, καλαμιώνες, έλη εποχιακά ή μόνιμα, με γλυκό νερό, λιμνοθάλασσες, αμμώδεις ακτές και φυτοκοινωνίες κατά μήκος των ακτών, όπως και αμμοθίνες, που σχηματίζουν συχνά ένα φράγμα.

Η Λίμνη Βιστωνίδα

Η λίμνη Βιστωνίδα βρίσκεται στα σύνορα των Νομών Ξάνθης Ροδόπης και είναι προέκταση του όρμου του Πόρτο-Λάγους. Έχει έκταση 45.000 στρέμματα και το βάθος της κυμαίνεται από 2 ως 3,5 μέτρα. Η λίμνη είναι ο φυσικός αποδέκτης όλων των ορεινών χειμάρρων της περιοχής. Σε αυτή χύνονται τα ποτάμια Κόσυνθος και Κομψάτος.

Στα παράλια του Πόρτο-Λάγους, η βλάστηση που επικρατεί σχηματίζεται από διάφορα αμμόφιλα είδη όπως η *Cakile maritime*, η *Salicornia europaea* και ο θαλάσσιος κρίνος. Το άλσος με παραθαλάσσια πεύκα που βρίσκεται μπροστά στο λιμάνι του Πόρτο-Λάγους, προέρχεται από αναδάσωση.

Η λίμνη Μητρικού ή Ισμαρίδα

Η λίμνη Μητρικού ή Μάνα ή Ισμαρίδα βρίσκεται στο Νομό Ροδόπης, σε μια περιοχή πλούσια σε υγροτόπους. Η λίμνη Μητρικού απέχει μόλις 3 χλμ από τις ακτές του Θρακικού Πελάγους και δέχεται τα νερά δυο ποταμών. Από το βορρά κατεβαίνει και χύνεται μέσα στη λίμνη ο ποταμός Μπόστος ενώ από ανατολικά έρχεται ο ποταμός Φιλιουρή ή ρέμα φιλιουρή, που χύνεται στο νότιο μέρος της λίμνης

Η κοιλάδα του ποταμού Φιλιουρή θεωρείται επίσης σημαντικός βιότοπος και έχει περιληφθεί στο δίκτυο βιοτόπων της Ε.Ο.Κ ενώ στα νοτιοδυτικά, κοντά στις ακτές υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός από λιμνοθάλασσες, από τις οποίες οι πέντε μεγαλύτερες είναι η λίμνη Καρατζά, η Αλυκή, η Ξηρολίμνη, η Πτελέα και το Έλος.

Η έκταση της λίμνης Μητρικού μαζί με τη λεκάνη απορροής του ποταμού Μπόσπου είναι 370 τ.χλμ ενώ η έκταση των λιμνοθαλασσών φθάνει τα 132 τ.χ

- **Οι περιοχές της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης που συμπεριλαμβάνονται στο δίκτυο NATURA 2000 είναι :**

Το Δάσος της Δαδιάς

Το δάσος της Δαδιάς βρίσκεται κοντά στο Σουφλί και συνδέεται οικολογικά με το Δέλτα του Έβρου. Πρόκειται για μια σειρά δασωμένα υψώματα, που βρίσκονται στο Νομό Έβρου, δυτικά από το χωριό Δαδιά και αποτελούν τμήμα ενός ορεινού συγκροτήματος με χαμηλές κορυφές, γνωστού σαν (βουνά του Έβρου).

Τα δάση της περιοχής αποτελούνται κυρίως από δύο είδη πεύκων, την Τραχεία Πεύκη και το Μαυρόπευκο. Ανάμεσα σε αυτά υπάρχει μια μεγάλη ποικιλία θάμνων, όπως και πολλά σπάνια ποώδη φυτά.

Στο δάσος της Δαδιάς ζουν και αναπαράγονται συνολικά είκοσι ένα είδη αρπακτικών πουλιών, από τα πιο σπάνια είδη αρπακτικών της Ευρώπης.

Στενά του Νέστου

Ένα βαθύ φαράγγι του ποταμού Νέστου με ψηλούς απόκρημνους βράχους, δασωμένες πλαγιές, παραποτάμιο δάσος και μακκία βλάστηση. Οι ανθρώπινες δραστηριότητες επικεντρώνονται στην κτηνοτροφία ενώ μια σιδηροδρομική γραμμή διασχίζει την περιοχή. Οι περιορισμοί στο κυνήγι δεν εφαρμόζονται.

Κεντρική Ροδόπη και κοιλάδα του Νέστου

Ένα εκτεταμένο δάσος στην κορυφογραμμή της Ροδόπης ανάμεσα στον ποταμό Νέστο και τα βουλγαρικά σύνορα, συμπεριλαμβανομένου και του παρθένου δάσους του Παρανεστίου, που αποτελείται από δάση οξείας και πεύκων με δάση βελανιδιάς στα χαμηλότερα υψόμετρα. Οι κύριες ανθρώπινες δραστηριότητες είναι η δασοπονία, η κτηνοτροφία και το κυνήγι. Η εκμετάλλευση του δάσους είναι έντονη και πρόσφατα το οδικό δίκτυο επεκτάθηκε με αποτέλεσμα τη διάνοιξη και υλοτομία απομακρυσμένων περιοχών. Στον ποταμό Νέστο έχει προγραμματιστεί η κατασκευή τεσσάρων φραγμάτων με τους αντίστοιχους ταμιευτήρες από τα οποία τα δύο έχουν αρχίσει να κατασκευάζονται. Το φράγμα του θησαυρού θεωρείται ένα από τα μεγαλύτερα της Ευρώπης.

Κοιλάδα του Κομψάτου

Λόφοι βόρεια του Ιάσμου και των Αμαξιάδων με την απότομη κοιλάδα του Κομψάτου, δάσος από βελανιδιές που βόσκειται ελεύθερα και βαθιές κοιλάδες με πυκνό παραποτάμιο δάσος κατά θέσεις. Οι κύριες ανθρώπινες δραστηριότητες είναι η κτηνοτροφία και το κυνήγι. Υπάρχουν διάσπαρτοι οικισμοί. Απειλείται από την ανάπτυξη και την διάνοιξη δρόμων.

Κορυφές του Όρους Φαλακρού

Το ιδιαίτερο γεωλογικό υπόστρωμα(αποτελείται από γρανίτες και μάρμαρα), σε συνδυασμό με τις κλιματικές, εδαφικές και τοπογραφικές συνθήκες δημιούργησαν μια σημαντική ποικιλία βιοτόπων ιδιαίτερου βοτανικού ενδιαφέροντος. Εκτός των κοινών θηλαστικών και πτηνών της ευρύτερης περιοχής συναντώνται σπάνια ασπόνδυλα που χαρακτηρίζουν την αξία της πανίδας της περιοχής, ενώ η σημασία της γλωρίδας

αποδίδεται σε σπάνια για την χώρα μας ποώδη φυτά που σχηματίζουν αξιόλογους οικότοπους στις κορυφές, στα λιβάδια και στις βραχώδεις εξάρσεις του βουνού.

Διατηρητέο Μνημείο της φύσης

Παρθένο δάσος Φρακτού Ν.Δράμας(ΦΕΚ 121/δ/21.2.1980)

Αισθητικά Δάση

- Μπάμπουρας Αλυκής Θάσου(ΦΕΚ 415/Β/19.11.1962)
- Λιμένας Θάσου (ΦΕΚ 1501/Β/14.12.1976)
- Περιοχή Θεολόγου Θάσου (ΦΕΚ 116/Β/3.3.1977)
- Δάσος Αμυγδαλεώνα (ΦΕΚ 606/Δ/1979)
- Παγγαίο Όρος (ΦΕΚ 367/Β/26.6.1981)
- Ακρωτήριο Βρασίδας (ΦΕΚ 363/Β/11.4.1994)

2.3 Ανθρωπογενείς Τουριστικοί Πόροι

2.3.1 Αστικά Κέντρα

Ο αστικός πληθυσμός της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης καταλαμβάνει το 40% του συνολικού της πληθυσμού. Τα αστικά κέντρα της Περιφέρειας είναι.:

- Η Καβάλα, με 60.187 κατοίκους,
- Η Κομοτηνή, με 45.934 κατοίκους,
- Η Δράμα, με 38.546 κατοίκους,
- Η Αλεξανδρούπολη με 41.860 κατοίκους,
- Η Ξάνθη με 41.779 κατοίκους και
- Η Ορεστιάδα με 19.669 κατοίκους.

Καβάλα

Η Καβάλα, χτισμένη αμφιθεατρικά πάνω σε δύο λόφους και στις πλαγιές του βουνού Συμβόλου, είναι μία από τις γραφικότερες πόλεις της Μακεδονίας, αλλά και από τις μεγαλύτερες της Ελλάδας.

Το πλέον ανεπτυγμένο αστικό κέντρο της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, βρίσκεται τοποθετημένο πάνω ακριβώς στον οδικό άξονα Θεσσαλονίκης-τουρκικών συνόρων. Τη γεωστρατηγική του εικόνα, συμπληρώνει το δεύτερο μεγαλύτερο εμπορικό λιμάνι της Εγνατίας Οδού, ανατολικά της πόλης της Καβάλας.

Με ένα μεγάλο λιμάνι και μια εξίσου μεγάλη μαρίνα στο κέντρο της πόλης, σε συνδυασμό με το λιμάνι της Νέας Περάμου και τη μαρίνα της Νέας Ηρακλείτσας, η

Καβάλα αποτελεί εκτός των άλλων και ένα από τα σημαντικότερα αλιευτικά κέντρα της χώρας. Στην πόλη λειτουργεί μια από τις μεγαλύτερες ιχθυόσκαλες της Μεσογείου, από όπου διακινούνται εμπορεύματα στις εσωτερικές και διεθνείς αγορές. Η ανάπτυξη της αλιείας, κατέστησε επιτακτική την ανάγκη να δημιουργηθεί στην Καβάλα, ένα από τα τρία Ινστιτούτα Αλιευτικών Ερευνών (ΙΝΑΛΕ) που λειτουργούν στην Ελλάδα.

Ως εμπορικό και βιομηχανικό κέντρο κατέχει τη δεύτερη θέση στη Β.Ελλάδα, μετά τη Θεσσαλονίκη. Εκτός από τις βιομηχανίες επεξεργασίας καπνού και τις καπναποθήκες, μέσα στην πόλη λειτουργούν εργοστάσια τροφίμων, αλιπάστων, κυλινδρόμυλοι και δρυζόμυλοι, ενώ από το λιμάνι της εξάγονται τα καπνά της Μακεδονίας και Θράκης.

Κομοτηνή

Η Κομοτηνή είναι χτισμένη στην πεδιάδα που αρχίζει από τους πρόποδες του ορεινού συγκροτήματος της Ροδόπης σε υψόμετρο 45μ και διασχίζεται από τον ποταμό Μπουκλουτζά. Η ρυμοτομία της δεν είναι ομοιόμορφη. Ένα μεγάλο τμήμα (η παλαιά πόλη) έχει καθαρά ανατολίτικο χρώμα και κατοικείται κυρίως από Τούρκους. Η νέα όμως πόλη παρουσιάζει ευρωπαϊκή εμφάνιση με σύγχρονα οικοδομήματα, δρόμους, πλατείες και κέντρα.

Τα τεκμήρια για την ύπαρξη αρχαίου πολιτισμού στην θέση της σημερινής Κομοτηνής, οδηγούν στα πρωτοχριστιανικά χρόνια. Το φρουριό της, ο επιτύμβιος βωμός της, το ελληνιστικής εποχής δωρικό κιονόκρανο και η εικονιστική κεφαλή(πορτραίτο) που χρονολογείται στο τελευταίο τέταρτο του 2^{ου} αιώνα μ.Χ.

Η θέση της πάνω στην Εγνατία οδό, η οποία συνέδεε το Δυρράχιο με την Κωνσταντινούπολη, της έδιδε προνόμια κυρίως οικονομικού χαρακτήρα, ώστε σταδιακά, εξελίχτηκε και εμφανίστηκε στον ορίζοντα της τοπικής ιστορίας, στην σκιά βέβαια της γειτονικής της Μαξιμιανούπολης (στα νεότερα χρόνια Μοσυνούπολης), η υπεροχή της οποίας, μέχρι την καταστροφή της από τους Βουλγάρους, ήταν αδιαμφισβήτητη.

Όσον αφορά την προέλευση της ονομασίας της πόλης, τρεις είναι οι κυριότερες διατυπωμένες εκδοχές. Η πρώτη έρχεται από τον χώρο της μυθοπλασίας, όπως του Οθωμανού περιηγητή Εβλιγιά Τσελεμπί (δήθεν εγκατάσταση στην περιοχή κάποιου Εβραίου με το κινέζικο όνομα Κουμλού-Τσιν). Η δεύτερη εκδοχή έρχεται από το χώρο της μυθολογίας-Κομοτηνή λεγόταν η κόρη του περίφημου Θρακιώτη ζωγράφου Παράσιου. Κατά την αρχαιότητα, μια ομάδα ανθρώπων ξεκίνησε από την Μαρώνεια, μαζί με την όμορφη κόρη, για το εσωτερικό της Θράκης και εκεί ίδρυσε μια πόλη

δίνοντάς τη το όνομα Κομοτηνή. Σύμφωνα με την Τρίτη εκδοχή, η οποία θεωρείται η εγκυρότερη από όσες διατυπώθηκαν, το βυζαντινό όνομα Κουμουτζηνά, υποδηλώνει τα κτήματα κάποιου με το επίθετο Κουμουτζής. Αντίστοιχα, έχουμε τα βυζαντινά τοπωνύμια Στεφανηνά, Χουδηνά κ.α. Η ονομασία, όπως άλλωστε και η ίδια η πόλη, δοκιμάστηκαν σκληρά στην διάρκεια της οθωμανικής κατάκτησης. Η φθορά άγγιξε και την λέξη Κουμουτζηνά, την οποία οι ορδές των κατακτητών αδυνατούσαν να προσφέρουν ορθά και μετά από διαδοχικές αλλοιώσεις κατέληξε στον κακόηχο τύπο Γκιουμουλτζίνε στα οθωμανικά και Γκιουμουλτζίνα στα ελληνικά, με τους οποίους είναι γνωστή σε όλη την διάρκεια της τουρκοκρατίας. Με την απελευθέρωση το 1920 η ονομασία αποκαταστάθηκε στη λόγια μορφή της, Κομοτηνή, η οποία χρησιμοποιείται μέχρι σήμερα.

Η λειτουργία του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου της Θράκης, με την έδρα της διοίκησης του στην Κομοτηνή έδωσε ώθηση στην οικονομική ζωή της πόλης. Στην Κομοτηνή έχουν την έδρα τους 7 τμήματα του Δ.Π.Θ, το τμήμα Νομικής, το τμήμα Επιστήμης φυσικής αγωγής και αθλητισμού, το τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας, το τμήμα Ελληνικής φιλολογίας, το τμήμα Κοινωνικής διοίκησης, το τμήμα Διεθνών οικονομικών σχέσεων και ανάπτυξης και το τμήμα Γλωσσών, Φιλολογίας και Πολιτισμού των Παρευξείνιων Χωρών. Η πανεπιστημιούπολη βρίσκεται σε απόσταση οκτώ περίπου χιλιομέτρων από την πόλη και διαθέτει φοιτητική εστία δυναμικότητας επτακοσίων κλινών, εστιατόριο που εξυπηρετεί το σύνολο των φοιτητών που ζουν στην Κομοτηνή και κλειστό κολυμβητήριο.

Δράμα

Η πόλη της Δράμας είναι κτισμένη στους πρόποδες του βουνού Φαλακρό, σε υψόμετρο 115μ, κοντά στην πεδιάδα των Φιλίππων, σε μία τοποθεσία με πλούσια βλάστηση και άφθονα νερά.

Στα αρχαία χρόνια, αποτελούσε την ανατολικότερη και μία από τις πλουσιότερες και μεγαλύτερες περιοχές της Μακεδονίας, την Ηδωνίδα, που υπήρξε εστία της οργιαστικής λατρείας του Διόνυσου. Προς τιμή μάλιστα του θεού Διόνυσου, υπήρχε και μαντείο, που σύμφωνα με μία άποψη βρισκόταν στο Παγγαίο.

Σχετικά με το όνομα της Δράμας, λέγεται επίσης πως στην αρχαία εποχή λεγόταν Δύδραμα ή Ύδραμα από όπου πήρε και το σημερινό όνομά της. Άλλη εκδοχή είναι πως από Δραβησκός έγινε Δράβα-Δράμα. Νεώτεροι υποστηρίζουν πως το όνομα Δράμα ήταν γνωστό από την εποχή του Φιλίππου.

Στα τέλη του 18 αιώνα, η παραγωγή και το εμπόριο του καπνού, η λειτουργία σιδηροδρομικού σταθμού και το οδικό δίκτυο προς το λιμάνι της Καβάλας ενισχύουν την εμπορική κίνηση της πόλης. Μέχρι σήμερα στην περιοχή της Αγίας Βαρβάρας της πόλης, διασώζονται οι πολυώροφες καπναποθήκες του μεσοπολέμου που παραπέμπουν στην εποχή της οικονομικής άνθισης. Στην πόλη σήμερα λειτουργούν κυρίως εργοστάσια επεξεργασίας καπνού.

Στην Δράμα είναι συγκεντρωμένες οι βασικές υπηρεσίες διοίκησης, εκπαίδευσης, περίθαλψης και αθλητισμού. Λειτουργούν σύγχρονο νοσοκομείο, δίκτυο αθλητικών εγκαταστάσεων με κλειστά γυμναστήρια, κολυμβητήριο και το τμήμα δασοπονίας του τεχνολογικού ιδρύματος Καβάλας.

Στο κέντρο της πόλης υπάρχουν οι πηγές της Αγίας Βαρβάρας, γύρω από τις οποίες έχει αναπτυχθεί ένας πρότυπος χώρος αναψυχής με αιωνόβια δένδρα, νερά που τρέχουν προς όλες τις κατευθύνσεις, τα παλιά καπνομάγαζα, παραδοσιακά σπίτια και σύγχρονες εγκαταστάσεις που στεγάζουν το φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους και τη δημοτική επιχείρηση Δ.Ε.Κ.Π.Ο.Τ.Α

Αλεξανδρούπολη

Η σημερινή πόλη της Αλεξανδρούπολης βρίσκεται στη θέση της αρχαίας Σάλης, πόλης με έντονη παρουσία κατά τον 5 αιώνα π.Χ σύμφωνα με τον ιστορικό Ηρόδοτο. Η Σάλη αποτελούσε μία εκ των πόλεων της Σαμοθρακικής Περαίας(Μεσημβρία, Ζώνη, Σάλη, Δρυς, Τέμπυρα και Χαράκωμα. Τους επόμενους αιώνες η πόλη ερημώθηκε και ο τόπος έπεσε στην αφάνεια μέχρι τα μέσα του 19 αιώνα. Τότε και συγκεκριμένα το 1850 περίπου δημιουργείται ο πρώτος οικισμός από Αινίτες, Μακρινούς και Μαρωνίτες ψαράδες, το Δεδέ-Αγάτς.

Στα 1871 θα φθάσει στο μικρό ψαροχώρι ο σιδηρόδρομος, ένα γεγονός που θα σημαδέψει την ιστορία και το μέλλον του. Στα 1878 η πόλη περιέρχεται στα χέρια των Ρώσων, ύστερα από την υπογραφή της συνθήκης του Αγίου Στεφάνου με την οποία τερματιζόταν ο ρωσοτουρκικός πόλεμος του 1876-1877. Οι μηχανικοί του ρωσικού στρατού εκπονούν το πολεοδομικό σχέδιο της πόλης, σχέδιο με το οποίο είναι χτισμένη η σημερινή πόλη. Στα 1880 χτίζεται ο φάρος της πόλης, με 27 μ ύψος και αποτελεί από τότε το σύμβολό της.

Η πόλη θα περάσει στη Βουλγαρική κυριαρχία στο διάστημα 1912-1920 και θα ενσωματωθεί στην ελληνική επικράτεια το 1920. Τότε μετονομάστηκε σε Νεάπολη, όνομα που δεν κράτησε για πολύ, διότι κατά την διάρκεια επίσκεψης του Έλληνα βασιλιά Αλέξανδρου πήρε το όνομα Αλεξανδρούπολη, όνομα που τελικά επικράτησε.

Με την ανταλλαγή των πληθυσμών που θα πραγματοποιηθεί μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή δέχθηκε μεγάλο κύμα προσφύγων. Στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου καταλήφθηκε από το βουλγαρικό στρατό. Η βουλγαρική κατοχή διήρκεσε τρία χρόνια.

Σήμερα η Αλεξανδρούπολη είναι το διοικητικό, οικονομικό και κοινωνικό κέντρο της Θράκης. Είναι το μοναδικό μεγάλο λιμάνι της Θράκης και ο σπουδαιότερος κοινωνικός της κόμβος, σε απόσταση περίπου 15 χλμ από τα ελληνοτουρκικά σύνορα. Ο αστικός οικισμός, το πολεοδομικό σχέδιο του οποίου εκπονήθηκε το 1877 από τους Ρώσους μηχανικούς που συνόδευαν τα στρατεύματά τους στις επιχειρήσεις του Ρωσοτουρκικού πολέμου, σχετίζεται με την δημιουργία του σιδηροδρόμου Θεσσαλονίκης-Κωνσταντινούπολης.

Στην Αλεξανδρούπολη έχουν την έδρα τους, το τμήμα Ιατρικής, το τμήμα μοριακής βιολογίας και γενετικής, η σχολή επιστημών αγωγής που συγκροτείται από το παιδαγωγικό τμήμα δημοτικής εκπαίδευσης και το παιδαγωγικό τμήμα νηπιαγωγών. Η πανεπιστημιούπολη βρίσκεται σε απόσταση οκτώ περίπου χιλιομέτρων από την πόλη.

Ξάνθη

Πρωτεύουσα του νομού Ξάνθης, χτισμένη στους πρόποδες της οροσειράς Ροδόπης, στα στενά του ποταμού Κόσινθου

Η πόλη πήρε το όνομα της, σύμφωνα με τον Πλούταρχο από την μια κόρη του Ωκεανού και της Τηθύας. Σύμφωνα με άλλη εκδοχή, η πόλη ονομάστηκε έτσι γιατί στην περιοχή βασίλευε η αμαζόνα Ξάνθη. Κατά μια άλλη εκδοχή, η πόλη ονομάστηκε από την γυναίκα του Ασκληπιού, ο οποίος επισκέφτηκε την πόλη όταν κλήθηκε στα Άβδηρα σε μια περίοδο λοιμού. Ο Εκαταίος, γνωστός φιλόσοφος και ιστορικός από τα Άβδηρα, αναφέρει σε γραπτό του κείμενο πως η πόλη πήρε το όνομά της από το Θρακικό φύλο των Ξάνθων που ζούσαν στην περιοχή.

Η ύπαρξη της πόλης από αιώνες ως ένας μικρός αστικός οικισμός γίνεται φανερή από τις διάφορες ιστορικές αναφορές. Η σημασία της πόλης αυξάνει κατά την διάρκεια του 13 αιώνα. Το 1361 βρίσκεται υπό την τουρκική κατοχή και μετατρέπεται σε καπνοχώρι, ενώ μετονομάζεται σε Εσκιτζέ. Κέντρο της ευρύτερης περιοχής αποτελεί την περίοδο αυτή, η σημερινή Γενισέα, έδρα του Δήμου Βιστωνίδας, η ονομαζόμενη τότε Γεντζέ. Όταν όμως καταστρέφεται η Γενισέα από φωτιά, και δημιουργείται και ο σιδηρόδρομος Θεσσαλονίκης-Κωνσταντινούπολης, η πόλη αποκτά και πάλι γόητρο και αποτελεί το διοικητικό και το εμπορικό κέντρο της περιοχής. Το 1912 καταλαμβάνεται

από τους Βούλγαρους και αποδίδεται στην Ελλάδα μετά το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου.

Στην Ξάνθη έχει την έδρα της η Πολυτεχνική Σχολή που συγκροτείται από το τμήμα πολιτικών μηχανικών, το τμήμα ηλεκτρολόγων μηχανικών και μηχανικών υπολογιστών, το τμήμα μηχανικών περιβάλλοντος, το τμήμα αρχιτεκτόνων μηχανικών και το τμήμα μηχανικών παραγωγής και διοίκησης. Η πανεπιστημιούπολη βρίσκεται σε απόσταση τεσσάρων περίπου χιλιομέτρων από την πόλη και διαθέτει φοιτητική εστία δυναμικότητας τριακοσίων κλινών και εστιατόριο που εξυπηρετεί το σύνολο των φοιτητών που ζουν στην Ξάνθη.

Ορεστιάδα

Βρίσκεται 118 χλμ βορειοανατολικά από την Αλεξανδρούπολη. Από την θέση της στη βόρεια άκρη της Θράκης, στο κέντρο πλούσιας και εύφορης πεδιάδας, η Ορεστιάδα αποτελεί μια από τις ακριτικές πόλεις της χώρας, αλλά και κέντρο με αξιόλογη οικονομική και πολιτική δραστηριότητα. Έχει ζωή μόλις 74 χρόνια, αφού κτίστηκε το 1923 από πρόσφυγες που εγκατέλειψαν την Αδριανούπολη και το Καραγάτς, ύστερα από την ελληνοτουρκική συνθήκη της Λωζάνης. Η πόλη βρίσκεται στα βόρεια της Θράκης, στο νομό Έβρου στο μέσο μια εύφορης αγροτικής περιοχής με 1.000.000 καλλιεργήσιμα στρέμματα και άφθονα νερά από τους ποταμούς Έβρο, Άρδα, και Ερυθροπόταμο. Η κύρια οικονομική πηγή είναι τα αγροτικά προϊόντα.

Στην Ορεστιάδα έχουν την έδρα τους το τμήμα αγροτικής ανάπτυξης και το τμήμα δασολογίας και διαχείρισης περιβάλλοντος και φυσικών πόρων.

2.3.2 Πολιτισμικό Κεφάλαιο, Ήθη, Έθιμα, Λαογραφικές Εκδηλώσεις

Η περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης έχει διατηρήσει σε μεγάλο βαθμό τα δείγματα της πολιτιστικής της κληρονομιάς. Τα κυριότερα μνημεία, μουσεία, χώροι αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, ιστορικές τοποθεσίες και οικισμοί παρουσιάζονται παρακάτω για κάθε ένα νομό ξεχωριστά.

Νομός Καβάλας

- Το Μεσαιωνικό Φρούριο, κτίσμα της Μεσαιωνικής εποχής(14 αιώνας π.χ)
- Οι καμάρες, στη συνοικία της Παναγίας. Η γέφυρα που πάνω της ήταν το αυλάκι που έφερνε νερό από τα βουνά στο υδραγωγείο. Όλο το συγκρότημα του υδραγωγείου χτίστηκε το 16 αιώνα από το σουλτάνο Σουλεϊμάν Β΄ το Μεγαλοπρεπή.

- Το Ιμαρέτ, τουρκικό οικοδόμημα του 19 αιώνα που βρίσκεται κοντά στο λιμάνι. Χτίστηκε από τον ιδρυτή της αιγυπτιακής δυναστείας Μοχάμετ Άλι. Λειτούργησε αρχικά ως και στη συνέχεια ως άσυλο απόρων. Σήμερα ένα τμήμα του λειτουργεί σα χώρος διασκέδασης.
- Το σπίτι που γεννήθηκε ο Μοχάμετ Άλι στη συνοικία της Παναγίας. Σώζεται σε καλή κατάσταση το χαρέμι και σήμερα λειτουργεί ως μουσείο.
- Η συνοικία Παναγία, η θέση της Χριστούπολης. Σε πολλά σημεία σώζονται τα βυζαντινά τείχη, ενώ η θέα από την περιοχή αυτή είναι μαγευτική.
- Οι εκκλησίες της Παναγίας(15 αιώνα) και του Άγιου Παντελεήμονα
- Το αντρικό μοναστήρι του Άγιου Συλλά ή Σίλα στην είσοδο της πόληςΦίλιπποι. Ο σημαντικότερος αρχαιολογικός χώρος της Ανατολικής Μακεδονίας, 17 χλμ ΒΔ από την Καβάλα, με μνημεία χαρακτηριστικά της ελληνιστικής, ρωμαϊκής και παλαιοχριστιανικής περιόδου. Περιλαμβάνει την αρχαία πόλη των φιλίππων (ΦΕΚ 35/Β/2.2.1962) και το διατηρητέο μνημείο εκτός των τειχών των φιλίππων, την Βασιλική Γ' (ΦΕΚ 36/Β/3.2.1962), υπό την αρμοδιότητα της ΙΗ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασσικών Αρχαιοτήτων.
- Το Μουσείο Φύσης Νέστου στη Χρυσούπολη της Καβάλας, στο εσωτερικό του οποίου ο επισκέπτης μπορεί να βρει πολύ χρήσιμες πληροφορίες για τους υγροτόπους και τα οικοσυστήματα του Δέλτα του Νέστου, τους κινδύνους που τα απειλούν, καθώς και οδηγίες για τους εκδρομείς, ώστε να χαίρονται τη φύση χωρίς να την καταστρέφουν.
- Το Αρχαιολογικό Μουσείο στην Καβάλα
- Το Λαογραφικό στην Καβάλα
- Πινακοθήκη στην Καβάλα
- Αρχαιολογικό στη Θάσο

Νομός Ροδόπης

- Τα ερείπια του τείχους του βυζαντινού οικισμού στο κέντρο της πόλης. Ως το 1922 που κατεδαφίστηκε τμηματικά, σωζόταν σε πολύ καλή κατάσταση. Σήμερα υπάρχει μόνο ένα τμήμα με στρογγυλούς και τετράπλευρους πύργους.
- Η παλαιά πόλη γύρω από το κάστρο. Κατοικείται κατά πλειοψηφία από μουσουλμάνους και έχει έντονο παραδοσιακό χρώμα με τα στενά δαιδαλώδη δρομάκια της, τα χαμηλά σπίτια με τις κεραμιδένιες στέγες και τα καφασωτά παράθυρα.

- Η παλαιά αγορά, με μικρομάγαζα, παλιατζίδικα, παραδοσιακές οικοτεχνίες και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά σιδεράδικα και γανωματζίδικα. Η αγορά που πάντα έχει ζωηρή κίνηση, ζει τις δόξες της κάθε Τρίτη με το μεγάλο παζάρι.
- Τα λίγα αρχοντικά της πόλης, που γλίτωσαν την ανοικοδόμηση. Χτισμένα από μαστόρους της Φιλιππούπολης, παρουσιάζουν ένα ενδιαφέρον κράμα ανατολίτικων και ευρωπαϊκών στοιχείων.
- Η αρμένικη γειτονιά που κινδυνεύει να χαθεί.
- Η εκκλησία της Παναγίας, η Μητρόπολη, που χτίστηκε στα χρόνια της τουρκοκρατίας, στη θέση παλαιότερου βυζαντινού ναού. Έχει ξυλόγλυπτο τέμπλο και παλιές τοιχογραφίες.
- Το εντυπωσιακό Έσκι τζαμί, και δύο άλλα μικρότερα.
- Στην Γρατινή, τα ερείπια της Βυζαντινής πόλης Γρατιανού, που μετά την καταστροφή της Μοσυνουπόλεως το 14 αιώνα, ήταν το σπουδαιότερο κέντρο της περιοχής, κοντά στο χωριό Γρατινή, στους πρόποδες της Ροδόπης, 19 χλμ βορειοανατολικά από την Κομοτηνή. Έξω από τα τείχη της πόλης έχει ανασκαφεί μικρό, ίσως ταφικό, παρεκκλήσι του 13 αιώνα. Στα βόρεια της Γρατινής, κοντά στο χωριό Πάτερμα, μέσα στο δάσος σώζεται μεσαιωνικό γεφύρι με τρία τόξα. Στην ίδια περιοχή υπάρχουν ερείπια κτισμάτων ενός αείχιστου βυζαντινού οικισμού ανάμεσα στα οποία και μια μονόχωρη βυζαντινή εκκλησία, 11-12 αιώνα.
- Ο αρχαιολογικός χώρος της Μαρώνειας, στο βουνό Ίσμαρος(αρχαία πόλη, προϊστορική ακρόπολη Εργάνης, Μαξημιανούπολη, αρχαία στρύμη, περιοχή συμβόλου και διάφορες περιοχές ορεινής Ροδόπης, προϊστορική τούμπα παραδημής ΝΔ Κομοτηνής.
- Βυζαντινή Μαρώνεια- Παλαιοχριστιανικές βασιλικές στον Άγιο Χαράλαμπο(παραλία Μαρώνειας), ξύλινη βασιλική στη θέση σύναξη.
- Στην νότια πλευρά της οροσειράς της Ροδόπης, ερείπια κάστρων, μονών, εκκλησιών, αείχιστων οικισμών, ερείπια εκκλησιών σε περιοχές από πολύνανθο έως σώστη, βυζαντινά μνημεία Παπίκιου όρους, κέντρου μοναχισμού.
- Βυζαντινά οχυρά Αναστασιούπολης κοντά στους Αμαξιάδες
- Μεσαιωνική γέφυρα ποταμού Κομψάτου και προχριστιανικό νεκροταφείο μεταξύ γέφυρας και πολύνανθο
- Ο ιστορικός χώρος (οχυρά) της Νυμφαίας

- Το αρχαιολογικό μουσείο στην Κομοτηνή

Νομός Δράμας

- Τα βυζαντινά τείχη στο κέντρο της πόλης και οι ναοί της Αγίας Σοφίας και των Ταξιαρχών, 10-11 αιώνα.
- Στην εκκλησία της Αγίας Σοφίας μπορούμε να δούμε μια μικρή αρχαιολογική συλλογή.
- Η Αγία Βαρβάρα, κτισμένη σε μια τοποθεσία με πλούσιες πηγές και βλάστηση. Εδώ η παράδοση και οι θρύλοι μιλούν για νεράιδες, νύμφες και φαντάσματα Τούρκων.
- Το σπήλαιο των πηγών του ποταμού Αγγίτη έχει εξερευνηθεί σε μήκος 4,5 χιλιομέτρων, είναι προσπελάσιμο στα 2,5 χιλιόμετρα και επισκέψιμο στα πρώτα 500 μέτρα. Οι πηγές Αγγίτη σε υψόμετρο 123 μέτρων, αποτελούν την έξοδο και εμφάνιση του υπόγειου ποταμού που διασχίζει το σπήλαιο Μααρά. Το σπήλαιο είναι ένας σωληνοειδής αγωγός ο οποίος συνδέεται άμεσα με τις καταβόθρες του οχυρού στο οροπέδιο του κάτω Νευροκοπίου και σε υψόμετρο 535 μέτρων. Κατά μήκος του σπηλαίου υπάρχουν πλατώματα και αίθουσες πλάτους μέχρι 25 μέτρων, σε εναλλαγή με στενώματα πλάτους μέχρι 1 μέτρο. Χαρακτηριστικό του αποτελεί το υπόγειο ποτάμι και οι σταλακτίτες με ποικιλία χρωμάτων, σχημάτων και μεγεθών. Η μέση θερμοκρασία του νερού μέσα στο σπήλαιο είναι 11,5°C και του αέρα 12,5°C.
- Το λαογραφικό μουσείο του λυκείου Ελληνίδων Δράμας.

Νομός Έβρου

- Ο αρχαιολογικός χώρος της Σαμοθράκης, κέντρο μυστηριακής λατρείας των Καβήρειων στον Ιερό των Μεγάλων Θεών, βρίσκεται στην Παλαιοπόλη, στην βόρεια παραλία του νησιού, υπό την αρμοδιότητα της ΙΘ΄ Εφορείας προϊστορικών και κλασσικών αρχαιοτήτων.
- Οι αρχαιολογικοί χώροι της Μεσημβρίας, της Μάκρης και του Σερρείου
- Οι σπηλιές του Διδυμοτείχου και τα ερείπια της Πλωτινούπολης στο Διδυμότειχο
- Οι αρχαιολογικοί χώροι της Παλαιοπόλης
- Οι ταφικοί τύμβοι στην Ορεστιάδα και το Τρίγωνο

- Παλαιολιθικοί τάφοι στην Δίκελλα, Μάκρη, Τείχη Τραιανούπολης κοντά στις Φέρρες
- Τα τείχη της Τραιανούπολης
- Παναγία η Κοσμοσώτεια στις Φέρρες (η παλαιότερη εκκλησία)
- Το Τζαμί Χαμίτ στο Διδυμότειχο (το παλαιότερο στον Ευρωπαϊκό χώρο), Βυζαντινές εκκλησίες Διδυμοτείχου, Βυζαντινή ακρόπολη Πυθίου κοντά στο Διδυμότειχο, Βυζαντινά μνημεία στη Μάκρη (οχυρώματα, ναοί)
- Ναοί και μονές στο Αλεποχώρι, στο Παλιούρι, στην Κορνοωλία, στο Πραγγί (κοντά στην Ορεστιάδα), Βυζαντινά ερείπια Τραιανούπολης κοντά στις Φέρρες, Βυζαντινές τοιχογραφίες στο σπήλαιο Αγίων Θεοδώρων Β της Αλεξανδρούπολης, Κάστρα Σουφλίου και Πυθίου.
- Τα κύρια μουσουλμανικά μνημεία (Τέμενος Διδυμοτείχου, Τεκές Κιζίλ Ντελή στη Ρούσσα Ν.Έβρου)
- Το μουσείο μεταξιού στο αρχοντικό Κουρτίδη στο Σουφλί
- Αρχαιολογική συλλογή στην Αλεξανδρούπολη
- Συλλογή Εκκλησιαστικής τέχνης στη Μητρόπολη Αλεξανδρούπολης
- Λαογραφικό μουσείο στο Διδυμότειχο
- Λαογραφικό μουσείο στην Ορεστιάδα
- Λαογραφική συλλογή στην Νέα Βύσσα
- Αρχαιολογικό μουσείο στην Σαμοθράκη

Νομός Ξάνθης

- Το βυζαντινό κάστρο της Ξάνθειας, στα βόρεια της σημερινής πόλης, επάνω στην κορυφή του λόφου που ελέγχει τη δίοδο προς την ενδοχώρα. Σώζονται πολλά τμήματα των τειχών, πύργοι, τοξωτές πυλίδες και θολωτές στέρνες.
- Η διατηρητέα παλαιά πόλη, στην πλαγιά του λόφου του κάστρου, με γραφικά στενά δαιδαλώδη δρομάκια και διώροφα συνήθως σπίτια, με σαχισιά και ζωηρά χρώματα, πολλά από τα οποία είναι χτισμένα από Καστοριανούς τεχνίτες
- Η παλαιά αγορά, με μικρομάγαζα, πάγκους και έντονο ανατολίτικο χρώμα
- Οι μεγάλες καπναποθήκες, του τέλους του 19 αιώνα και των αρχών του 20 αιώνα, με τη χαρακτηριστική αρχιτεκτονική τους
- Το ειδυλλιακό προάστιο Παλαιά Χρυσά, στα δυτικά της πόλης, με ωραία παλιά αρχοντικά
- Η περιοχή του χείμαρρου Κοσύνθου, το Τσάγι στα βόρεια της πόλης

- Η μονή Παμμεγίστων Ταξιαρχών (σε αναδασωμένη περιοχή πάνω από την Ξάνθη), με την Εκκλησιαστική σχολή της Ξάνθης, η μονή της Παναγίας της Καλαμούς και της Παναγίας της Αρχαγγελιώτισσας ή Σαμαρόβιανης, 2 χλμ από την πόλη. Όλες αυτές οι μονές είναι νεότερα κτίσματα που ίσως διαδέχτηκαν βυζαντινά
- Οι Βυζαντινές οχυρώσεις των Τοξοτών
- Η Βυζαντινή πόλη (Πολύστυλο) των Αβδήρων
- Ο αρχαιολογικός χώρος της πόλης των Αβδήρων, φρούρια και αρχαιολογικοί χώροι Παρανέστιας περιοχής (Σταυρούπολη, Πασχαλιά, Κομνηνά, Νεοχώρι) Ερείπια αρχαίας Δικαιόπολης κοντά στο Πόρτο Λάγος
- Το λαογραφικό μουσείο στην Ξάνθη
- Αρχαιολογική συλλογή στην Ξάνθη
- Εκκλησιαστική συλλογή στην Ξάνθη

Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται κάθε χρόνο σε ολόκληρη την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, διατηρούν στο μεγαλύτερο ποσοστό τους τον παραδοσιακό τοπικό χαρακτήρα, τα ήθη και τα έθιμα των περιοχών. Οι περισσότερες εκδηλώσεις πραγματοποιούνται κατά την περίοδο της άνοιξης και του καλοκαιριού. Αντιπροσωπευτικά δείγματα των πολιτιστικών δραστηριοτήτων κάθε Νομού παρουσιάζονται ακολούθως.

Νομός Καβάλας

- Ελευθέρια, το δεύτερο 15νθήμερο Ιουνίου στην Καβάλα
- Ναυτική εβδομάδα στην Καβάλα
- Γιορτή σταφυλιού κατά τους μήνες Αύγουστο και Σεπτέμβριο στο Ελαιοχώρι
- Λαϊκό πανηγύρι στην Χρυσούπολη
- Γιορτή πατάτας στην Λεκάνη
- Καζαβιτιανά τον Σεπτέμβριο στον Άνω Πρίνο Θάσου
- Κλύδωνας στην Καβάλα
- Αράπηδες στην Νικήσιανη
- Ποντιακός γάμος στον Ζυγό
- Τσανιά στο Παλαιοχώρι
- Θασιακός γάμος στον Θεολόγο Θάσου
- Φεστιβάλ Φιλίππων κατά τους μήνες Ιούλιο ως Σεπτέμβριο στους Φιλίππους
- Φεστιβάλ ήλιος και πέτρα στο υπαίθριο θέατρο Ν.Καρβάλης

Νομός Δράμας

- Διεθνές φεστιβάλ κινηματογράφου ταινιών μικρού μήκους (Αρχές Σεπτεμβρη)
- Ελευθέρια Δήμου Δράμας(1 Ιουλίου επταήμερο εκδηλώσεων)
- Αναστενάρια πυροβολασίες μαυρολεύκης (Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης)
- Μεταμφιέσεις του δωδεκαημέρου (5,6,7,8, Ιανουαρίου)
- Αράπηδες Μοναστηρακίου
- Πατουρλήδες και καρναβάλια Ξηροποτάμου
- Αρκούδες και καρναβάλια Βόλακα
- Μπαμπούγερα Καλής Βρύσης
- Ημέρα της Μπάμπως Πετρούσας
- Κουρμπάνι στο Καλαμπάκι (Αγ.Αθανασίου-18 Ιανουαρίου)
- Καλόγερος Καλαμπακίου, Μαυρολεύκης (Δευτέρα της Τυρινής)
- Καρναβάλι Χωριστής- Καθαρή Δευτέρα (Αποκριές εβδομάδα πολιτιστικών εκδηλώσεων)
- Επέτειος μάχης Οχυρών ΛΥΣΣΕ (6 Απριλίου-Οχυρό)
- Ιπποδρομίες στο Δήμο Δοξάτου (2 Μαΐου)
- Ημέρα του Θεού στη Μικρόπολη
- Αντάμωμα συγκέντρωση Σαρακατσαναίων στο δασικό χωριό Ελατιάς (20 Ιουλίου, Προφήτη Ηλία)
- Ακρίτεια πολιτιστικές-αθλητικές εκδηλώσεις, Κ.Νευροκόπι

Νομός Ξάνθης

- Θρακικές λαογραφικές γιορτές την τελευταία εβδομάδα της Αποκριάς, στην Ξάνθη
- Γιορτές Παλιάς πόλης το πρώτο 15νήμερο του Σεπτεμβρη στην Ξάνθη

Νομός Ροδόπης

- Η γιορτή της Μπάμπως στις 8 Ιανουαρίου, κατά την οποία ανατρέπεται ο κοινωνικός ρόλος της γυναίκας και η σχέση της με το άλλο φύλο, στην Στρώμη, στους προσκυνητές, στην Ν.Πέτρα και την Ξυλαγανή
- Καρναβάλι στις Σάπες

Νομός Έβρου

- Ελευθέρια από 5 έως 14 Μαΐου στην Αλεξανδρούπολη
- Ελευθέρια από 24 έως 26 Μαΐου στο Διδυμότειχο Το πανηγύρι των Αγίων Θεοδώρων, με αναπαράσταση θρακιώτικου γάμου στο Ελαιοχώρι.

2.4 Προσπελασιμότητα

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης είναι η μεγάλη απόστασή της από τα κύρια κέντρα της χώρας. Ο βαθμός προσπέλασής των τουριστικών πόρων της περιφέρειας, όσον αφορά την οδική, σιδηροδρομική, θαλάσσια και αεροπορική πρόσβαση κρίνεται ότι βελτιώθηκε την τελευταία δεκαετία, παρ' όλα αυτά εκτιμάται ότι χρήζει περαιτέρω βελτίωσης, προκειμένου να επιτευχθεί η προσέλευση επισκεπτών από άλλες περιοχές της χώρας αλλά και από χώρες του εξωτερικού.

Η ολοκλήρωση της Εγνατίας Οδού και των κάθετων οδικών αξόνων, ο εκσυγχρονισμός του σιδηροδρομικού δικτύου, η αναβάθμιση των λιμανιών αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για την αναβάθμιση του ρόλου της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και την ανάδειξή της σε γέφυρα επαφής της Ευρώπης με τα Βαλκάνια και τη Μαύρη Θάλασσα. Η ολοκλήρωση των υποδομών αυτών αξιοποιεί την γεωγραφική θέση της Περιφέρειας και ισχυροποιεί τους δεσμούς της με τις Βαλκανικές και Παρευξείνιες οικονομίες.

Τέλος η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης διαθέτει ένα μεγάλο δίκτυο επαρχιακών, διαδημοτικών και διακοινοτικών δρόμων, το οποίο εξασφαλίζει την προσπελασιμότητα στους τουριστικούς πόρους αλλά χρήζει βελτιώσεων κυρίως όσον αφορά το οδικό δίκτυο των ορεινών όγκων.

2.4.1 Οδική Πρόσβαση

Κύριο Οδικό Δίκτυο

Το κύριο οδικό δίκτυο της Περιφέρειας, το οποίο έχει συνολικό μήκος 2.847 Km, περιλαμβάνει τις εθνικές οδούς, καθώς και το επαρχιακό δίκτυο. Με την πραγματοποίηση έργων σχετικά με τις υποδομές των μεταφορών η κατάσταση του οδικού δικτύου της Περιφέρειας τα τελευταία έτη, έχει βελτιωθεί σημαντικά.

Εθνικό Οδικό Δίκτυο

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι παρακάτω οδικοί άξονες.:

Ε.Ο.2 (Άξονας Ανατολής – Δύσης), η οποία αποτελεί τον μέχρι σήμερα κύριο οδικό άξονα της περιοχής μελέτης. Ξεκινά από την Θεσσαλονίκη και παρέχει διασύνδεση των νομών της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης, καθώς

διασχίζει την Καβάλα, την Ξάνθη, την Κομοτηνή και την Αλεξανδρούπολη. Με τον συγκεκριμένο οδικό άξονα, συνδέονται οι παραλιακές περιοχές των νομών Καβάλας, Ξάνθης, Ροδόπης και Αλεξανδρούπολης, όπου και οι πρωτεύουσες των παραπάνω νομών, καθώς επίσης τα αεροδρόμια της Χρυσούπολης(Καβάλα) και της Αλεξανδρούπολης, καθώς και σημαντικότερα λιμάνια της Περιφέρειας (Καβάλας και Αλεξανδρούπολης).

Ε.Ο.14 η οποία συνδέει την Δράμα με την Ξάνθη μέσω Παρανεστίου και Σταυρούπολης, περιοχής η οποία διαθέτει πλούσιους φυσικούς και ανθρωπογενείς τουριστικούς πόρους.

Ε.Ο.51 (Άξονας Βορά – Νότου). Η αφετηρία του βρίσκεται στην Αλεξανδρούπολη, καταλήγει στο συνοριακό φυλάκιο των Καστανίων και συνεχίζει μέσω της επαρχιακής οδού Καστανίων- Ορμενίου μέχρι το τριεθνές Ελλάδας-Βουλγαρίας-Τουρκίας. Με τον οδικό αυτό άξονα εξασφαλίζεται η σύνδεση της ΠΑΜΘ με την Τουρκία μέσω των Κήπων, με το Σβίλεγκραντ και την Κεντρική Βουλγαρία μέσω Ορμενίου, καθώς και η σύνδεση με τις Παρευξείνιες περιοχές μέσω Καστανίων. Στα πλαίσια της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών, ο συγκεκριμένος άξονας αποτελεί μέρος του Ευρωπαϊκού Διαδρόμου 9 (Ελσίνκι Φιλανδίας-Αλεξανδρούπολη

Επαρχιακό Οδικό Δίκτυο

Το λοιπό επαρχιακό δίκτυο εξυπηρετεί τόσο τα κύρια αστικά και παραγωγικά κέντρα της Περιφέρειας, όσο και τις μικρότερες αστικές και ημιαστικές περιοχές, και περιλαμβάνει τους παρακάτω οδικούς άξονες οι οποίοι δεν διαθέτουν τα επιθυμητά γεωμετρικά χαρακτηριστικά αλλά ούτε και την κατάλληλη ποιότητα ασφάλτου.

- Καβάλα-Φίλιπποι-Δράμα
- Ξάνθη-Ίασμος-Κομοτηνή
- Ασπροβάλτα-Ελευθερούπολη-Καβάλα
- Καστανίων-Ορμενίου-Τριεθνές
- Αμφίπολη-Δράμα

Θα πρέπει στο σημείο αυτό να τονιστεί ότι το υφιστάμενο δίκτυο εξυπηρετεί σε ικανοποιητικό βαθμό τις ανάγκες μετακίνησης της Περιφέρειας. Με τα εκτεταμένα έργα οδοποιίας που βρίσκονται σε εξέλιξη επιδιώκεται η παράκαμψη των κύριων οδικών κόμβων από τα κύρια αστικά κέντρα, έτσι ώστε να μειωθεί ο χρόνος προσπέλασης της Περιφέρειας.

Ωστόσο μετά την ολοκλήρωση της Εγνατίας οδού τμήμα της οποίας, διέρχεται από την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης σε μήκος 258 χιλιομέτρων περίπου, αναμένεται περαιτέρω βελτίωση των μεταφορικών υποδομών, με την έννοια ότι θα βελτιωθεί σημαντικά η οδική προσπελασιμότητα της περιοχής, ενώ παράλληλα αυτό θα αποτελέσει παράγοντα μείωσης του κόστους διεκπεραίωσης (εμπόριο, μεταφορές, τηλεπικοινωνίες, ενέργεια) και μετακίνησης συντελεστών παραγωγής.

Παρακάτω, παρουσιάζονται τα τμήματα της Εγνατίας οδού στα όρια της Περιφέρειας.

- **Τμήμα Στρυμόνα-Καβάλα**
- **Παράκαμψη Καβάλας**
- **Παράκαμψη Καβάλας-Χρυσούπολης**
- **Τμήμα Χρυσούπολη-Βανιάνο**
- **Τμήμα Βανιάνο-Βαφέϊκα**
- **Τμήμα Βαφέϊκα-Ίασμος**
- **Τμήμα Ίασμος-Κομοτηνή**
- **Τμήμα Κομοτηνή-Μέστη-Μάκρη**
- **Τμήμα Μάκρη-ΒΙ.ΠΕ. Αλεξανδρούπολης**
- **Τμήμα ΒΙ.ΠΕ. Αλεξανδρούπολης-Κήποι(Ελληνοβουλγαρικά σύνορα)**
- Η **Εγνατία Οδός** τέλος στο σύνολο της, συνδέεται με οκτώ κάθετους οδικούς άξονες, εκ των οποίων οι τέσσερις βρίσκονται στα όρια της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης. Αυτοί είναι:
 - Αλεξανδρούπολη-Αρδάνιο-Ορμένιο μήκους 135 χλμ
 - Καβάλα-Δράμα-Εξοχή μήκους 80 χλμ
 - Κομοτηνή-Νυμφαία μήκους 24 χλμ
 - Ξάνθη-Εχίνος-Ελληνοβουλγαρικά σύνορα μήκος 48 χλμ

Οι παραπάνω άξονες προβλέπονται να ολοκληρωθούν στα πλαίσια του 3 Κ.Π.Σ

Δευτερεύον Οδικό Δίκτυο

Η Περιφέρεια διαθέτει ένα αρκετά ανεπτυγμένο δευτερεύον οδικό δίκτυο, το οποίο συνδέει τις αστικές και ημιαστικές περιοχές με τις αγροτικές αλλά και εξυπηρετεί την επικοινωνία μεταξύ των αγροτικών περιοχών. Το μεγαλύτερο μέρος του δικτύου αυτού είναι ασφαλτοστρωμένο και σε καλή κατάσταση, με εξαίρεση το δευτερεύον οδικό δίκτυο του ορεινού όγκου της Ροδόπης όπου απαιτούνται ακόμα αρκετές διανοίξεις νέων δρόμων αλλά και ασφαλτοστρώσεις υφιστάμενων χωμάτινων δρόμων,

ώστε να αποκτήσει η περιοχή ικανοποιητικό βαθμό προσπελασιμότητας των τουριστικών της πόρων.

2.4.2 Σιδηροδρομική Πρόσβαση

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης εξυπηρετείται από σιδηροδρομικό δίκτυο που διασχίζει τους τέσσερις από τους πέντε Νομούς της, την Δράμα, την Ξάνθη, την Ροδόπη και τον Έβρο. Το συνολικό δίκτυο είναι μήκους περίπου 410 χιλιομέτρων, κατά το μεγαλύτερο τμήμα του αποτελεί μέρος του διαδρόμου Θεσσαλονίκης-Αλεξανδρούπολης, ενώ συνδέει την Περιφέρεια με την Βουλγαρία στο Ορμένιο. Το σιδηροδρομικό δίκτυο εκτείνεται από τον μεθοριακό σταθμό Ορμενίου στα σύνορα με την Βουλγαρία μέχρι το Φωτολίβος στα όρια του Νομού Δράμας και Σερρών, με 34 σταθμούς. Η μέση ημερήσια κίνηση περιλαμβάνει 14 συρμούς, εκ των οποίων οι 9 είναι επιβατικοί και οι 5 εμπορικοί.

Η σημερινή χάραξη και τα γεωμετρικά χαρακτηριστικά της σιδηροδρομικής γραμμής επιτρέπουν μέγιστη ταχύτητα 90-100 χλμ/ώρα κατά μέσο όρο. Σε μικρά τμήματά της είναι δυνατή η ανάπτυξη ταχύτητας μέχρι και 120 χλμ/ώρα. Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης προβλέπει δράσεις εκσυγχρονισμού, βελτίωσης και νέας χάραξης τμημάτων του υφιστάμενου σιδηροδρομικού δικτύου, όπως της γραμμής από τα όρια της Περιφέρειας στον Νομό Δράμας μέχρι την Αλεξανδρούπολη και από την Αλεξανδρούπολη μέχρι το Ορμένιο. Οι δράσεις αυτές σε συνδυασμό με έργα βελτίωσης της ασφάλειας σε ισόπεδες διαβάσεις και ανακαινίσεις σιδηροδρομικών σταθμών, στόχο έχουν να επιτρέψουν την ανάπτυξη υψηλότερων ταχυτήτων μέχρι και 150 χλμ/ώρα και την βελτίωση της ασφάλειας της μεταφοράς επιβατών και εμπορευμάτων.

Θα πρέπει επίσης να τονιστεί ότι τα τελευταία έτη παρατηρήθηκε αύξηση της επιβατικής κίνησης λόγω της δρομολόγησης των συρμών Intercity(από και προς την Αθήνα και Θεσσαλονίκη), τα οποία επέφεραν μείωση της διάρκειας διαδρομής και επιπλέον ακρίβεια στην εκτέλεση των δρομολογίων. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει ότι εφόσον προσφέρονται υψηλού επιπέδου υπηρεσίες ο σιδηρόδρομος της Περιφέρειας θα μπορεί να αποτελεί μέσο ώστε να προσελκύει τουρίστες που επιθυμούν να επισκεφθούν την περιοχή.

Τέλος θα πρέπει να επισημανθεί η υφιστάμενη σιδηροδρομική γραμμή διέρχεται πολύ κοντά από σημαντικούς τουριστικούς πόρους της Περιφέρειας, προσφέροντας σημαντικό βαθμό προσπελασιμότητας προς αυτούς. Συγκεκριμένα διέρχεται από την

περιοχή Δράμας-Παρανεστίου-Σταυρούπολης-Ξάνθης, η οποία διαθέτει πλούσιους τουριστικούς πόρους όπως περιγράφεται στις προηγούμενες ενότητες.

2.4.3 Θαλάσσια Πρόσβαση

Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης υπάρχουν 12 λιμάνια, τα οποία εξυπηρετούν τις εθνικές και τοπικές μετακινήσεις. Ως λιμάνια εθνικής σημασίας έχουν χαρακτηριστεί τα εμπορικά λιμάνια της Αλεξανδρούπολης και της Καβάλας, τα οποία συμπεριλαμβάνονται στα 13 σημαντικότερα της χώρας μας, από άποψη διακίνησης επιβατών και εμπορευμάτων. Επιπλέον στην περιοχή υπάρχουν αρκετά λιμάνια τα οποία χαρακτηρίζονται ως λιμάνια τοπικής σημασίας.

Το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης. Πρόκειται για τεχνητό λιμάνι που αναπτύσσεται κατά μήκος του νοτιανατολικού θαλάσσιου μετώπου της πόλης και περιλαμβάνει δύο χώρους, το υφιστάμενο λιμάνι και το νέο εμπορικό-επιβατικό λιμάνι, το οποίο κατασκευάζεται για την αποκλειστική εξυπηρέτηση εμπορικών δρομολογίων.

Το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης εξυπηρετεί κυρίως τους νομούς Έβρου και Ροδόπης. Η επιβατική κίνηση πολλαπλασιάζεται κατά τους θερινούς μήνες κατά τους οποίους σημειώνεται και αύξηση της συχνότητας των δρομολογίων, λόγω της αύξησης της κίνησης προς την Σαμοθράκη και την Λήμνο.

Η επιβατική κίνηση από το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης, προς την Σαμοθράκη παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 2.3.3α.: Επιβάτες στην Πορθημιακή Γραμμή Αλεξανδρούπολης - Σαμοθράκης

	1997	1998	1999	2000	2001
Ιανουάριος	1.879	2.121	1.892	1.740	1.502
Φεβρουάριος	1.630	1.827	1.473	2.012	1.799
Μάρτιος	2.052	1.726	2.183	2.592	2.155
Απρίλιος	3.285	3.881	4.368	4.906	4.208
Μάιος	6.827	4.282	5.303	5.025	4.481
Ιούνιος	6.704	7.344	6.943	8.131	8.887
Ιούλιος	13.491	13.748	15.225	13.670	16.822
Αύγουστος	17.354	17.949	17.763	16.125	23.624
Σεπτέμβριος	6.221	5.624	6.245	6.517	6.843
Οκτώβριος	2.330	3.540	2.508	2.188	3.151
Νοέμβριος	2.447	2.151	1.663	2.630	1.950
Δεκέμβριος	1.925	1.735	2.778	2.143	1.328
Σύνολο	66.145	65.928	68.344	67.679	76.750
Μεταβολή		-0,3%	3,7%	-1%	13,4%

Πηγή: Λιμεναρχείο Αλεξανδρούπολης

Από τον παραπάνω πίνακα παρατηρείται ότι η επιβατική κίνηση αυξομειώνεται από έτος σε έτος. Όμως ο ρυθμός αύξησης είναι πολύ μεγαλύτερες από τον ρυθμό μείωσης και ο οποίος παίρνει την υψηλότερη τιμή κατά το έτος 2001 (13,4%). Επιπλέον παρατηρείται, ότι η αύξηση της επιβατικής κίνησης ξεκινά σταδιακά από τον μήνα Απρίλιο, ενώ τον Ιούλιο και κυρίως τον Αύγουστο κορυφώνεται, καθώς πρόκειται για την περίοδο αιχμής της τουριστικής κίνησης, ενώ από τον Σεπτέμβριο αρχίζει και πάλι να μειώνεται σταδιακά. Το λιμάνι της Καβάλας. Περιλαμβάνει το υπάρχον λιμάνι, από το οποίο εξυπηρετούνται οι ανάγκες μετακίνησης επιβατών και το νέο λιμάνι το οποίο κατασκευάζεται στην περιοχή της Ν.Καρβάλης και το οποίο εξυπηρετεί τις ανάγκες διακίνησης εμπορευμάτων και το οποίο παρουσιάζει αυξημένη κίνηση. Επιπλέον λειτουργεί η ιχθυόσκαλα, το λιμάνι της Κεραμωτής το οποίο εξυπηρετεί εμπορική και επιβατική κίνηση, το λιμάνι της Περάμου το οποίο εξυπηρετεί την επιβατική κίνηση προς την Θάσο και τέλος το μικρό λιμάνι της Ηρακλείτσας από το οποίο ελλιμενίζονται μικρά επαγγελματικά και ερασιτεχνικά πλεούμενα.

Η μεγαλύτερη επιβατική κίνηση παρατηρείται στις πορθμειακές γραμμές προς την Θάσο, η οποία είναι ιδιαίτερα αυξημένη κατά τους θερινούς μήνες, γεγονός που επισημαίνει την τουριστική σημασία του νησιού αυτού.

Όσον αφορά την προσπέλαση των τουριστικών πόρων της Περιφέρειας, μέσω των λιμανιών της Καβάλας, της Κεραμωτής και της Περάμου ακολουθούν οι παρακάτω πίνακες, όπου παρουσιάζεται ο αριθμός των επιβατών που ταξίδεψαν προς αυτούς.

Πίνακας 2.3.3β.: Επιβατική Κίνηση στην Πορθμειακή Γραμμή Καβάλας - Θάσου

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ιανουάριος	18.290	19.827	1.879	2.121	1.892	1.740	1.502
Φεβρουάριος	22.430	20.081	1.630	1.827	1.473	2.012	1.799
Μάρτιος	25.498	27.592	2.052	1.726	2.183	2.592	2.155
Απρίλιος	34.190	41.871	3.285	3.881	4.368	4.906	4.208
Μάιος	53.443	50.083	6.827	4.282	5.303	5.025	4.481
Ιούνιος	50.753	60.439	6.704	7.344	6.943	8.131	8.887
Ιούλιος	102.267	110.093	13.491	13.748	15.225	13.670	16.822
Αύγουστος	127.642	135.402	17.354	17.949	17.763	16.125	23.624
Σεπτέμβριος	53.929	60.619	6.221	5.624	6.245	6.517	6.843
Οκτώβριος	33.057	41.509	2.330	3.540	2.508	2.188	3.151
Νοέμβριος	23.364	30.409	2.447	2.151	1.663	2.630	1.950
Δεκέμβριος	16.669	26.999	1.925	1.735	2.778	2.143	1.328
Σύνολο	561.532	624.924	66.145	65.928	68.344	67.679	76.750
Μεταβολή		11,3%	-5,2%	-7,8%	-5,4%	4,4%	-7,8%

Πηγή: Λιμεναρχείο Καβάλας

Πίνακας 2.3.3γ.: Επιβατική Κίνηση στην Πορθμειακή Γραμμή Κεραωτής - Θάσου

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ιανουάριος	11.109	9.141	14.077	16.523	16.090	15.554	17.031
Φεβρουάριος	12.276	9.481	14.189	17.809	15.819	18.615	16.989
Μάρτιος	13.397	16.546	22.385	19.611	21.384	24.855	27.609
Απρίλιος	26.147	28.017	26.254	31.215	31.655	35.429	43.949
Μάιος	64.026	67.433	69.314	68.855	76.942	71.953	94.131
Ιούνιος	56.357	76.225	77.595	83.703	71.683	88.541	119.380
Ιούλιος	91.522	133.610	125.210	133.757	135.336	148.806	166.990
Αύγουστος	122.496	158.447	170.300	166.030	172.203	184.917	211.571
Σεπτέμβριος	54.033	67.076	72.091	76.294	69.736	76.971	99.448
Οκτώβριος	26.340	33.954	35.826	31.970	35.872	36.440	42.887
Νοέμβριος	10.916	17.628	19.054	17.584	20.867	22.061	22.548
Δεκέμβριος	14.602	15.763	19.031	18.961	19.796	18.711	13.956
Σύνολο	503.221	633.321	665.326	682.312	687.383	742.853	876.489
Μεταβολή		25,9%	5,1%	2,6%	0,7%	8,1%	18,0%

Πηγή: Λιμεναρχείο Καβάλας

Πίνακας 2.3.3δ.: Επιβατική Κίνηση στην Πορθμειακή Γραμμή Περάμου – Θάσου (Πρίνος)

	1998	1999	2000	2001
Ιανουάριος	-	740	648	249
Φεβρουάριος	-	205	926	253
Μάρτιος	-	151	1.302	338
Απρίλιος	-	2.216	1.277	847
Μάιος	-	3.873	1.990	1.233
Ιούνιος	3.575	4.415	3.057	2.977
Ιούλιος	9.225	16.309	10.482	8.614
Αύγουστος	17.977	24.977	12.441	13.620
Σεπτέμβριος	3.931	5.179	2.797	2.365
Οκτώβριος	2.288	2.730	646	812
Νοέμβριος	617	1.338	547	129
Δεκέμβριος	528	898	514	4
Σύνολο	38.141	63.031	36.627	31.441
Μεταβολή		65,3%	-41,9%	-14,2%

Πηγή: Λιμεναρχείο Καβάλας

Πίνακας 2.3.3ε.: Επιβατική Κίνηση στην Πορθμειακή Γραμμή Καβάλας - Σαμοθράκης

	1999	2000	2001
Ιανουάριος	-	10	-
Φεβρουάριος	-	-	-
Μάρτιος	-	-	-
Απρίλιος	-	24	-
Μάιος	-	108	-
Ιούνιος	-	564	307
Ιούλιος	4.514	5.009	3.421
Αύγουστος	9.551	9.438	6.299
Σεπτέμβριος	1.425	934	2.376
Οκτώβριος	136	-	186
Νοέμβριος	-	-	-
Δεκέμβριος	-	-	-
Σύνολο	15.626	16.087	12.589
Μεταβολή		3,0%	-21,7%

Πηγή: Λιμεναρχείο Καβάλας

Από τους παραπάνω πίνακες διαπιστώνεται ότι η μεγαλύτερη επιβατική κίνηση σημειώνεται στην πορθμειακή γραμμή Κεραμωτής-Θάσου η οποία αυξάνεται από έτος σε έτος φθάνοντας το 2001 σε 876.498 επιβάτες. Ακολουθεί η γραμμή Καβάλας-Θάσου στην οποία όμως σημειώνεται μείωση του αριθμού των επιβατών. Όσον αφορά τις γραμμές Περάμου-Θάσου και Καβάλας-Σαμοθράκης, θα πρέπει να τονιστεί ότι επιβατική κίνηση σημειώνεται την τελευταία τετραετία και τριετία αντίστοιχα., όμως και στις δύο περιπτώσεις σημειώνεται μείωση του αριθμού των επιβατών. Σχετικά με την μηνιαία επιβατική κίνηση σε όλες τις παραπάνω γραμμές παρατηρείται, ότι η αύξηση της επιβατικής κίνησης ξεκινά σταδιακά από τον μήνα Απρίλιο, ενώ τον Ιούλιο και κυρίως του Αύγουστο κορυφώνεται, καθώς πρόκειται για την περίοδο αιχμής της τουριστικής κίνησης, ενώ τον Σεπτέμβριο αρχίζει και πάλι να μειώνεται σταδιακά.

Παρακάτω παρουσιάζονται τα κυριότερα λιμάνια τα οποία κρίνονται ως τοπικής σημασίας με βάση την εμπορευματική και επιβατική κίνηση.

Το λιμάνι Καμαριώτισσας της Σαμοθράκης. Πρόκειται για εμπορικό, αλιευτικό και επιβατικό λιμάνι. Είναι τεχνητό και προστατεύεται από λιμενοβραχίονα μήκους 244μ, ενώ όλη η περίμετρος του λιμανιού είναι κρηπιδωμένη. Πρόσφατα εγκαινιάστηκαν δύο νέες ακτοπλοϊκές γραμμές, Σαμοθράκη-Λήμνος και Σαμοθράκη-Μαρώνεια-Πόρτο Λάγος.

Το λιμάνι Πόρτο Λάγος Ν.Ξάνθης είναι φυσικό αγκυροβόλο, βρίσκεται νότια της λίμνης Βιστωνίδα, περιοχή που προστατεύεται από την συνθήκη Ramsar. Το λιμάνι εξυπηρετεί αποκλειστικά τις ανάγκες διακίνησης αγροτικών προϊόντων και δευτερευόντως πετρελαιοειδών, ενώ σε γενικές γραμμές δεν παρουσιάζει ιδιαίτερα αυξημένη κίνηση.

Τα λιμάνια Φαναρίου, Ιμέρου και Μαρώνειας βρίσκονται στον νομό Ροδόπης. Πρόκειται για αλιευτικά καταφύγια στα οποία μετά από πρόσφατες παρεμβάσεις αναμένεται προσέλκυση τουριστικών σκαφών, ενώ προβλέπεται να γίνει διαχωρισμός των τουριστικών και αλιευτικών δραστηριοτήτων. Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι από το λιμάνι της Μαρώνειας κατά τους θερινούς μήνες εξυπηρετούνται ανάγκες μετακίνησης επιβατών στην γραμμή Θάσος-Μαρώνεια-Σαμοθράκη, γεγονός που υπογραμμίζει την σημασία του στην ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων.

Τα λιμάνια Θάσου, Πρίνου, Λιμεναρίων. Πρόκειται για λιμάνια τοπικής σημασίας, τα οποία βρίσκονται στο νησί της Θάσου, τα οποία όμως διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στην τουριστική κίνηση, καθώς αποτελούν πηγή εισόδου των τουριστών στο νησί. Το λιμάνι Πρίνου είναι επιβατικό και εμπορικό. Διαθέτει κρηπίδωμα μήκους 150μ και διαθέτει 6 θέσεις προσέγγισης Ο/Γ. Μετά από πρόσφατες παρεμβάσεις ολοκληρώθηκε η κατασκευή νέου κεντρικού μόλου 80x23 μέτρα. Το λιμάνι των Λιμεναρίων είναι επιβατικό (υδρόπτερα) και αλιευτικό. Έχει κρηπίδωμα μήκους 150μ (βάθος 1,50μ) χωρίς προστασία και εξυπηρετεί σκάφη μέσης και παράκτιας αλιείας και σκάφη αναψυχής. Το λιμάνι της Θάσου είναι επιβατικό-εμπορικό και διαθέτει μαρίνα Ε.Ο.Τ. για σκάφη αναψυχής. Έχει 5 θέσεις προσέγγισης Ο/Γ χωρίς προστασία ενώ η μαρίνα λειτουργεί στον ίδιο θαλάσσιο χώρο και είναι το μοναδικό αποκλειστικά τουριστικό λιμάνι της Περιφέρειας, το οποίο εξυπηρετεί τις ανάγκες ελλιμενισμού σκαφών αναψυχής.

2.4.4 Αεροπορική Πρόσβαση

Στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης λειτουργούν δύο εθνικοί πολιτικοί αερολιμένες, της Αλεξανδρούπολης και της Καβάλας από τα οποία καλύπτεται η αεροπορική συγκοινωνία της περιοχής.

Το αεροδρόμιο Δημόκριτος της Αλεξανδρούπολης βρίσκεται σε απόσταση 13 χλμ από την Αλεξανδρούπολη, διαθέτει σύγχρονο αεροδιάδρομο δύο χιλιομέτρων και πλάτους 45 μέτρων. Σε σχέση με την υφιστάμενη επιβατική κίνηση οι υποδομές του αερολιμένα μπορούν να χαρακτηριστούν επαρκείς, καθώς έχει τις δυνατότητες να

εξυπηρετήσει πολλαπλάσια κίνηση από την σημερινή. Ορισμένα προβλήματα και ελλείψεις παρουσιάζονται κυρίως στον εξοπλισμό του αεροδρομίου καθώς και σε γενικές υποδομές (περίφραξη, περιφερειακή οδός κ.λ.π). Στον αερολιμένα μέχρι πρότινος πραγματοποιούνταν μόνο τακτικές πτήσεις αεροσκαφών της Ολυμπιακής Αεροπορίας, ενώ το τελευταίο διάστημα πραγματοποιούνται πτήσεις και από ιδιωτική εταιρεία(Aegean Airlines), γεγονός που καταδεικνύει ότι η περιοχή παρουσιάζει προοπτικές ανάπτυξης. Τα δρομολόγια αφορούν πτήσεις από και προς Αθήνα, με σταθερό αριθμό πτήσεων 61 εβδομαδιαίως (31 δρομολόγια Αλεξανδρούπολη –Αθήνα και 30 Αθήνα – Αλεξανδρούπολη), καθώς και πτήσεις charter από το εξωτερικό κατά τους θερινούς μήνες.

Το αεροδρόμιο Μέγας Αλέξανδρος της Καβάλας, βρίσκεται στην Χρυσούπολη και ουσιαστικά αποτελεί την κύρια πύλη εισόδου αλλοδαπών τουριστών προς την Περιφέρεια και ειδικότερα προς την Θάσο. Κατασκευάστηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1970 και ξεκίνησε να εξυπηρετεί μόνο πτήσεις charter. Οι προδιαγραφές με τις οποίες κατασκευάστηκε του επιτρέπουν να δεχθεί κάθε τύπου αεροσκάφη, με τον μόνο περιορισμό ότι δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν κινήσεις δυο αεροσκαφών ταυτόχρονα. Ο αερολιμένας καταλαμβάνει έκταση 1000τμ, διαθέτει διάδρομο 3.000μ χ 60μ, τροχόδρομο 3.000μ χ 45μ και πίστα 110 μ χ 300μ.

Τα δρομολόγια των πτήσεων αφορούν πτήσεις από και προς την Αθήνα και της με σταθερό αριθμό πτήσεων 36 εβδομαδιαίως (18 δρομολόγια Καβάλα- Αθήνα και 18 Αθήνα-Καβάλα), καθώς και πτήσεις charter από το εξωτερικό κατά τους θερινούς μήνες.

3. Τουριστικές Υποδομές Υπηρεσίες

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης διαθέτει σημαντικές τουριστικές υποδομές, οι οποίες αφορούν οργανωμένες ακτές, χιονοδρομικά κέντρα, ορειβατικά καταφύγια, περιηγητικά μονοπάτια, κέντρα πληροφόρησης επισκεπτών, εγκαταστάσεις θερμαλιστικού τουρισμού και επισκέψιμους αρχαιολογικούς χώρους. Ενδεικτικά μπορούν να αναφερθούν τα παρακάτω.

Όσον αφορά τις οργανωμένες παραλίες αυτές χωροθετούνται στους 4 από τους 5 νομούς της Περιφέρειας καθώς βρέχονται από το Αιγαίο Πέλαγος. Μεγαλύτερη συγκέντρωση παρουσιάζεται στην Θάσο και την Σαμοθράκη, καθώς οργανωμένες παραλίες βρίσκονται κατά μήκος των δύο νησιών. Οργανωμένες παραλίες οι οποίες αποτελούν πόλους έλξης πολλών τουριστών υπάρχουν επίσης στα παράλια του νομού

Καβάλας (Οφρυνίο, Κάριανη, Ν.Πέραμος, Ν.Ηρακλείτσα, Καλαμίτσα, Παλιό, Περιγιάλι, Κεραμωτή). Στο ηπειρωτικό του νομού Έβρου, οι οργανωμένες παραλίες βρίσκονται απέναντι από την Σαμοθράκη στην περιοχή από την Αλεξανδρούπολη-Ν.Χιλή έως την Ν.Μάκρη, ενώ ξεχωρίζει αυτή της Αγ.Παρασκευής. Στον νομό Ροδόπης ξεχωρίζει η περιοχή της Μαρώνειας έως το Φανάρι. Τέλος στον νομό Ξάνθης οι παραλίες Μάνδρας, Αβδήρων, Μυρωδάτου Μαγγάνων και Ερασμίου συμπληρώνουν τον κατάλογο των οργανωμένων ακτών της Περιφέρειας. Στα πλαίσια των υποδομών των παραλιακών περιοχών της Περιφέρειας εντάσσεται και η Μαρίνα της Θάσου η οποία αποτελεί το μοναδικό αποκλειστικά τουριστικό λιμάνι της Περιφέρειας, το οποίο εξυπηρετεί τις ανάγκες ελλιμενισμού σκαφών αναψυχής.

Εκτός όμως από τις παραλίες στην Περιφέρεια συναντώνται σπουδαίοι ορεινοί όγκοι, στους οποίους οι παρεμβάσεις για την δημιουργία υποδομών συνετέλεσαν στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων ορεινού τουρισμού. Ειδικότερα στον νομό Δράμας λειτουργεί το χιονοδρομικό κέντρο του Φαλακρού και στον νομό Καβάλας το χιονοδρομικό κέντρο του Παγγαίου τα οποία διαθέτουν πίστες για σκι, καθώς επίσης και καταφύγια. Στον ορεινό όγκο του νομού Ροδόπης διατάσσονται τα καταφύγια του Ε.Ο.Σ Κομοτηνής και Πολύαρνου, ενώ στην Ξάνθη βρίσκονται τα καταφύγια Λειβαδίτη και Καλλιθέας. Στον νομό Δράμας καταφύγια υπάρχουν στην Μικρόπολη, καθώς και άλλα τρία την ευθύνη των οποίων έχει ο Ελληνικός ορειβατικός σύλλογος Δράμας. Τέλος στον νομό Καβάλας και συγκεκριμένα στο όρος Παγγαίο λειτουργούν τα καταφύγια της Καλλιθέας, του Πεταλούδα και του Χατζηγεωργίου.

Επιπλέον κατά μήκος της Περιφέρειας διατάσσονται μονοπάτια που χρησιμοποιούνται επί αιώνες και στα οποία έγιναν παρεμβάσεις έτσι ώστε να υπάρχει πρόσβαση από τους επισκέπτες που καταφθάνουν στην περιοχή. Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι το ευρωπαϊκό μονοπάτι Ε6 (ορειβατικό μονοπάτι) εκτείνεται σε μεγάλο μέρος της Περιφέρειας από το Φαλακρό Όρος της Δράμας την ορεινή Ξάνθη και Κομοτηνή, πριν καταλήξει στην Σαμοθράκη.

Όπως προαναφέρθηκε σε προηγούμενες ενότητες στην Περιφέρεια εκτείνονται περιοχές Ειδικής Προστασίας(βιότοποι) οι οποίες μάλιστα προστατεύονται από διεθνείς συνθήκες. Στα όρια αυτών των περιοχών λειτουργούν ειδικά κέντρα πληροφόρησης επισκεπτών. Στην Τραϊανούπολη λειτουργεί το κέντρο πληροφόρησης Δέλτα Έβρου όπου υπάρχει μόνιμη έκθεση και ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα προβολών. Επιπλέον στον νομό Έβρου λειτουργεί το οικοτουριστικό κέντρο ενημέρωσης βιοτόπου Δαδιάς, στην ευρύτερη περιοχή της οποίας υπάρχουν παρατηρητήρια και βιολογικός σταθμός

της Ελληνικής εταιρείας προστασίας της φύσης, ενώ στην περιοχή του Πόρτο Λάγος η εξυπηρέτηση των πολιτών γίνεται από το κέντρο ενημέρωσης λίμνης Βιστωνίδα. Τέλος στην Κεραμωτή λειτουργεί το κέντρο πληροφόρησης Δέλτα Νέστου.

Υποδομές στα πλαίσια του θερμαλισμού υπάρχουν στην Καβάλα στα Λουτρά Ελευθερών, στις Θερμές του νομού Ξάνθης όπου λειτουργούν υδροθεραπευτήρια με ειδικές εγκαταστάσεις και στην Σαμοθράκη όπου συναντώνται οι ιαματικές πηγές Θερμών, στις οποίες είναι εγκατεστημένοι τρεις ομαδικοί και δέκα ατομικοί λουτήρες. Οι υπόλοιπες περιοχές της Περιφέρειας όπου υπάρχουν ιαματικές πηγές (Θερμιά Δράμας, Λυδία Καβάλας, Ν.Κεσσάνη Ξάνθης, Τραϊανούπολη Έβρου) παραμένουν αναξιοποίητες, καθώς δεν σημειώθηκαν ιδιαίτερες παρεμβάσεις από πλευράς κύριων και συμπληρωματικών υποδομών.

Παράλληλα με τους αρχαιολογικούς χώρους της Περιφέρειας οι οποίοι περιγράφηκαν αναλυτικά σε προηγούμενες ενότητες, αναπτύχθηκαν υποστηρικτικές υποδομές (μουσεία, χώροι αναψυχής) τα οποία αποτελούν πόλους έλξης των επισκεπτών.

Συμπερασματικά μπορεί να αναφερθεί ότι παρόλο που στην Περιφέρεια υπάρχουν αξιόλογες τουριστικές υποδομές, εντούτοις δεν αξιοποιούνται επαρκώς διότι απαιτούν την υλοποίηση σημαντικών επενδύσεων εκσυγχρονισμού και επέκτασης. Στα πλαίσια του ΠΕΠ, του ΕΑΠΠΑ και της κοινοτικής πρωτοβουλίας LEADER, έχει χρηματοδοτηθεί ο εκσυγχρονισμός- επέκταση υφιστάμενων υποδομών αλλά και η δημιουργία νέων.

3.1 Επενδύσεις στον τουριστικό τομέα

Στην παρούσα ενότητα γίνεται αναφορά, στις παρεμβάσεις, στα χρηματοδοτικά μέσα και στις επενδύσεις που υλοποιήθηκαν στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και αφορούν του τουριστικό κλάδο.

Το σύνολο των θεσμικών παρεμβάσεων στην Περιφέρεια στα πλαίσια της ασκούμενης Εθνικής και κοινοτικής πολιτικής μπορεί να αναζητηθεί στα παρακάτω χρηματοδοτικά μέσα.

- Αναπτυξιακός Νόμος
- ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης 1994-1999
- Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER

Στην συνέχεια παρατίθενται αναλυτικά το περιεχόμενο των παραπάνω χρηματοδοτικών μέσων και οι επενδύσεις του τουριστικού τομέα που χρηματοδοτήθηκαν από αυτές.

3.2 Αναπτυξιακός Νόμος

Ο αναπτυξιακός νόμος 2601/98 επιδιώκει.

- Την παροχή κινήτρων για την πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων, ιδιαίτερα στις περιοχές που παρουσιάζουν διαρθρωτικά προβλήματα.
- Την καλύτερη διασύνδεση των παρεχόμενων κινήτρων με τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης.
- Την παροχή κινήτρων που συμβάλουν στην επίτευξη κερδοφόρων αποτελεσμάτων από τις ενισχυόμενες επιχειρήσεις.

Οι αλλαγές που έγιναν στον αναπτυξιακό νόμο 1892/1990, και οδήγησαν στον τροποποιημένο αναπτυξιακό νόμο 2601/98, περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων των περιορισμό των ενισχύσεων για τη δημιουργία ξενοδοχειακών μονάδων υπέρ των επενδύσεων που βελτιώνουν την ποιότητα και διαφοροποιούν το τουριστικό προϊόν.

Οι τουριστικές δραστηριότητες που υπάγονται στον αναπτυξιακό νόμο περιλαμβάνονται στις ακόλουθες κατηγορίες και ενισχύονται στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας με τα παρακάτω κίνητρα.:

- Ίδρυση ή επέκταση ξενοδοχειακών μονάδων τουλάχιστον Β' τάξης (για την Δ' ζώνη τα ποσοστά επιχορήγησης τόκων και επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης είναι 25%, ενώ για την Γ' ζώνη τα αντίστοιχα ποσοστά κυμαίνονται σε 15%).
- Εκσυγχρονισμό λειτουργουσών ξενοδοχειακών μονάδων ή camping τουλάχιστον Γ' τάξης (επιχορήγηση, επιδότηση τόκων και επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης 25%, φορολογική απαλλαγή 60%).
- Μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες τουλάχιστον Γ' τάξης (επιχορήγηση τόκων και επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης 40%, φορολογική απαλλαγή 100%)
- Ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμό χιονοδρομικών κέντρων συνεδριακών κέντρων, αξιοποίησης ιαματικών πηγών, λιμένων σκαφών αναψυχής, γηπέδων γκολφ, κέντρων θαλασσοθεραπείας, κέντρων τουρισμού υγείας και τέλος κέντρων προπονητικού αθλητικού τουρισμού από εταιρείες που εκμεταλλεύονται ξενοδοχειακές μονάδες (επιχορήγηση, επιδότηση τόκων και επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης 35%, φορολογική απαλλαγή 70 %).

- Επενδύσεις προσθήκης συμπληρωματικών εγκαταστάσεων και αξιοποίησης ιαματικών πηγών σε υφιστάμενες ξενοδοχειακές μονάδες τάξης (επιχορήγηση, επιδότηση τόκων και επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης 25%, φορολογική απαλλαγή 60%).

Ο αναπτυξιακός νόμος εξαιρεί από την χρηματοδότηση την ανέγερση ή επέκταση ξενοδοχειακών μονάδων τις παρακάτω περιοχές της Περιφέρειας. Α) τον νομό Καβάλας, πλην της νήσου Θάσου και των παράλιων δημοτικών διαμερισμάτων των δήμων του νομού, όπου έχουν εφαρμογή τα κίνητρα της επιχορήγησης και της επιδότησης, μόνο για επενδύσεις ανέγερσης ή επέκτασης ξενοδοχειακών μονάδων ΑΑ και Α τάξης.

Οι νομοί Έβρου, Ροδόπης και Ξάνθης εντάσσονται στην Δ' Ζώνη κινήτρων, ενώ οι νομοί Καβάλας και Δράμας (με εξαίρεση την Θάσο, καθώς και τις περιοχές που βρίσκονται στην παραμεθόρια ζώνη, σε απόσταση 20 χλμ από τα σύνορα) εντάσσονται στην Γ' Ζώνη κινήτρων.

Στους πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζεται το σύνολο των τουριστικών επενδύσεων που υπάχθηκαν στους αναπτυξιακούς νόμους 1262/82, 1892/90 και 2601/98 ανά νομό της Περιφέρειας.

Πίνακας 3.4.1β.: Υπαγωγές Τουριστικών Επενδύσεων στον Αναπτυξιακό Νόμο 1892/90

Νομός	Πλήθος Επενδύσεων	Ύψος Επενδύσεων	Ποσοστό Συμμετοχής	Επιχορήγηση	Θέσεις Εργασίας
Έβρου	20	6.966.935.000	38%	2.841.031	138
Ροδόπης	9	2.498.403.000	14%	923.735.000	90
Ξάνθης	11	6.031.000.000	33%	2.434.900.000	199
Δράμας	2	620.000.000	3%	186.000.000	21
Καβάλας	21	2.378.376.000	13%	692.271.000	91
Περιφέρεια	63	18.494.714.000	100%	4.239.747.031	539

Πηγή: Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Πίνακας 3.4.1γ: Υπαγωγές Τουριστικών Επενδύσεων στον Αναπτυξιακό Νόμο 2601/98

Νομός	Πλήθος Επενδύσεων	Ύψος Επενδύσεων	Ποσοστό Συμμετοχής	Επιχορήγηση	Θέσεις Εργασίας
Έβρου	4	2.467.500.000	52%	673.850.000	78
Ροδόπης	2	307.000.000	6%	76.750.000	8
Ξάνθης	2	321.000.000	7%	80.250.000	23
Δράμας	0	0	0%	0	0
Καβάλας	9	1.672.500.000	35%	453.125.000	60
Περιφέρεια	17	4.768.000.000	100%	1.283.975.000	169

Πηγή: Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Από τους παραπάνω πίνακες παρατηρείται ότι την περίοδο 1982-1991 στα πλαίσια του Ν.1262/82 εγκρίθηκαν 161 επενδύσεις στον κλάδο του τουρισμού από τις οποίες οι 97 (60%) αφορούσαν τον νομό Καβάλας. Ακολουθούν ανάλογα με το πλήθος των εγκρίσεων οι νομοί Έβρου με 37 υπαγωγές, Ροδόπης με 12 υπαγωγές, ενώ στις τελευταίες θέσεις βρίσκονται οι νομοί Δράμας και Ξάνθης με 8 και 7 υπαγωγές αντίστοιχα.

Το συνολικό ύψος των επενδύσεων ανήλθε σε 12.342.935.855δρχ, το οποίο ποσοστιαία κατανέμεται ως εξής. Καβάλα 58%, Έβρος 20%, Ξάνθη 14%, Ροδόπη 5% και τέλος Δράμα 3%. Οι νέες θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν είναι 1.562 από τις οποίες το 60% (931) αφορούν την Καβάλα, ενώ το μικρότερο ποσοστό (4% που αντιστοιχεί σε 61 θέσεις) αφορά την Δράμα

Στον Ν.1892/90 κατά την περίοδο 1992-1998 σημειώθηκαν 63 μόλις υπαγωγές όμως το συνολικό ύψος των επενδύσεων έφτασε τα 18.494.714.000δρχ, ενώ δημιουργήθηκαν 539 νέες θέσεις εργασίας. Και πάλι ο νομός Καβάλας συγκεντρώνει έστω και οριακά το μεγαλύτερο πλήθος των επενδύσεων (21 έναντι 20 του νομού Έβρου), όμως όπως παρατηρείται η ποσοστιαία κατανομή των κεφαλαίων έχει ως εξής. 38% στον νομό Καβάλας και τέλος 3% στον νομό Δράμας. Ο νομός που συγκεντρώνει το υψηλότερο ποσοστό των νέων θέσεων εργασίας είναι η Ξάνθη (199 θέσεις) ενώ το χαμηλότερο η Δράμα (21 θέσεις εργασίας).

Τέλος την περίοδο 1992-2001 στα πλαίσια του Ν.2601/98 παρατηρείται ότι σημειώθηκαν ακόμη λιγότερες υπαγωγές (17 στο σύνολο της Περιφέρειας) από τις οποίες οι 9 αφορούν τον νομό Καβάλας, ενώ στον νομό Δράμας δεν υπάχθηκε καμιά επένδυση. Το συνολικό ύψος των επενδύσεων ανήλθε σε 4.768.000.000δρχ, από το οποίο το 52% αφορά επενδύσεις στον νομό Έβρου, το 35% στον νομό Καβάλας, το 7%

Πίνακας 3.4.1α.: Υπαγωγές Τουριστικών Επενδύσεων στον Αναπτυξιακό Νόμο 1262/82

Νομός	Πλήθος Ε- πενδύσεων	Ύψος Επενδύ- σεων	Ποσοστό Συμμετοχής	Επιχορήγηση	Θέσεις Εργασίας
Έβρου	37	2.426.396.875	20%	1.098.158.864	329
Ροδόπης	12	645.120.140	5%	247.755.013	117
Ξάνθης	7	1.733.490.840	14%	984.256.927	124
Δράμας	8	336.738.000	3%	119.052.500	61
Καβάλας	97	7.201.190.000	58%	2.135.143.000	931
Περιφέρεια	161	12.342.935.855	100%	4.584.366.304	1.562

Πηγή: Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

στον νομό Ξάνθης και τέλος το 6% τον νομό Ροδόπης. Οι νέες θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν ανέρχονται σε 169, οι περισσότερες από τις οποίες βρίσκονται στον νομό Έβρου.

Επιπλέον από ότι παρατηρείται, στο σύνολο του αναπτυξιακού νόμου πραγματοποιήθηκαν 241 υπαγωγές στην Περιφέρεια. Επομένως από τις 346

ξενοδοχειακές μονάδες που υφίστανται στην Περιφέρεια, ποσοστό 70% έχουν ευεργετηθεί από τις διατάξεις του αναπτυξιακού νόμου.

Ολοκληρώνοντας την ενότητα αυτή, θα πρέπει να τονισθεί ότι ο υφιστάμενος αναπτυξιακός νόμος (2601/98), τελεί υπό αναθεώρηση και την θέση του πρόκειται να ψηφιστεί ένας καινούργιος, ο οποίος θα ισχύσει πιθανώς από το 2003.

3.3 ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Τα Περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα αποτελούν το βασικό αναπτυξιακό μοχλό των Περιφερειών της Ελλάδας, καθώς περιλαμβάνουν ένα σύνολο πολυδιάστατων έργων που έχουν σκοπό να θέσουν την εκάστοτε Περιφέρεια σε αναπτυξιακή τροχιά, καλύπτοντας τα προβλήματα και τις αδυναμίες που έχει.

Το Περιφερειακό επιχειρησιακό πρόγραμμα που καλύπτει την περιοχή μελέτης είναι το ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης 1994-1999, του οποίου η παρέμβαση στον τουρισμό γίνεται μέσω του υποπρογράμματος 3 με τίτλο (τουρισμός-περιβάλλον-ποιότητας ζωής). Στο υποπρόγραμμα 3 εντάσσονται τα παρακάτω μέτρα σχετικά με τον τουρισμό.:

Μέτρο (1) Δράσεις ανάπτυξης τουρισμού. Στο μέτρο περιλαμβάνεται η κατασκευή έργων αξιοποίησης των τουριστικών παραγωγικών πόρων και των επενδύσεων στον κλάδο του τουρισμού, η προβολή ανάδειξη και αξιοποίηση των τουριστικών πόρων έλξης της Περιφέρειας. Απώτερο στόχο αποτελεί η χρονική διεύρυνση της τουριστικής περιόδου, η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού και η γενικότερη ανάπτυξη της περιοχής.

Μέτρο (2) Διατήρηση και αξιοποίηση φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Με το μέτρο προβλέπεται η δημιουργία υποδομών για την προστασία και ανάδειξη των ευαίσθητων οικολογικά περιοχών (υγροβιότοποι, παραδοσιακοί οικισμοί, περιοχές προστατευόμενες από την συνθήκη RAMSAR κ.α)

Μέτρο (3) Κατάρτιση. Το μέτρο στοχεύει στην δημιουργία νέων θέσεων εργασίας καθώς και διατήρηση των υφιστάμενων, μέσω της απόκτησης εξειδικευμένων γνώσεων στους πτυχιούχους και εργατοτεχνίτες σε θέματα αποκατάστασης παραδοσιακών κτιρίων, προστασίας του περιβάλλοντος κλπ.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται το σύνολο των τουριστικών επενδύσεων που υπάχθηκαν στο ΠΕΠ 1994-1999 ανά νομό της Περιφέρειας.

Πίνακας 3.4.2α.: Υπαγωγές Τουριστικών Επενδύσεων στο ΠΕΠ 1994-1999.

Νομός	Πλήθος Επενδύσεων	Ύψος Επενδύσεων	Ποσοστό Συμμετοχής
Έβρου	5	342.713.000	34%
Ροδόπης	2	119.852.000	12%
Ξάνθης	4	535.511.000	54%
Περιφέρεια	11	998.076.000	100%

Πηγή: Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Όπως παρατηρείται από τον παραπάνω πίνακα στα πλαίσια του ΠΕΠ 1994-1999 πραγματοποιήθηκαν 11 τουριστικές επενδύσεις, μόνον όμως στο γεωγραφικό διαμέρισμα της Θράκης. Ειδικότερα το μεγαλύτερο μέρος των κονδυλίων απορροφήθηκε από τον νομό Ξάνθης (54% του συνόλου των επενδύσεων), ακολουθεί ο νομός Έβρου όπου συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο πλήθος των επενδύσεων (5 επενδύσεις) με 34% του συνολικού ύψους των επενδύσεων και στην τελευταία θέση βρίσκεται ο νομός Ροδόπης με ποσοστό συμμετοχής 12%.

Επιπλέον στα πλαίσια του ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης 1994-1999, εντάσσεται και το υποπρόγραμμα 5 (Ε.Α.Π.Τ.Α.), το οποίο στοχεύει στην διεύρυνση του αναπτυξιακού ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης, με την συμβολή της οποίας προβλέπονται δράσεις ενίσχυσης του τουριστικού δυναμικού της Περιφέρειας.

Τα μέτρα του υποπρογράμματος στα οποία περιλαμβάνονται δράσεις σχετικές με τον τουρισμό είναι τα παρακάτω.:

Μέτρο 1 Ποιότητα ζωής. Περιλαμβάνει μεταξύ άλλων ενέργειες ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς, μέσω της συντήρησης παραδοσιακών οικισμών, κτιρίων καθώς και μνημείων.

Μέτρο 2 Στήριξη της τοπικής οικονομίας. Στο μέτρο περιλαμβάνεται η διενέργεια έργων υποδομής για την ανάδειξη περιοχών που αποτελούν τουριστικούς πόλους έλξης (υπαίθριοι χώροι, αρχαιολογικοί χώροι κλπ), καθώς και έργα στήριξης τουριστικών επιχειρήσεων.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται ανά νομό συγκεντρωτικά τα έργα σχετικά με τον τουρισμό που υπάχθηκαν στο Ε.Α.Π.Τ.Α.

Πίνακας 3.4.2β.: Υπαγωγές Τουριστικών Επενδύσεων στο Υποπρόγραμμα Ε.Α.Π.Τ.Α.

<i>Νομός</i>	<i>Πλήθος Επενδύσεων</i>	<i>Ύψος Επενδύσεων</i>	<i>Ποσοστό Συμμετοχής</i>
<i>Έβρου</i>	3	521.943.872	76%
<i>Ξάνθης</i>	1	53.845.777	8%
<i>Δράμας</i>	2	114.220.611	17%
<i>Περιφέρεια</i>	6	690.010.260	100%

Πηγή: Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι στο υποπρόγραμμα Ε.Α.Π.Τ.Α υπάχθηκαν στο σύνολο της Περιφέρειας 6 επενδύσεις τουριστικού χαρακτήρα, συνολικού ύψους 690.010.260 δρχ, οι οποίες κατανέμονται στους τρεις από τους πέντε νομούς της Περιφέρειας. Ειδικότερα στον νομό Έβρου έχει απορροφηθεί το 76% του συνολικού ύψους των επενδύσεων με 3 επενδύσεις, στον νομό Δράμας το 17% και τέλος στον νομό Ξάνθης το 8% με μία μόνο επένδυση.

3.4 LEADER I και II

Η Κοινοτική πρωτοβουλία **LEADER** εντάχθηκε στην προσπάθεια για αντιμετώπιση βασικών προβλημάτων των ορεινών – μειονεκτικών περιοχών όπως είναι η ανεργία, η ερήμωση της υπαίθρου κ.λ.π. Οι συγκεκριμένες κοινοτικές πρωτοβουλίες συνέβαλαν στην ανάπτυξη εξωγεωργικών δραστηριοτήτων, με κύριο σκοπό την συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο, την ανάπτυξη της εναλλακτικής και συμπληρωματικής απασχόλησης του τοπικού πληθυσμού με στόχο την αύξηση του εισοδήματος και την προώθηση της ανάπτυξης του αγροτικού χώρου, μέσα από την ολοκληρωμένη τοπική δράση και αξιοποίηση του ενδογενούς παραγωγικού δυναμικού.

Ως βασικά χαρακτηριστικά των κοινοτικών πρωτοβουλιών μπορούν να αναφερθούν τα εξής.

- Η καινοτομία σε σχέση με τα τοπικά δεδομένα από άποψη μεθόδου, προϊόντος, τρόπου παρασκευής, αγοράς κλπ.
- Η επιδεικτικότητα
- Η μεταφορά τεχνογνωσίας

Οι κυριότεροι στρατηγικοί στόχοι των Κ.Π. LEADER II είναι :

- Η διαφοροποίηση της οικονομικής δομής της περιοχής με την δημιουργία συνθηκών υπέρβασης του καθαρά αγροτικού χαρακτήρα της.
- Η στήριξη της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας με την ενίσχυση του ανταγωνισμού των τοπικών επιχειρηματικών φορέων.

- Η σταδιακή εξισορρόπηση της εξάρτησης της οικονομίας της Περιφέρειας από τον κυρίαρχο κλάδο της ενέργειας και η ανάπτυξη ευκαιριών απασχόλησης σε άλλους τομείς (αγροτουρισμός, επιχειρηματική αξιοποίηση τοπικών αγροτικών προϊόντων κ.α).
- Η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού
- Η προβολή και αξιοποίηση των φυσικών πλεονεκτημάτων της περιοχής
- Η προβολή της περιοχής και των προϊόντων της.

Βασικό ρόλο στην υλοποίηση των Κ.Π LEADER I και II διαδραματίζουν οι ομάδες τοπικής δράσης οι οποίες εποπτεύουν την εφαρμογή του προγράμματος. Κάποιοι φορείς στην περιφέρεια ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης είναι. Η δημοσιοσυνεταιριστική Έβρου, η αναπτυξιακή Βορείου Έβρου, η αναπτυξιακή Ροδόπης, η αναπτυξιακή Ξάνθης, η αναπτυξιακή Δράμας και τέλος η αναπτυξιακή Καβάλας.

Τα μέτρα που περιλαμβάνονται στα πλαίσια του προγράμματος LEADER τα οποία αφορούν του τουρισμό είναι.

Μέτρο- Αγροτουρισμός. Με το μέτρο αυτό επιδιώκεται η τουριστική ανάπτυξη σε μη αστικές περιοχές και η οποία αναπτύσσεται από άτομα τα οποία απασχολούνται κυρίως στον πρωτογενή τομέα της παραγωγής με στόχο την βελτίωση του εισοδήματός τους. Επιπλέον προβλέπεται η ενίσχυση λήψης μέτρων περιβαλλοντικής προστασίας, η αξιοποίηση τουριστικών υποδομών, η οργάνωση και καθιέρωση πολιτιστικών.

Μέτρο- Διατήρηση βελτίωση περιβάλλοντος και περιβάλλοντος χώρου. Στόχος του μέτρου είναι η προστασία των τοπικών πόρων, η αναβάθμιση και ανάπλαση παραδοσιακών οικισμών και η σύνδεση της υπαίθρου με τον τουρισμό και τις εναλλακτικές μορφές του.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται ανά νομό συγκεντρωτικά οι τουριστικές επενδύσεις που υπάχθηκαν στο LEADER.

Πίνακας 3.4.2γ: Υπαγωγές Τουριστικών Επενδύσεων στα πλαίσια της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER

Νομός	Πλήθος Επενδύσεων	Ύψος Επενδύσεων	Ποσοστό Συμμετοχής
Έβρου	7	467.710.000	19%
Ροδόπης	30	855.274.839	35%
Ξάνθης	13	425.231.728	17%
Δράμας	7	431.157.102	17%
Καβάλας	8	284.920.207	12%
Περιφέρεια	65	2.464.293.876	100%

Πηγή: Αναπτυξιακές Εταιρίες των Νομών

Όπως παρατηρείται από τον παραπάνω πίνακα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης πραγματοποιήθηκαν συνολικά 65 τουριστικές επενδύσεις, συνολικού ύψους 2.464.293.876 δρχ. Ο νομός Ροδόπης με 30 επενδύσεις συγκέντρωσε το 35% των κονδυλίων, ακολούθησε ο νομός Έβρου με 19% στο συνολικό προϋπολογισμό αλλά μόνο με 7 επενδύσεις, οι νομοί Ξάνθης και Δράμας συμμετείχαν από 17% στον προϋπολογισμό της Περιφέρειας και 13 και 7 επενδύσεις αντίστοιχα, ενώ στην τελευταία θέση βρέθηκε ο νομός Καβάλας με 8 επενδύσεις και ποσοστό συμμετοχής 12%.

4 . Επιπτώσεις του τουρισμού στην Περιφέρεια

4.1 Επιπτώσεις τουρισμού στην οικονομία

Τα οικονομικά οφέλη από τη διαδικασία της τουριστικής ανάπτυξης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, μπορούν να συνοψιστούν σε άμεσα και έμμεσα. Τα άμεσα, αποτελούν τα κέρδη των επιχειρηματιών που ασχολούνται με τον τουρισμό, το εισόδημα από την εργασία στον τομέα του τουρισμού, καθώς και τα εισοδήματα από τα ενοίκια των τουριστικών καταλυμάτων. Τα έμμεσα οφέλη συνίστανται στην αγορά πρώτων υλών και υπηρεσιών από τις τουριστικές επιχειρήσεις, τα οποία συνεπάγονται έσοδα σε άλλες επιχειρήσεις, καθώς και τα οφέλη από την απασχόληση στους σχετικούς με τον τουρισμό κλάδους του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Λαμβάνοντας υπόψη την κλαδική διάρθρωση της περιφερειακής οικονομίας και το ΑΕΠ της Περιφέρειας, στον πίνακα 6.1^α που ακολουθεί, παρατίθεται η συμμετοχή του τουριστικού κλάδου τόσο στο συνολικό Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν (ΑΠΠ), όσο και στην ιδιωτική κατανάλωση.

Συμμετοχή του Τουρισμού στο Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν
και στην Ιδιωτική Κατανάλωση

Έτος	ΑΠΠ (εκ.δρχ)	ΑΠΠ Τριτογενή Τομέα (εκ.δρχ)	ΑΠΠ Τουρισμού (εκ.δρχ)	Ιδιωτική Κατανάλωση (εκ.δρχ)	Συμμετοχή Τουρισμού στο ΑΠΠ	Συμμετοχή Τουρισμού στην Ιδιωτι- κή Κατανά- λωση
1996	1.495.736	843.739	92.837	815.029	6%	11%
1997	1.428.637	820.214	95.715	658.025	7%	15%
1998	1.533.845	882.061	85.806	776.018	6%	11%

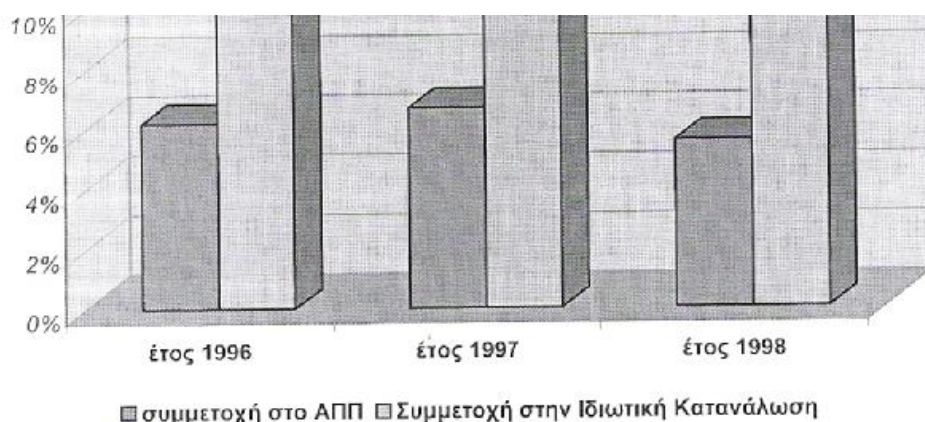
Πηγή: Επεξεργασία Euricon

Ιδιαίτερη σημασία, πρέπει να δοθεί στο γεγονός ότι ο τουρισμός, όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα και από το γράφημα 6.1^α, αποτελεί ένα μικρό ποσοστό (6%) του συνολικού Ακαθάριστου Προϊόντος της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Συνεπώς δεν είναι ιδιαίτερα ουσιώδες οι επιπτώσεις του τουρισμού στο σύνολο της οικονομίας, η οποία όπως φαίνεται από τον πίνακα 6.1β, στηρίζεται σε άλλους τομείς της οικονομίας (Πρωτογενή τομέα, Ορυκτό πλούτο).

Πίνακας 6.1β.: Συμμετοχή Πρωτογενή, Δευτερογενή και Τριτογενή Τομέα στο ΑΠΠ

Συμμετοχή στο ΑΠΠ				
	1995	1996	1997	1998
Γεωργία	21%	19%	21%	20%
Βιομηχανία	23%	25%	21%	22%
Υπηρεσίες	55%	56%	57%	58%

Πηγή: Economics.gr

Εδώ πρέπει να αναφερθεί και η συμμετοχή του τουρισμού στην ιδιωτική κατανάλωση, η οποία παρουσιάζει μια αξιόλογη μεταβολή. Ενώ το 1996 το ΑΠΠ του τουρισμού αντιστοιχούσε στο 11% της ιδιωτικής κατανάλωσης το 1997 παρουσίασε μια ουσιώδη αύξηση (4%) με αποτέλεσμα το 1998, το Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν, που προκύπτει από τον τουρισμό, να αποτελεί για μια ακόμη φορά το 11% της ιδιωτικής κατανάλωσης. Αυτό σημαίνει πως η τουριστική ανάπτυξη της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, δεν επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την κατανάλωση των κατοίκων της περιοχής. Άλλωστε αυτό ήταν αναμενόμενο αφού η

ιδιωτική κατανάλωση (ΑΠΠ- Καταθέσεις) εξαρτάται από το ΑΠΠ, το οποίο όπως αναφέρθηκε παραπάνω δεν δέχεται αξιόλογες επιδράσεις από τον τουρισμό.

4.2 Επιπτώσεις τουρισμού στην απασχόληση

Ο τουρισμός έχει πρωτεύοντα ρόλο στον τομέα της απασχόλησης και προσφέρει άμεσα η έμμεσα εργασία σε 450.000 άτομα στη χώρα μας. Σύμφωνα με την έρευνα εργατικού δυναμικού της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος για τα έτη 1996-2001, ο αριθμός των ατόμων που απασχολείται σε τουριστικές δραστηριότητες στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, όπως φαίνεται από τον πίνακα 6.3 παρουσιάζει σημαντικές διακυμάνσεις. Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στο γεγονός ότι μερικές χρονιές (1998, 1999) παρατηρήθηκε αρκετά μεγάλη πτώση των απασχολούμενων στον τουρισμό, ενώ το 2001 ο αριθμός τους έφτασε τους 14.636 ο οποίος αντιστοιχεί στο 6,57% του συνόλου των απασχολούμενων στην Περιφέρεια.

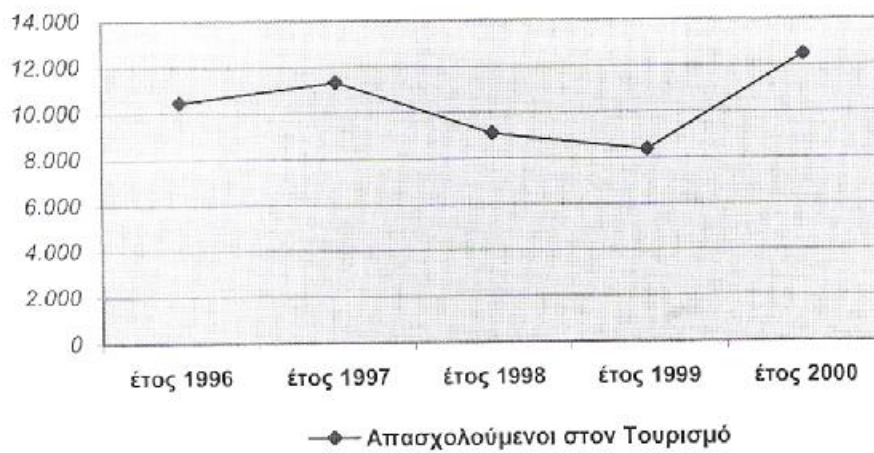
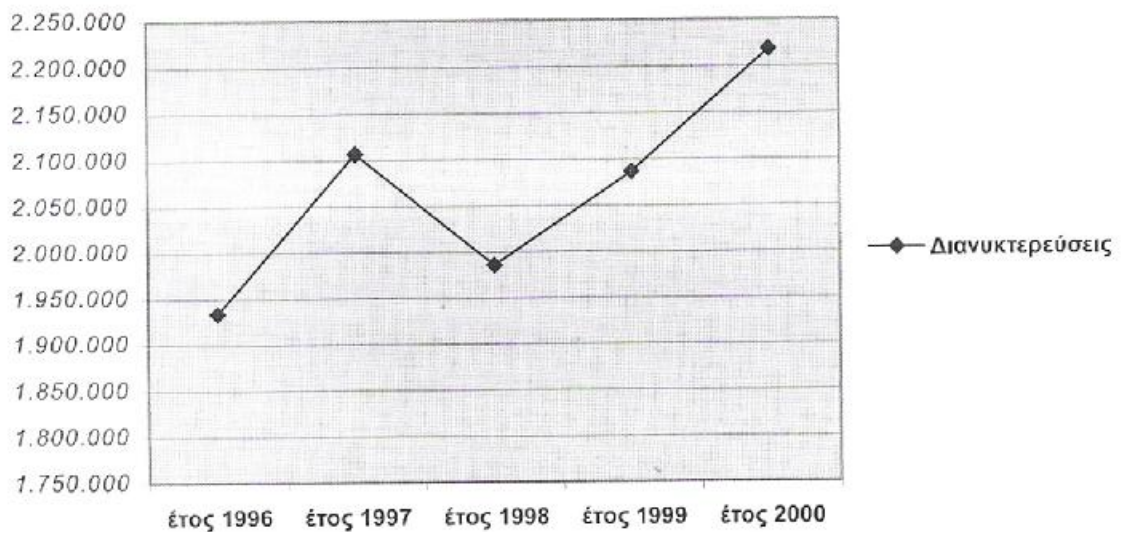
Πίνακας 6.3: Απασχολούμενοι στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

<i>Απασχολούμενοι (άτομα)</i>						
	<i>1996</i>	<i>1997</i>	<i>1998</i>	<i>1999</i>	<i>2000</i>	<i>2001</i>
<i>Ξενοδοχεία και Εστιατόρια</i>	11.449	12.416	10.288	9.680	13.779	14.636
<i>Σύνολο Κλάδων</i>	240.606	230.506	221.193	213.981	223.855	222.709
<i>% Τουρισμού στο Σύνολο των Κλάδων</i>	4,76%	5,38%	4,65%	4,52%	6,15%	6,57%

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, 1996 – 2001

Συγκρίνοντας τις διανυκτερεύσεις στην Περιφέρεια με τους απασχολούμενους στον τουρισμό, παρατηρούμε από το γράφημα 6.3 ότι οι καμπύλες μεταβάλλονται με τον ίδιο περίπου τρόπο. Όταν αυξάνονται οι διανυκτερεύσεις στην περιοχή, αυξάνεται ταυτόχρονα και ο αριθμός των απασχολούμενων στον τουριστικό τομέα. Εξάιρεση αποτελεί το έτος 1999, κατά την διάρκεια του οποίου, ενώ παρατηρήθηκε αύξηση των διανυκτερεύσεων, οι απασχολούμενοι στον τουρισμό μειώθηκαν.

Γράφημα 6.3: Διανυκτερεύσεις στην Περιφέρεια και Απασχολούμενοι στον Τουρισμό

Η τουριστική ανάπτυξη της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης συνέβαλε και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Όπως αναφέρθηκε και στο κεφάλαιο 3, οι αλλαγές που έγιναν στους αναπτυξιακούς νόμους 1262/82 και 1892/1990, οδήγησαν στον τροποποιημένο αναπτυξιακό νόμο 2601/98, ο οποίος επιδιώκει την καλύτερη διασύνδεση των παρεχόμενων κινήτρων με τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης. Οι νέες θέσεις που

Η τουριστική ανάπτυξη της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης συνέβαλε και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Όπως αναφέρθηκε και στο κεφάλαιο 3, οι αλλαγές που έγιναν στους αναπτυξιακούς νόμους 1262/82 και 1892/1990, οδήγησαν στον τροποποιημένο αναπτυξιακό νόμο 2601/98, ο οποίος επιδιώκει την καλύτερη διασύνδεση των παρεχόμενων κινήτρων με τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης. Οι νέες θέσεις που δημιουργήθηκαν με βάση το νόμο αυτό, ανέρχονται σε 169 οι περισσότερες από τις οποίες βρίσκονται στον νομό Έβρου. Εδώ πρέπει να προστεθεί και το γεγονός ότι οι νέες θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν σύμφωνα με το Ν.1262/82 ήταν 1.562, από τις οποίες το 60% αφορούσε την Καβάλα, ενώ οι νέες θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν σύμφωνα με το Ν.1892/90 ανέρχονταν σε 539, από τις οποίες το υψηλότερο ποσοστό συγκέντρωνε η Ξάνθη (37%).

Στις τουριστικά αναπτυγμένες περιοχές, όπως για παράδειγμα στα παράλια της Καβάλας, στη Θάσο και στην Σαμοθράκη, παρατηρείται αύξηση της απασχόλησης στην τουριστική αγορά εργασίας, συνήθως κατά την διάρκεια του καλοκαιριού. Γενικότερα όμως, η απασχόληση στον τουρισμό, παρέχει σημαντικά περιθώρια συμβολής στην αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας, καθώς εντείνεται διαρκώς η ανάγκη οργάνωσης και προσφοράς συμπληρωματικών υπηρεσιών προς τους επισκέπτες (οργάνωση δραστηριοτήτων, εστίαση, αναψυχή).

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονίσουμε ότι, όπως προέκυψε από τις συναντήσεις της μελετητικής ομάδας με τους τοπικούς φορείς, η τάση που επικρατεί στις τουριστικές επιχειρήσεις της Περιφέρειας είναι να απασχολούν υπαλλήλους, οι οποίοι προέρχονται από άλλες Περιφέρειες της Ελλάδας. Η τάση αυτή εντοπίζεται σε θέσεις της πρώτης γραμμής, δηλαδή σε θέσεις που τα άτομα έρχονται σε επαφή με τον τουρίστα, όπως ρεσεψιονίστ, καμαριέρες, σερβιτόρους κ.λ.π

Επιπτώσεις τουρισμού στην τοπική κοινωνία και στον πολιτισμό

Η τουριστική ανάπτυξη της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης είχε ορισμένες θετικές επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία, ιδιαίτερες στις περιοχές που εμφανίζουν έντονη τουριστική ανάπτυξη (Θάσο, Καβάλα), οικονομικές και κοινωνικές με τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας, όπως περιγράφηκε σε προηγούμενα κεφάλαια. Όλα αυτά οδήγησαν στην άμβλυνση του αισθήματος της απομόνωσης των κατοίκων, στη μείωση του φαινομένου της μετανάστευσης και στη διατήρηση ζωντανών και δυναμικών κοινωνικών ιστών.

Η βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού, με γνώμονα την αξιοποίηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των περιοχών της Περιφέρειας και με σκοπό την επιμήκυνση της ροής της τουριστικής περιόδου, αποτέλεσε ισχυρό κίνητρο για σημαντικές βελτιώσεις στους τομείς της ύδρευσης, της επεξεργασίας λυμάτων, στο αστικό περιβάλλον και άλλων παρεμφερών δράσεων που αναβαθμίζουν την ποιότητα ζωής της τοπικής κοινωνίας. Ως συνέπεια των παραπάνω, στα πλαίσια του ΠΕΠ 1994-1999, η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης σχεδίασε και υλοποίησε το υποπρόγραμμα 3 με τίτλο (τουρισμός-περιβάλλον-ποιότητα ζωής) με γνώμονα τις επιπτώσεις του τουρισμού στην τοπική κοινωνία. Η Περιφέρεια στα πλαίσια του παραπάνω υποπρογράμματος, και αφού εκτίμησε τις επιπτώσεις του τουρισμού, υλοποίησε τις παρακάτω δράσεις βελτίωσης της ποιότητας ζωής.

- Αποχέτευση Άβδηρων-Διομήδειας Ν.Ξάνθης
- Ύδρευση ευρύτερης περιοχής Δικελλών Μεσημβρίας
- Ύδρευση-αποχέτευση οικισμών Σαμοθράκης
- Ύδρευση Φερών
- Ύδρευση Αέξανδρουπολης
- Αποχέτευση- βιολογικός καθαρισμός Δράμας
- Κατασκευή κεντρικού αποχετευτικού αγωγού Δήμου Μεγάλου Αλεξάνδρου
- Αποχέτευση Δήμου Χρυσούπολης
- Βελτίωση υδραυλικών δικτύων κεντρικού τομέα Χρυσούπολης
- Βελτίωση συνθηκών ύδρευσης Κοινότητας Βόλακα
- Αποχέτευση Σουφλίου
- Ύδρευση Διδυμότειχου
- Αποχέτευση ακαθάρτων Κοινότητας Κεφαλαρίου
- Κατασκευή αγωγών λυμάτων περιοχής Νέας Κρώμνης

- Ύδρευση Ορεστιάδας
- Ύδρευση Σταυρούπολης-Κομνηνών Ν.Ξάνθης
- Κεντρικός υδρευτικός αγωγός Παραδείσου, επαρχίας Νέστου
- Ύδρευση Χειμωνίου-Θουρίου

Επίσης η αύξηση της επισκεψιμότητας των μουσείων και των αρχαιολογικών χώρων, έχει άμεσα και έμμεσα θετικά αποτελέσματα στην κοινωνική και οικονομική ζωή, καθώς και στην απασχόληση και στο εισόδημα των ντόπιων κατοίκων, αλλά κυρίως στην ανάδειξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς της τοπικής κοινωνίας.

Κατά την διάρκεια της μελέτης, πραγματοποιήθηκε επίσης έρευνα καταγραφής απόψεων με χρήση ερωτηματολογίων, τα οποία συμπληρώθηκαν από τοπικούς φορείς όπως τις νομαρχίες, τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, τις αναπτυξιακές εταιρείες, καθώς και τα επιμελητήρια της Περιφέρειας. Από τα στοιχεία που προέκυψαν από την ανάλυση των ερωτηματολογίων, προκύπτει ότι η πλειοψηφία των εκπροσώπων των φορέων που ρωτήθηκαν, εκτιμούν ως θετική τη στάση της τοπικής κοινωνίας απέναντι στην ανάπτυξη του τουρισμού. Προκύπτει λοιπόν με σαφήνεια το συμπέρασμα, ότι η μέχρι σήμερα τουριστική ανάπτυξη, αλλά και οι μελλοντικές προοπτικές, προκαλούν θετική διέγερση των αντανακλαστικών της τοπικής κοινωνίας και αίσθημα αποδοχής.

Η πολιτιστική δραστηριότητα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης παρουσιάζεται έντονη και ποικιλόμορφη, με παράλληλη ανάπτυξη των πολιτιστικών εκδηλώσεων σε όλους τους νομούς της. Η ευρύτερη περιοχή διαθέτει επίσης ένα πλούσιο ιστορικό απόθεμα σε αρχαιολογικούς χώρους, αρχαιολογικά ευρήματα και μνημεία αρχιτεκτονικού πολιτισμού, με τεράστιο ιστορικό και πολιτιστικό ενδιαφέρον. Όλα τα παραπάνω, παίζουν καθοριστικό ρόλο στην προσπάθεια προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και στη διατήρηση και προβολή της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας της περιοχής.

Η τουριστική ανάπτυξη στην Περιφέρεια, βοήθησε σε μεγάλο βαθμό στην ανάδειξη και προβολή αρκετών σημαντικών πολιτιστικών πόρων, όπως αρχαιολογικοί χώροι (Φίλιπποι, Άβδηρα, Αρχαίο θέατρο Θάσου, αρχαιολογικός χώρος Σαμοθράκης), βυζαντινά μοναστήρια (Παγγαίου-Παπικίου) παραδοσιακές γειτονιές(Ξάνθη,Κομοτηνή).

Η ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή, αποτέλεσε τέλος ισχυρό κίνητρο για την ανάδειξη και προστασία σημαντικών πολιτιστικών πόρων, και πιο συγκεκριμένα η Περιφέρεια χρηματοδότησε τον σημαντικό αριθμό παρεμβάσεων στα πλαίσια του υποπρογράμματος 3 του ΠΕΠ 1994-1999, όπως.

- Ολοκλήρωση αναστήλωσης και μετατροπής βυζαντινού μνημείου Κομοτηνής σε εκκλησιαστικό μουσείο.
- Τουριστική – Πολιτιστική προβολή Περιφέρειας
- Αρχαιολογικές έρευνες και εργασίες ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων αρμοδιότητας ΘΕΠΚΑ Κομοτηνής
- Αρχαιολογικές έρευνες και εργασίες ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων αρμοδιότητας 12^η ΕΒΑ Καβάλας
- Ανάδειξη μνημείων Παπίκιου όρους και Μαξιμιανουπόλεως
- Ανάπλαση-Ανάδειξη περιοχής Δυτικού τείχους Αβδήρων
- Ανάπλαση-Ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου Ιερού Σαμοθράκης
- Προστασία-Συντήρηση-Ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου Φιλίππων Καβάλας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΠΗΓΕΣ

Η βιβλιογραφία της πτυχιάρικης εργασίας αυτής έχει προέλθει από διάφορες έρευνες ως επί το πλείστον οι οποίες έγιναν για την περιοχή της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης οι οποίες είναι :

- Μελέτη που έκανε ο Γ. Γιαννέλης ο οποίος είναι ειδικός Σύμβουλος της EURICON ΕΠΕ η οποία αφορούσε στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.
- ΕΟΤ Πάτρας.
- Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αλεξανδρουπόλεως
- ΕΟΤ Αλεξανδρουπόλεως .

-Επίσης από έρευνα σε ανεξάρτητα βιβλία όπως:

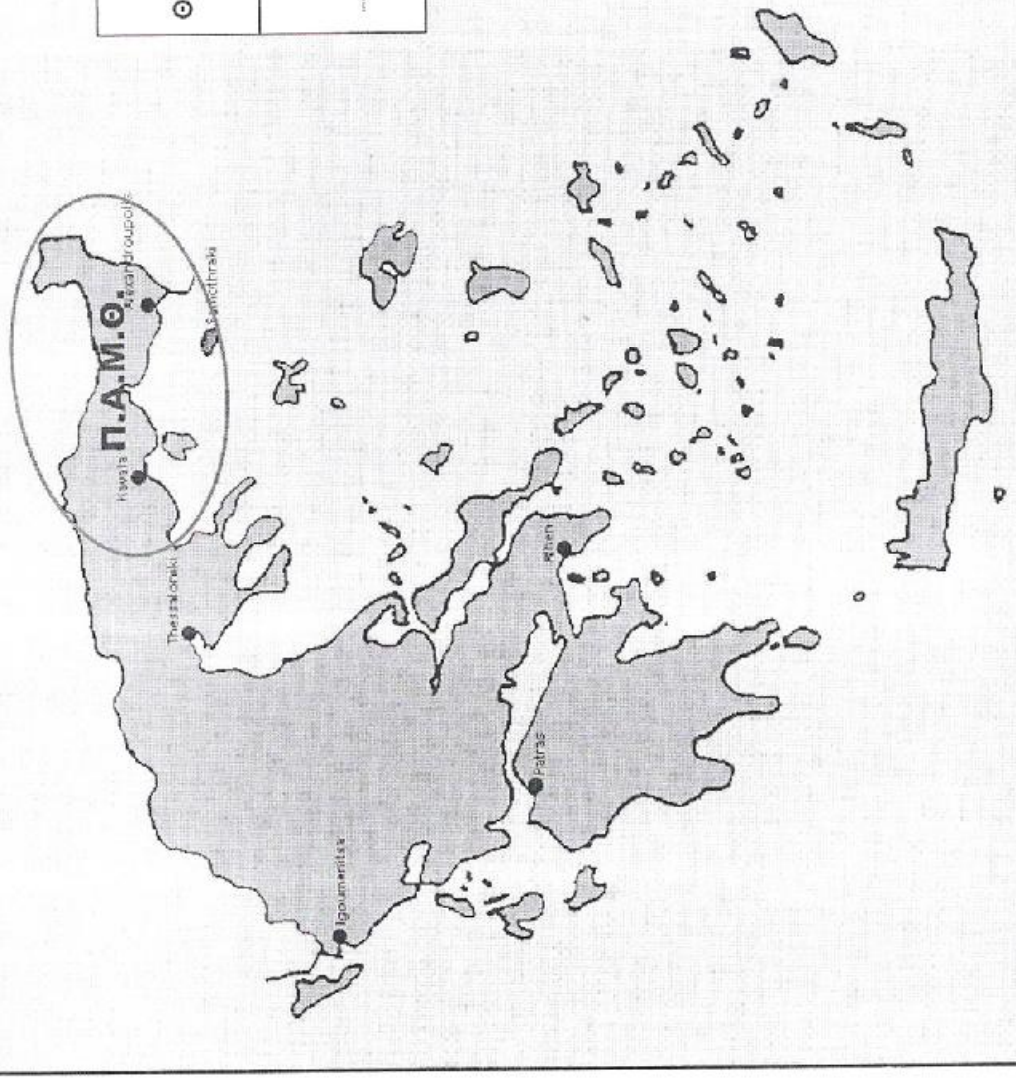
- Η προοπτική των τουριστικών επιχειρήσεων στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης μέχρι το 2010 μέσα από το πρίσμα των αναπτυξιακών κινήτρων των εθνικών και κοινοτικών νόμων του κοινοτικού προγράμματος INTERREG III και της συνεργασίας Ελλάδας - Βουλγαρίας - Τουρκίας : [Διπλωματική διατριβή] [Cd-rom] / Τσίλια Σουλτάνα από βιβλιοθήκη **Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου**
- Τουρισμός και ανάπτυξη / Νίκος Γ. Ηγουμενάκης
- Τουριστική ανάπτυξη και διοικητική αποκέντρωση / Στέλιος Βαρβαρέσος Αθήνα : Εκδόσεις Προπομπός , 1999
- **ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ (Ε.Α.Π)**
- <http://lib.eap.gr> .

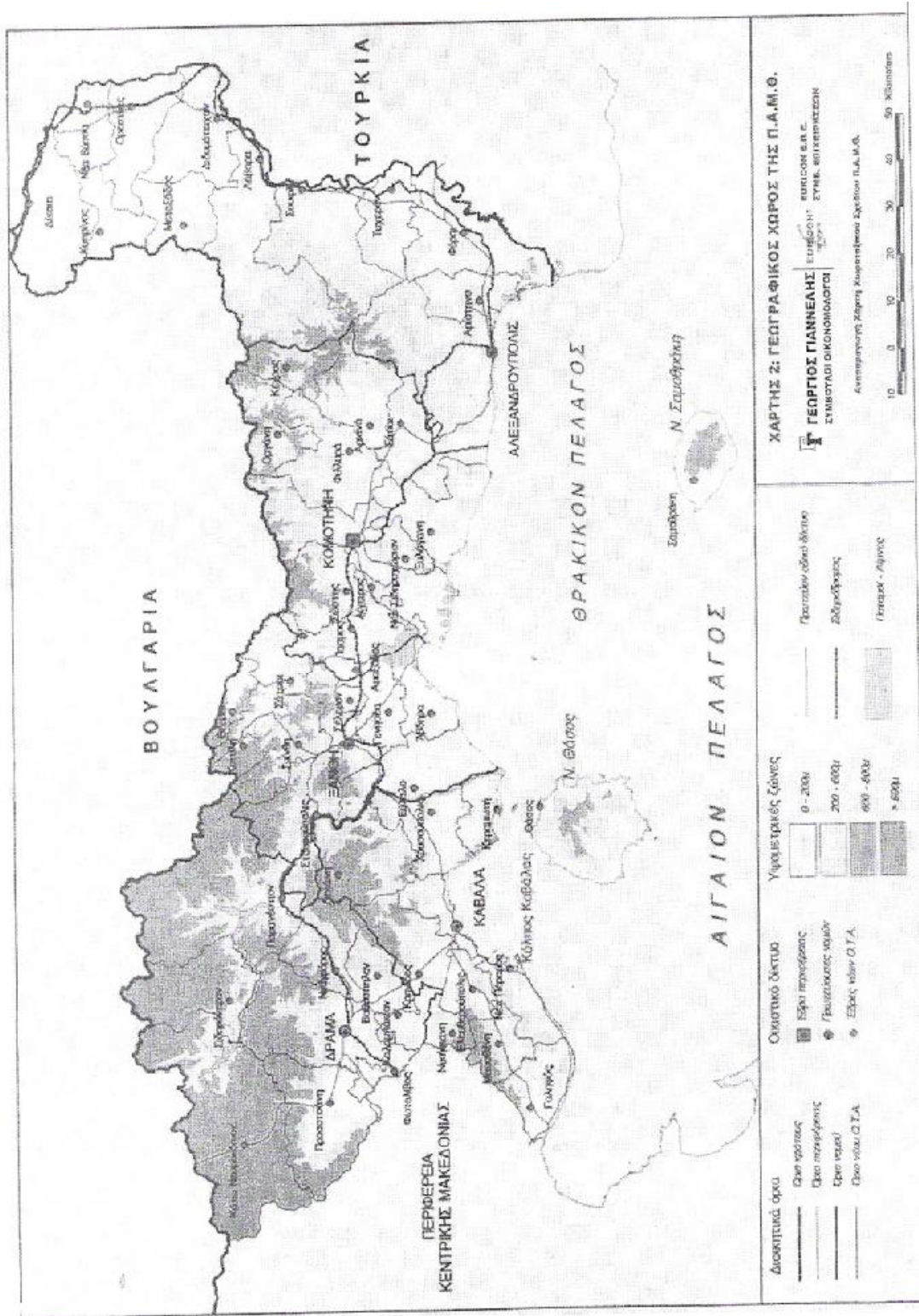
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

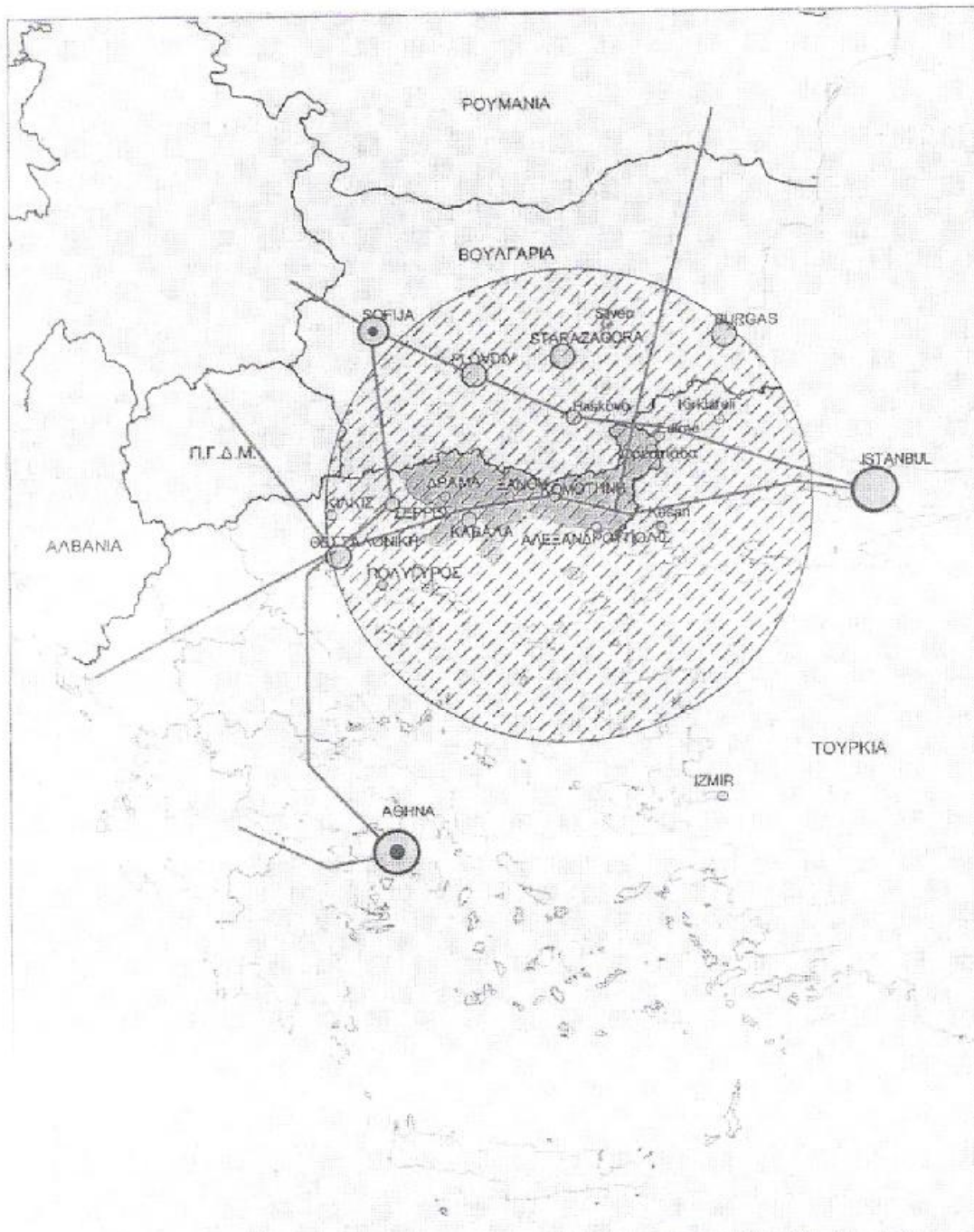
**ΧΑΡΤΗΣ 1:
ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ:

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΙΑΝΝΕΛΗΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ
ΕΥΡΩΣΟΝ ΕΠΕ.Ε.
ΣΥΜΒ. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

 Αιχμή κώδων
 Ελλάδα αποστολή Κορυμφή - Θεσσαλονίκη
 Διακρατικά οδικά δίκτυα

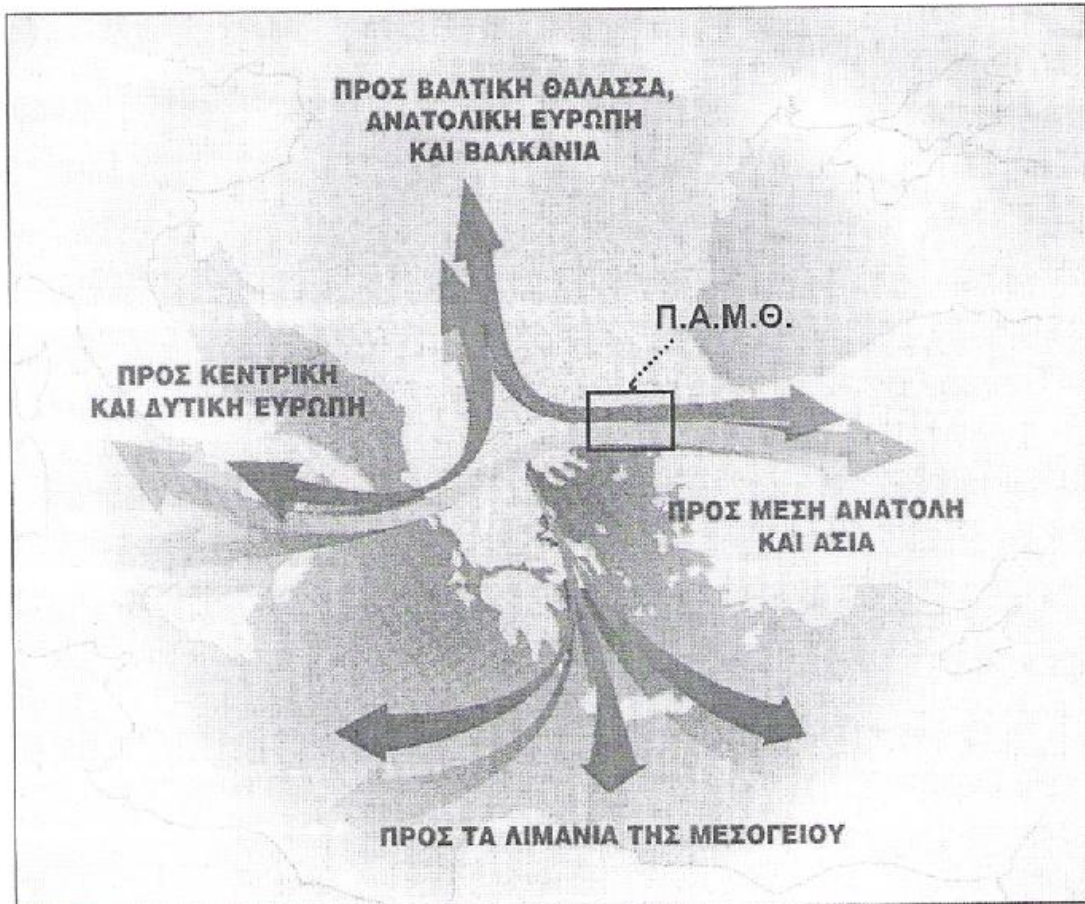
- > 1.500.000 κατ
- 200.000 - 1.500.000 κατ
- 50.000-200.000 κατ
- < 50.000 κατ

ΧΑΡΤΗΣ 3: ΘΕΣΗ ΤΗΣ Π.Α.Μ.Θ. ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΙΑΝΝΕΛΗΣ
 ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΟΛΟΓΟΣ

ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ
 ΣΥΜΒΕΒΗΚΗ

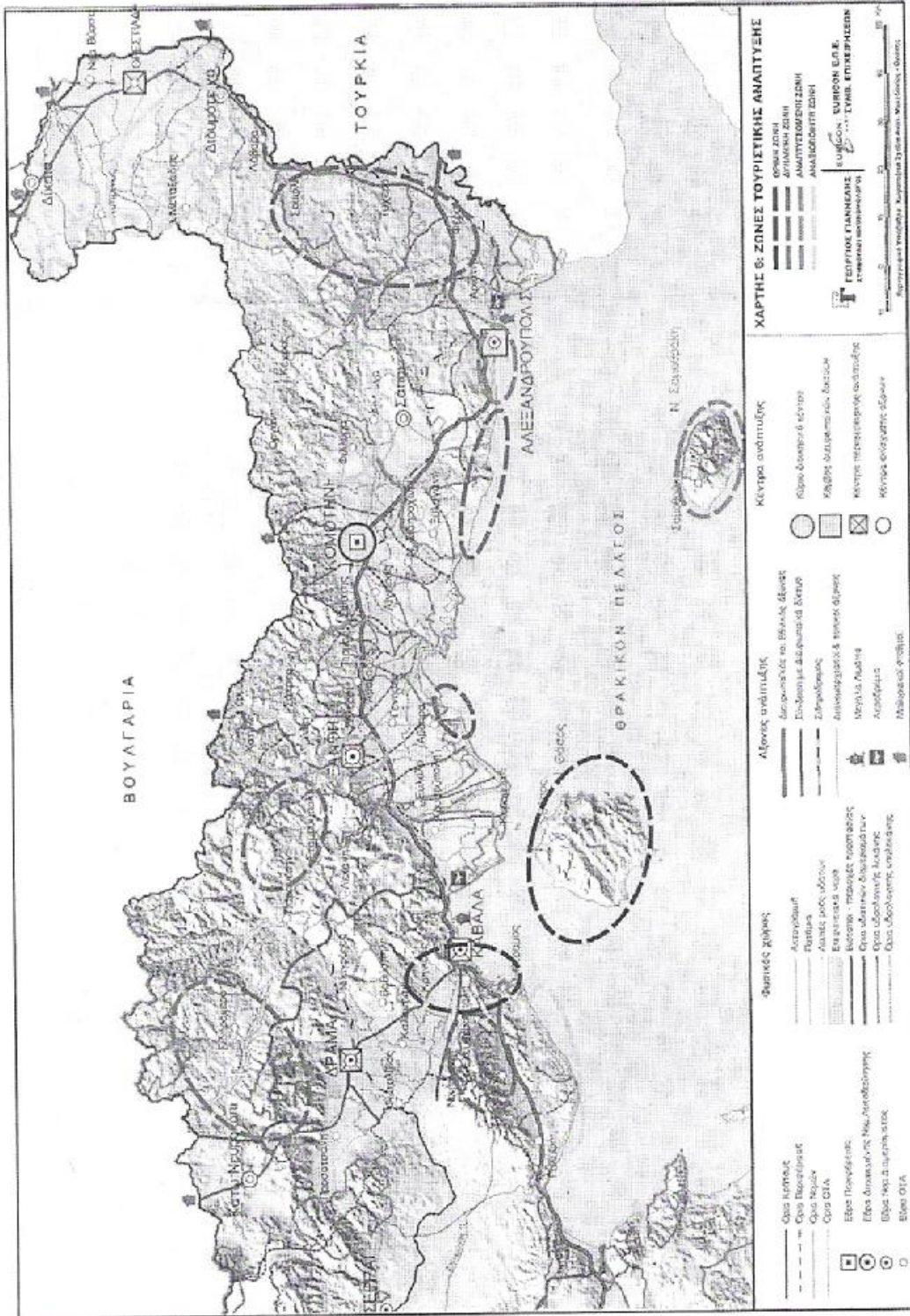
Αναπαραγωγή: Με την Χάρση (από) Ξυδαύ Π.Α.Μ.Θ

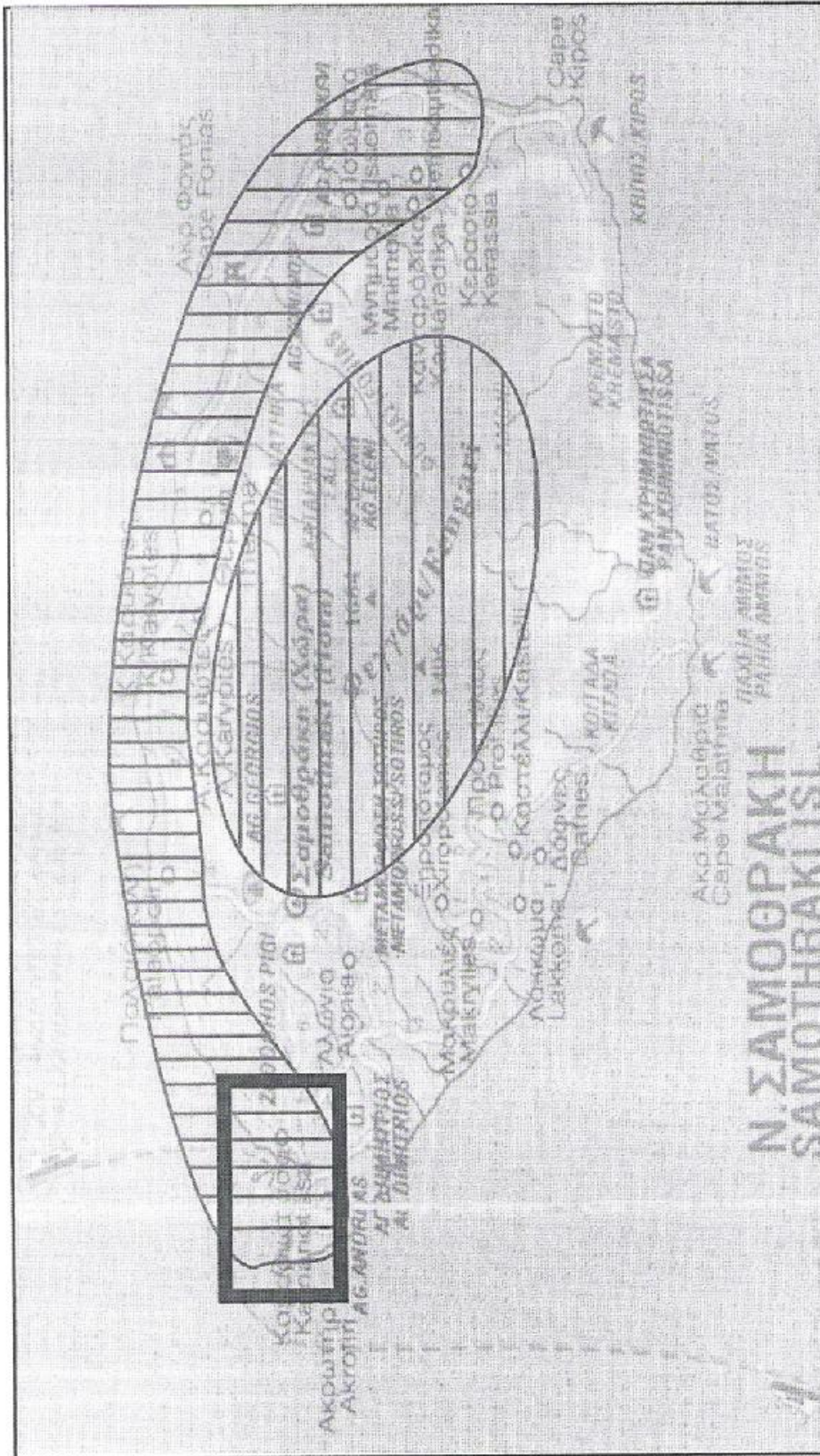

**ΧΑΡΤΗΣ 4:
ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ**

Γ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΙΑΝΝΕΛΗΣ
 ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΙ

EURICOM Ε.Π.Ε.
 ΣΥΜΒ. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΧΑΡΤΗΣ 8: ΝΗΣΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ ΝΟΜΟΥ ΕΒΡΟΥ

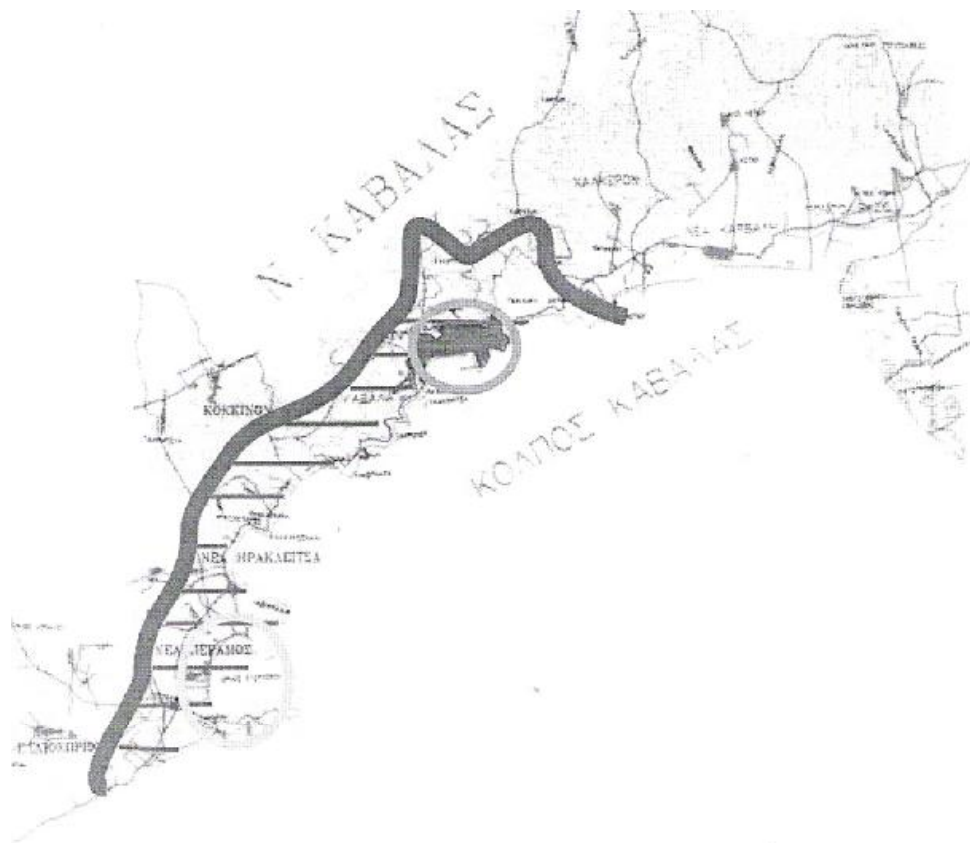
- ||| ΠΑΡΑΛΙΑΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
- === ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΑΤΟΥΡΑ
- ΠΟΛΙΟ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΙΑΝΝΕΛΗΣ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΙ

.....

EURIGON E.P.E.
..... ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ Ε.Λ.Μ.Ε.

**ΧΑΡΤΗΣ 9:
ΠΑΡΑΛΙΑ ΚΑΒΑΛΑΣ-Ν.ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ**

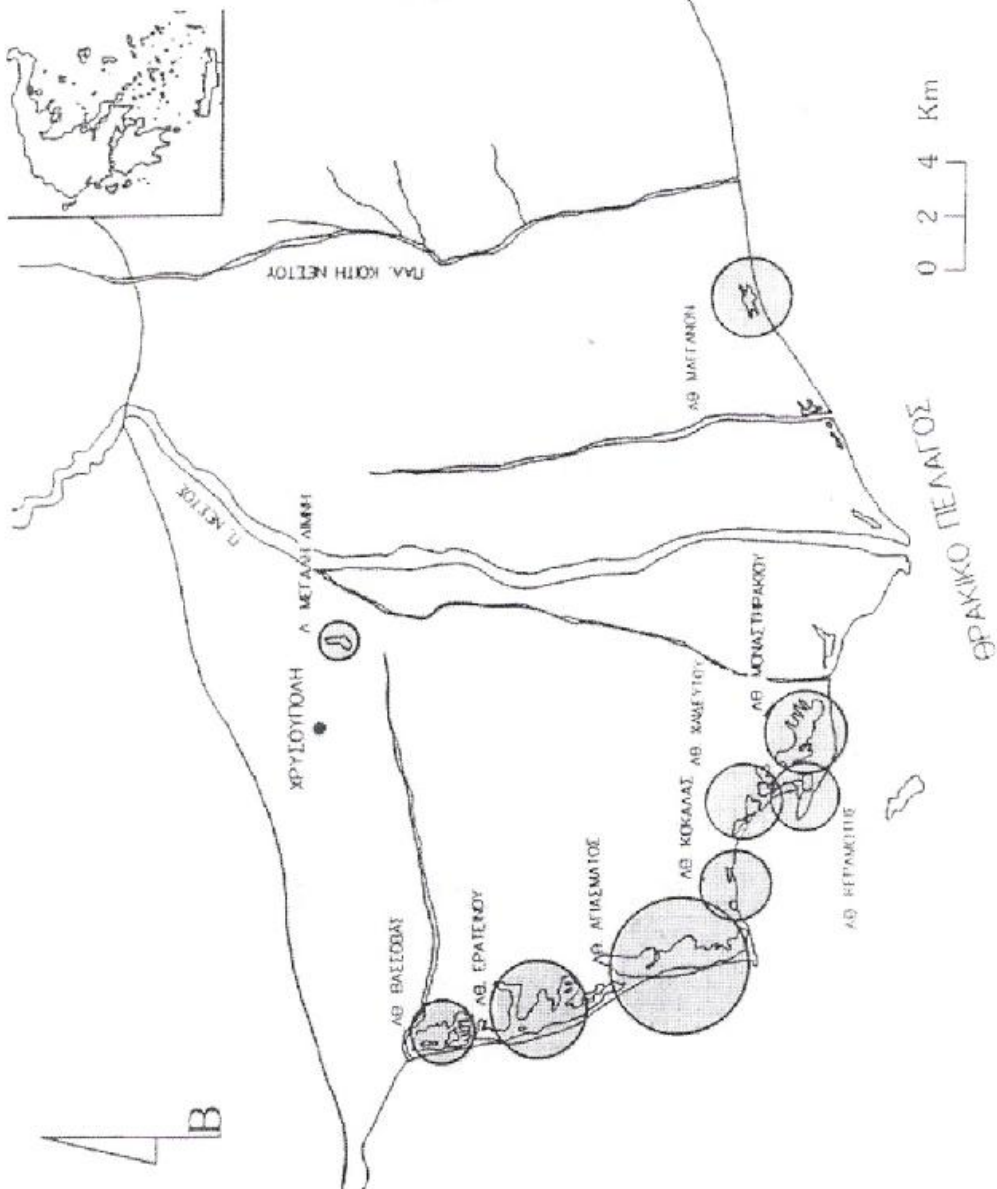
- **ΟΡΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ**
- **ΠΑΡΑΛΙΑΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**
- **ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΕΚΟΡΕΣΜΕΝΗ
ΠΕΡΙΟΧΗ**
- **ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΑΤΥΡΑ**

 ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΙΑΝΝΕΛΗΣ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ

 EURICON Ε.Π.Ε.
ΕΥΜΒ. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΗΓΗ: ΜΕΛΕΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΖΩΝΩΝ Π.Α.Μ.Ο.

**ΧΑΡΤΗΣ 11:
ΔΕΛΤΑ ΝΕΣΤΟΥ**

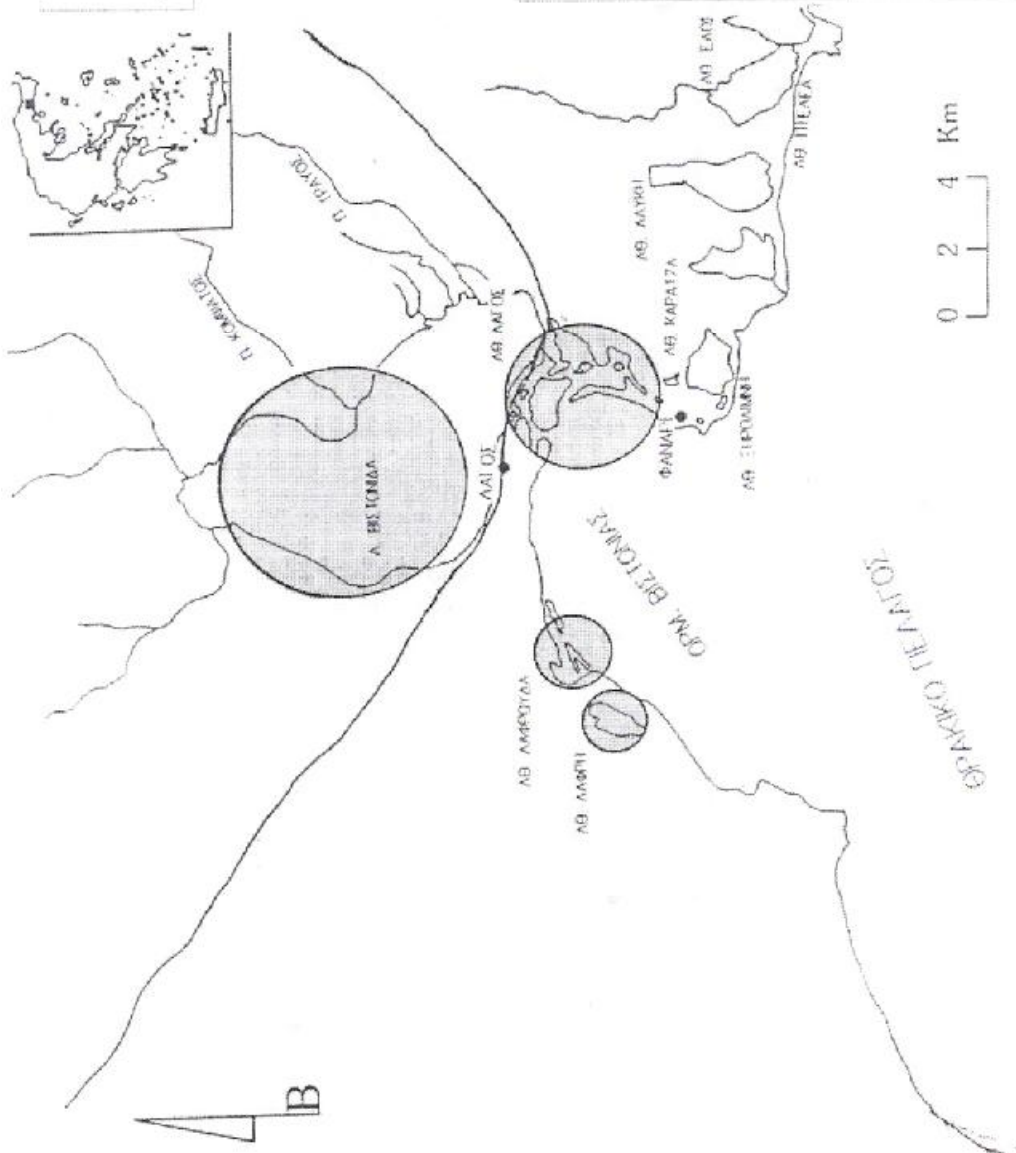
ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- : ΥΓΡΟΤΟΠΟΣ
- : ΟΙΚΙΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ
- : ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΙΑΝΝΕΛΗΣ
ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙ
.....
EURIGON E.P.E.
ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΧΑΡΤΗΣ Ε.Κ.Β.Υ.

**ΧΑΡΤΗΣ 12:
ΛΙΜΝΗ ΒΙΣΤΟΝΙΔΑ
ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΠΟΡΤΟ ΛΑΓΟΣ**

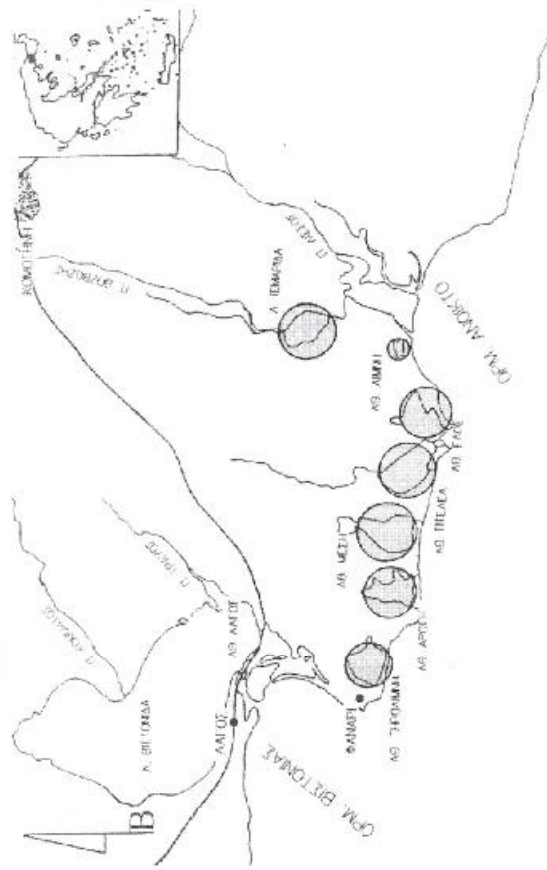

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- : ΥΓΡΟΤΟΠΟΣ
- : ΟΙΚΙΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ
- : ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΙΑΝΝΕΛΗΣ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΙ
ΕΥΡΙΣΤΟΝ Ε.Π.Ε.
ΕΥΡΙΣΤΟΝ ΕΥΡΙΣΤΟΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΧΑΡΤΗ Ε.Κ.Β.Υ.

ΓΕΝΙΚΟ ΓΕΝΑΙΟΣ

**ΧΑΡΤΗΣ 13:
ΛΙΜΝΗ ΙΣΜΑΡΙΔΑ
ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΡΟΔΩΠΗΣ**

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- : ΥΠΡΟΤΟΠΟΣ
- : ΟΙΚΙΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ
- : ΘΑΛΚΟΛΕΙΤΥΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΙΑΝΝΕΛΗΣ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΙ
ΕΥΡΩΓΩΝΕ ΕΥΡΩΓΩΝ Ε.Π.Ε.
ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΧΑΡΤΗΣ Κ.Β.Υ.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΦΟΡΕΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ Κ
ΘΡΑΚΗΣ

Φορέας	Χωροθέτηση	Συνολικός Προ- υπολογισμός	Πρόταση
Δήμος ΠΑΓΓΑΙΟΥ		1.529.000,00	4.Αισθητικό πάρκο καστανεοδάσος Παλατιχωρίου
Δήμος ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ	Δήμος ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ	11.020.000,00	1. Αξιοποίηση ιαματικών πηγών Φερμίων (θερμιαλιστικό κέντρο)
Δήμος ΦΙΛΙΠΠΕΩΝ	Δήμος ΦΙΛΙΠΠΕΩΝ	6.000.000,00	Πολιτιστικό κέντρο Α.Μ.Θ " Διώνυσος-Ορφεύς" ή " Αποστολικής κόλης - Φίλιπποι"
Δήμος ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ	Δήμος ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ		1.Κατασκευή περιβαλλοντικού πάρκου στο παρόχθιο δάσος
Δήμος ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ	Δήμος ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ		2.Κατασκευή οικολογικού μέσου μεταφοράς (τρενάκι) περιηγητών κατά μήκος του αναχώματος του ποταμού Νέστου
Δήμος ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ	Δήμος ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ		3.Κατασκευή ξύλινης πεζογέφυρας συμβατής με το περιβάλλον που θα συνδέει το Δήμο Χρυσούπολης με το Δήμο Τοπείρου
Δήμος ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ	Δήμος ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ		4. Καταλύματα σε εγκαταλελειμμένους οικισμούς
TEAK Ν.ΞΑΝΘΗΣ	Δήμος ΑΒΔΗΡΩΝ	880.410,86	1. Κατασκευή μουσείου πολιτιστικής κληρονομιάς Μάνδρας
TEAK Ν.ΞΑΝΘΗΣ	Δήμος ΑΒΔΗΡΩΝ	440.205,43	10. Αποκατάσταση Εκκλησιών
TEAK Ν.ΞΑΝΘΗΣ	Δήμος ΑΒΔΗΡΩΝ	1.173.881,14	11. Αποκατάσταση παραδοσιακών κτιρίων Δ. Αβδήρων
TEAK Ν.ΞΑΝΘΗΣ	Δήμος ΑΒΔΗΡΩΝ	586.940,57	12. Οργάνωση ετήσιων πολιτιστικών εκδηλώσεων
TEAK Ν.ΞΑΝΘΗΣ	Δήμος ΑΒΔΗΡΩΝ	176.082,17	13. Εκτύπωση εντύπων και δημιουργία πολυμέσων Ιστορίας και Πολιτιστικής Κληρονομιάς
TEAK Ν.ΞΑΝΘΗΣ	Δήμος ΑΒΔΗΡΩΝ	88.041,09	14. Κήρυξη ως μνημείων και διατήρηση αρχιτεκτονικών στοιχείων μνημείων μεμονωμένων κτιρίων ή κτιρίων βιομηχανικής κληρονομιάς
TEAK Ν.ΞΑΝΘΗΣ	Δήμος ΑΒΔΗΡΩΝ	440.205,43	15. Δημιουργία ιστοπλοϊκών εγκαταστάσεων στο Πόρτο Λάγος
TEAK Ν.ΞΑΝΘΗΣ	Δήμος ΑΒΔΗΡΩΝ	2.054.292,00	16. Έργα ανάπλασης, ανάδειξης και αποκατάστασης αστικού περιβάλλοντος στο Δ. Αβδήρων
TEAK Ν.ΞΑΝΘΗΣ	Δήμος ΑΒΔΗΡΩΝ	1.467.351,43	17. Ανάπλαση ιστορικού οικισμού Αβδηρών
TEAK Ν.ΞΑΝΘΗΣ	Δήμος ΑΒΔΗΡΩΝ	58.694,06	18. Δημιουργία συστάδων δένδρων στα αστικά και περιαστικά περιβάλλοντα των Δημοτικών διαμερισμάτων Δ. Αβδήρων

Φορέας	Χωροθέτηση	Συνολικός Προ- υπολογισμός	Πρόταση
Δήμος ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟ- ΛΗΣ	Δήμος ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟ- ΛΗΣ	203.500,00	3. Ανάπτυξη πολυχρηστικού κατασκευαστικού κέντρου (κατασκευή γηπέδων - καταλυμάτων στην περιοχή του δασικού χωριού και συμπλήρωση της υφιστάμενης κατασκευής)
Δήμος ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟ- ΛΗΣ	Δήμος ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟ- ΛΗΣ	30.000,00	4. Ανάδειξη λοιπών μορφών αγροτουρισμού (α. κατασκευή πίστας αναρρίχησης, β. οργάνωση ορειβατικού συλλόγου, εκπαίδευση οδηγών βουνού κλπ)
Δήμος ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟ- ΛΗΣ	Δήμος ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟ- ΛΗΣ	10.000,00	5. Ανάδειξη και προστασία περιβάλλοντος (ενμέριωση πολιτών με έκδοση φυλλαδίων και διαφημιστικά κίосκια για το πρόγραμμα Natura 2000)
Δήμος ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟ- ΛΗΣ	Δήμος ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟ- ΛΗΣ	10.000,00	6. Σήμανση και αξιοποίηση αρχαιολογικών χώρων Παγγαίου (α. Πινακίδες σήμανσης παλαιών ορυχείων χρυσού, βραχογραφειών, β. Φυλλάδια διαφημιστικά κίосκια)
Δήμος ΘΑΣΟΥ	Δήμος ΘΑΣΟΥ	3.000.000,00	1. Αναπλάσεις κοινοχρήστων χώρων Δήμου Θάσου (χώροι, κτίρια, παραλίες)
Δήμος ΘΑΣΟΥ	Δήμος ΘΑΣΟΥ	750.000,00	10. Δημιουργία Υδροβιολογικού Σταθμού Έρευνας και Εκπαίδευσης (α. οριοθέτηση υποθαλάσσιων περιοχών για επίσκεψη από τουρίστες και φοιτητές, β. Ανακαίνιση παλαιών μεταλλείων - γραφεία και ξενώνες για φοιτητές)
Δήμος ΘΑΣΟΥ	Δήμος ΘΑΣΟΥ	3.850.000,00	11. Ανάπλαση, αξιοποίηση και αποκατάσταση παλιών μεταλλείων Λιμεναρίων
Δήμος ΘΑΣΟΥ	Δήμος ΘΑΣΟΥ	880.000,00	2. Κατασκευή τηλεφώνου από Ποταμιά προς Υψάριο
Δήμος ΘΑΣΟΥ	Δήμος ΘΑΣΟΥ	1.500.000,00	3. Αποπεράτωση μαρίνας Θάσου
Δήμος ΘΑΣΟΥ	Δήμος ΘΑΣΟΥ	350.000,00	4. Δημιουργία οικολογικού πάρκου προστασίας ζώων και πτηνών
Δήμος ΘΑΣΟΥ	Δήμος ΘΑΣΟΥ	80.000,00	5. Παρατηρητήριο σπάνιων ειδών πουλιών στο όρος Υψάριο
Δήμος ΘΑΣΟΥ	Δήμος ΘΑΣΟΥ	1.200.000,00	6. Δημιουργία ταχύρυθμής τουριστικής σχολής
Δήμος ΘΑΣΟΥ	Δήμος ΘΑΣΟΥ	100.000,00	7. Δημιουργία κέντρου προβολής προϊόντων μαρμάρου Θάσου (έκθεση προβολής και προώθησης, δικτύωση μέσω internet για προώθηση πωλήσεων)
Δήμος ΘΑΣΟΥ	Δήμος ΘΑΣΟΥ	440.640.000,00	9. Κατασκευή γέφυρας Κεραμώτης-Θάσου (5,5 μίλια)

Φορέας	Χωροθέτηση	Συνολικός Προϋπολογισμός	Πρόταση
ΥΠΕΡΝΟΜΑΡΧΙΑ ΡΟ-ΔΟΠΗΣ-ΕΒΡΟΥ	ΔΕΛΤΑ ΕΒΡΟΥ		2. Υποδομές στο Δέλτα (Μονοπάτια, Παρατηρητήρια κλπ.)
ΥΠΕΡΝΟΜΑΡΧΙΑ ΡΟ-ΔΟΠΗΣ-ΕΒΡΟΥ	ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ και ΜΕ-ΤΑΞΑΔΕΣ		1. Ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς
ΥΠΕΡΝΟΜΑΡΧΙΑ ΡΟ-ΔΟΠΗΣ-ΕΒΡΟΥ	ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ		1. Ανάπτυξη μονοπατιών και σύνδεση μεταξύ τους: Α) Ορεινά μονοπάτια - Ανάδειξη ορεινού όγκου: α) Οργάνωση - αξιοποίηση Ορεινού όγκου β) Κέντρο ενημέρωσης γ) Οδηγοί - ποδήλατα - άλογα κλπ. δ) Φορέας διαχείρισης, Β) Μονοπάτια παράλληλα με τις βάρφες
ΥΠΕΡΝΟΜΑΡΧΙΑ ΡΟ-ΔΟΠΗΣ-ΕΒΡΟΥ	ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ		2. Αξιοποίηση Ιαματικών πηγών και SPA
ΥΠΕΡΝΟΜΑΡΧΙΑ ΡΟ-ΔΟΠΗΣ-ΕΒΡΟΥ	ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ		3. Ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων
ΥΠΕΡΝΟΜΑΡΧΙΑ ΡΟ-ΔΟΠΗΣ-ΕΒΡΟΥ	ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ		4. Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη Νησιού
ΥΠΕΡΝΟΜΑΡΧΙΑ ΡΟ-ΔΟΠΗΣ-ΕΒΡΟΥ	ΣΟΥΦΛΙ και ΔΗΜΟΣ ΟΡ-ΦΕΑ		1. Ανάδειξη πομακοχωριών: α) Ανάπτυξη διαδρόμων β) Ανάδειξη παράδοσης, τεκέδων, γεφυρών, νερόμυλων, λιθογραφιών και τοπίων
ΥΠΕΡΝΟΜΑΡΧΙΑ ΡΟ-ΔΟΠΗΣ-ΕΒΡΟΥ	ΤΡΑΙΑΝΟΥΠΟΛΗ		1. Ανάπτυξη νέων μορφών παροχών στα Ιαματικά λουτρά Τραιανούπολης.
ΥΠΕΡΝΟΜΑΡΧΙΑ ΡΟ-ΔΟΠΗΣ-ΕΒΡΟΥ	ΦΕΡΡΩΝ-ΤΥΧΕΡΟΥ		1. Ανάδειξη απολιθωμένου δάσους

Φορέας	Χωροθέτηση	Συνολικός Προϋπολογισμός	Πρόταση
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΞΑΝΘΗΣ	Δήμος ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	2.984.702,86	1. Δημιουργία κέντρου φυσικής διαβίωσης και αποκατάστασης αθλητικών ερασιμαγών
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΞΑΝΘΗΣ	Δήμος ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	205.429,20	2. Έργα προσέγγισης για επιβίβαση και αποβίβαση στα κωπηλατικά πλωτά μέσα ποτάμιας διέλευσης του νερού (τρεις προβλήτες για επιβίβαση και αποβίβαση περιγηγών)
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΞΑΝΘΗΣ	Δήμος ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	243.909,29	3. Μελέτες και έργα ανάπτυξης σηλαιολογικού συμπλέγματος κοιλιάς Νέεστος (Α' φάση) (αφορά κατασκευή μονοπατιών και έργων ποτάμιας προσέγγισης για εύκολη πρόσβαση και επίσκεψη στα σπήλαια. Διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου, καθαρισμό, τοποθέτηση ενημερωτικών πινακίδων, φωτισμό)
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΞΑΝΘΗΣ	Δήμος ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	440.206,43	6. Αποκατάσταση, ανάδειξη και αξιοποίηση χώρων και κτηρίων σιδηροδρομικών σταθμών Σταυρουπόλεως και Νεοχωρίου ως κέντρα πληροφόρησης και προετοιμασίας επισκεπτών για περιήγηση στο οικοσύστημα Ροδότης-Νέεστος. Έκθεση μουσειακού σιδηροδρομικού υλικού
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΞΑΝΘΗΣ	Δήμος ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	293.470,29	7. Δημιουργία και παραγωγή εντύπου – τηλεοπτικού - ηλεκτρονικού πληροφοριακού υλικού για την προβολή δεδομένων και δραστηριοτήτων της περιοχής του δήμου
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΞΑΝΘΗΣ	Δήμος ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ - Δήμος ΤΟΠΕΙΡΟΥ	4.467.851,43	3. Κατασκευή τηλεφερρίκ (ελαφρού τύπου) στα στενά του ποταμού Νέεστος
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΞΑΝΘΗΣ	Δήμος ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ - Δήμος ΤΟΠΕΙΡΟΥ	293.490,29	4. Επέκταση-αναβάθμιση τηλεματικού δικτύου (Ιγνηλάτης) (Επέκταση του τηλεματικού δικτύου με νέες κάμερες)
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ Α.Ε	Δήμος ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	3.500.000,00	1. Ανέγερση ξενοδοχειακής μονάδας - "Βυζαντινό" ξενοδοχείο (80 δωμάτια, αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, εξειδικευμένη βιβλιοθήκη, εστιατόριο)

Φορέας	Χοροθέτηση	Συνολικός Προ- υπολογισμός	Πρόταση
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙ- ΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΙ- ΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ Α.Ε	Δήμος ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	1.850.000,00	2. Μετατροπή παλαιού βιομηχανικού κτιρίου σε συνεδριακό κέντρο (συνεδρια- κός χώρος, εκθεσιακοί χώροι, αναυκτήριο, διοικητικοί χώροι, χώροι αναψυχής και καλλιτεχνικής δημιουργίας)
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙ- ΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΙ- ΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ Α.Ε	Δήμος ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	4.700.000,00	4. Κέντρο Αναψυχής Ερυθροποτάμου: α) δημιουργία τεχνητής λίμνης στα νότια του Ερυθροποτάμου, β) δημιουργία γραμμικού πάρκου κατά μήκος του κάτω ρου του Ερυθροποτάμου με ειδικούς ποδηλατοδρόμους, περιπάτους πεζών, χώ- ρους στάσης και αναψυχής, ανάπτυξη σημείων φυσικού κάλλους κλπ, γ) σύν- δεση των παραπάνω με τους αρχιολογικούς χώρους του βυζαντινού κάστρου και της Ρωμαϊκής Πλωτινούπολης και σύνδεση τους με το χώρο αναψυχής του περιαστικού δάσους (έργα διαμόρφωσης περσιμάτων και σήμανσης)
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙ- ΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΙ- ΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ Α.Ε	Δήμος ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	5.300.000,00	5. Κατασκευή τελεφερίκ σύνδεσης λόφου Καλέ με το περιαστικό δάσος Τσίγ- γλας Διδυμότειχου
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙ- ΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΙ- ΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ Α.Ε	Δήμος ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ / σγροστικοί οικισμοί	2.300.000,00	3. Μετατροπή παλαιών σχολείων σε ξενώνες
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙ- ΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΙ- ΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ Α.Ε	Δήμος ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ- ΜΕΤΑΣΤΑΔΩΝ (Κοινός φο- ρέας)	4.000.000,00	1. Ολοκληρωμένη πρόταση στον αγροτουρισμό: α) Διαμόρφωση αγροκτήματος της περιοχής με την κατάλληλη υποδομή και την κατασκευή ξενώνα. β) Απο- κατάσταση 12 τυπικών παραδοσιακών αγροτικών κτιρίων σε ολοκληρή την πε- ριοχή για την διαμόρφωση βάσεων αγροτουρισμού. γ) Κατασκευή-λειτουργία γραμμικών ενήμερωσης στο Διδυμότειχο και τους Μεταστάδες